

GÖÇ HİKAYELERİ

Editörler: Batuhan Erdi Şahin
Ümit Topçuoğlu

Avrupa
Birliği
sivil
düşün

GÖÇ HİKAYELERİ

GÖÇ HİKAYELERİ

Uluslararası Öğrenciler ve Eğitim Derneği

Editörler: Batuhan Erdi Şahin, Ümit Topcuoğlu

Yayın Heyeti:

Berna Uğur Türksoy
Büşra Yıldız Türkeri
İrem Dinçok
Selinay İlgaz

Utkuhan Yıldırım
Yaşar Çiçek
Yunus Emre Salmaşur

Kapak Fotoğrafı: Eren Geçer

Birinci Basım: 2021

ISBN: 978-625-7612-09-8

Basım ve Yayınevi

ZEYNES REKLAM BASIM YAY. İTH. İHR. SAN. VE TİC. A.Ş. (KİTAP72)

www.kitap72.com - 0312 514 22 02

Sertifika Numarası: 44380

© Copyright 2021

Yazılı izin olmaksızın radyo ve televizyona uyarlanamaz; oyun, film, elektronik kitap, CD ya da manyetik bant haline getirilemez; fotokopi ya da herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

“Bu kitap Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğın sorumluluğu tamamiyla Uluslararası Öğrenciler ve Eğitim Derneğine aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

Göç Hikayeleri kitabı Uluslararası Öğrenciler ve Eğitim Derneği tarafından, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı desteği ile hazırlanmıştır. Proje kapsamında Türkiye’de yükseköğrenim gören 30 mülteci öğrencinin hayat hikayeleri derlenmiştir. Proje süreci boyunca desteklerini esirgemeyen Sayın Eyüp Yaşar’a ve Sayın Adem Arkadaş’a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Uluslararası Öğrenciler ve Eğitim Derneği

İÇİNDEKİLER

ZORUNLU GÖÇ, HAREKET ROTALARI VE GÖÇMEN ÖYKÜLERİ	7
Giriş	7
Uluslararası Göç Hareketliliği ve Türkiye.....	10
Göçmen Hareket Rotaları	20
<i>Suriye</i>	20
<i>Afganistan</i>	22
<i>Irak</i>	26
<i>Yemen</i>	28
TABLolar	31
SAARA	34
ASAF	38
MEHRAN.....	43
MARİA.....	47
ALİ	51
BEHRAM ARİF	55
OMAR	59
ABDULLAH JAMOUS	63
WASSAK	66
MUHAMMED HÜSEYİNİ	70
AHMET KAYSER	72
RAMA	76
SHEBAB HAZBAR	79
ATİQULLAH BEHROZ	81
WEFAA	85
YAMAN	88
AHMET	90
İBRAHİM ALAHMAD	94
SAİD ABRAR	96
MOHAMAD NAJEEB.....	99
MUHAMMED JOUDA	101

YASER.....	104
AHMET M.	106
MUHAMMED EL-MURAI.....	108
MUHAMMED CUHADAR.....	110
MUHAMMED	112
REYAN	115
BEŞAR EL-FARİS.....	118
HİCRAN.....	121
YUSUF.....	124

ZORUNLU GÖÇ, HAREKET ROTALARI VE GÖÇMEN ÖYKÜLERİ

Giriş

21. yüzyılın çeyreğine varmak üzereyken küresel çapta gelişen ve insanlığın maddi, manevi ve ahlaki değerlerinin sorgulanmasına neden olan, beşeriyetin ortak kaygısı haline gelen göç olgusu ülkemizin de önemli sorunlarından birini teşkil etmektedir. Göç olgusu ve göç kavramı son derece geniş yelpazede, çeşitli tür ler altında tasnif edilip, farklı disiplinler çerçevesinde ele alınmaktadır. Göç türleri arasında zorunlu göç en fazla gündemi meşgul eden ve insan hakları ihlallerinin sıklıkla yaşanmasına neden olan bir olgudur.

Genel anlamda insan hareketliliğini içeren göç olgusu insanların sosyal, siyasal veya ekonomik sebepler yüzünden buldukları yerlerden bir başka yere geçişini tanımlar. Göç olgusunun varlığından bahsetmek için uluslararası bir yer değişimi zorunlu değildir. İnsanların ülke içerisinde yaşadığı şehirden başka bir şehre yerleşmesi de göç kavramı kapsamına girer. Zorunlu göç, insanların yaşadıkları yerden beşerî veya doğal olaylar sonucunda yaşam hakkını korumak için yapılan hareketliliktir. Zorunlu göç olayına verebileceğimiz en büyük örnek Türkiye'ye sığınan Suriyeli göçmenlerdir. Fakat Türkiye'ye yapılan zorunlu göçler Suriye ile sınırlı kalmayıp, Afganistan, İran vd. ülkeleri de kapsamaktadır. Son dönemde Türkiye'de birçok vakıf, dernek, araştırma merkezleri ve sivil toplum örgütleri

göçmen sorunlarıyla ilgili çalışmalarını sürdürmekte, değişik odak gruplarını farklı yönlerden araştırma kapasitesine almaktadırlar. Bu araştırmalar sonucunda yayımlanan kitap, rapor, makale ve görsel materyaller kamuoyu ve kamu otoriteleriyle paylaşılmakta ve çözüm önerileri sunulmaktadır. “Göç Hikayeleri” adlı çalışmamız geleneksel yaklaşımların dışına çıkarak; göçmenlerin yaşam öykülerini birincil ağızdan duymak, dertleriyle hemhal olmak ve onlarla duygudaş olmayı içermektedir. Şunu da belirtelim ki odak grubumuz göçmenlerin, tabiri caizse “şanslı” grubudur: Türkiye’de lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan, kendine bir şekilde düzen kurabilmiş, geleceğe yönelik umutlarını diri tutan bir kesimdir. Bu kitapta yer alan söyleşiler bu insanların Türkiye’de karşılaştıkları sorunlar, insan hakları ihlalleri, yokluk ve ihtiyaçlar konusunda sizi pek şaşırtacak türden değildir. Fakat bugün öğrenci olarak bir şekilde kendi düzenini kurmuş bu insanların öyküleri gözyaşı, kan, silah sesleri, patlayan bombalar, terör, yakınlarını kaybetme korkusu, acılar ve mahrumiyetlerle dolu bir evveliyata sahiptir.

Çalışmamızda Karabük, Kayseri, Afyonkarahisar, İstanbul ve Ankara’da yaşayan, zorunlu göç nedeniyle ülkelerinden ayrılan, lisans veya lisansüstü eğitim alan 30 göçmen öğrenciyle yüz yüze mülakatlardan uyarlanmış öyküler yer almaktadır. Mülakatlar Mart 2020’de başlayan ve hala küresel boyutta devam eden salgın koşullarına uyularak gerçekleşmiştir. Mülakat sırasında çalışmada hangi bilgilerin yer alıp almayacağı noktasında göçmen öğrencinin görüşü alınmış, onun dışında herhangi bilgiye yer verilmemiştir. Mülakatlar

sırasında alınan bilgiler sonradan hikâye haline getirilmiştir. Hikayelerde gençlerin ülkelerinden hangi sebeple ayrıldığı, göç sürecinin nasıl geliştiği, neden Türkiye'yi tercih ettiği ve karşılaştıkları sorunlara yer verilmiştir. Odak grubumuzda yer alan otuz üniversitesi öğrencisinden yirmi dördü erkek, altısı ise kadındır. Bu öğrencilerin on dokuzu Suriye, yedisi Afganistan, ikisi Irak, diğer ikisi ise Yemen uyrukludur. Dolayısıyla 21'i Türkiye ile sınır ülkeden, geri kalanı coğrafi açıdan uzak sayılabilecek ülkelere gelmiştir.

Otuz farklı öğrencinin her birinin elbette farklı hikayesi vardır; fakat hepsinin ortak kaygısı maddi sorunların üstesinden gelmek, geçimlerini sağlayabilecek maddi bir gelire sahip olmak ve eğitim ve öğrenimlerine devam etmektir. Terörün, savaşın yıkıcı ve yıkıcı yüzüyle karşılaşan bu insanların doğdukları ve büyüdükları toprakları terk etmekten başka tercihleri olmamıştır. Göç etmek, yerleşik düzenlerini bırakıp hiç bilmedikleri ülkelere gelmek, ailesinden ayrılmak, üniversite kazanmak, kendilerine düzen kurmak elbette zordur. Fakat bu zorlukları aşmada gençleri motive eden tek şey geleceğe olan umutları, gerçekleştirmek istedikleri hayalleridir. Ülkelerinde yaşadıkları onca yokluk, baskı, şiddet ve terörden sonra bir göçmen olarak Türkiye'de karşılaştıkları zorluklar hafif gelmekte; keza bu hususa defalarca vurgu yapmaktadırlar.

Uluslararası Göç Hareketliliği ve Türkiye

Türkiye’de bulunan ve eğitim vizesi olmayıp bu çalışmanın odak grubunda yer alan göçmen öğrencilerin hukuki statüsü bilinenin aksine “mülteci” değildir. 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi mülteci tanımını “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen, yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs” şeklinde yapmıştır. Bu sözleşmede yer alan tanım dar içerikle hazırlanmıştır. Sözleşmeye göre mülteci olabilmek için zaman kısıtlaması getirilmiştir. Bununla birlikte zulme uğrayan kişi veya kişilerin uğradığı zulmün nereden ve ne şekilde geleceğine de açıklık getirilmemektedir. Cenevre Sözleşmesinde getirilen zaman kısıtlaması Birleşmiş Milletler tarafından imzalanan Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü’nün 1. maddesinde “İşbu Protokol bakımından, bu maddenin 3. fıkrasının uygulanması hali dışında, “mülteci” terimi, Sözleşme’nin 1. maddesinin A 2 kısmında mevcut “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve” ve “söz konusu olaylar sonucunda” ifadeleri metinden çıkarılmış addedilerek, Sözleşme’nin 1. maddesinde yer alan tanıma giren her şahıs anlamına gelecektir” hük-

mü doğrultusunda kaldırılmıştır. İmzalanan bu protokol kapsamında 1 Ocak 1951 tarihinden sonraki süreçte 1951 Cenevre Sözleşmesindeki mülteci tanımına uyan kişilere de mülteci statüsü kazandırılmıştır.

1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 14. maddesine göre herkesin, sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır. Cenevre Sözleşmesi gibi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi de bu sürekli baskı veya zulmün kimden ve ne şekilde geleceğini açıklamamıştır. 14. maddenin ikinci fıkrasında ise *“Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan kaynaklanan ya da Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden kaynaklanan kovuşturma durumunda, bu hak ileri sürülemez”* ifadesi yer almaktadır. Ayrıca Bildirgenin 13. maddesinde insanların her devlette ikamet edebileceğinden ve seyahat özgürlüğünden bahsedilmektedir. Zorunlu göçlerde yaşanan yer değiştirmelere bu perspektiften bakmak ise pek doğru olmayacaktır. İnsanların birçoğu can ve mal güvenliğini sağlamak adına kaçak yollarla başka ülkelere giriş yapmaktadır. Bildirgenin bazı maddeleri göç sonrası oluşabilecek ayrımcılıkları da kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Bildirgenin 2. maddesinde yer alan hükümlere göre; *“1 Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir. 2. Ayrıca, bağımsız, vesayet altında ya da kendi kendini yönetemeyen ya da egemenliği başka yollardan sınırlanmış bir ülke olsun ya da olmasın,*

bir kişinin uyruğu olduğu ülke ya da memleketin siyasi, hukuksal ya da uluslararası statüsüne dayanarak hiçbir ayırım yapılamaz.” 15. Madde de ise “1.Herkesin bir ülkenin yurttaşı olmaya hakkı vardır. 2.Hiç kimse keyfi olarak uyrukluğundan yoksun bırakılamaz, kimse-nin uyrukluğunu değiştirme hakkı yadsınamaz” hükmü doğrultusunda insanların vatansız konuma düşmesi engellenmeye çalışılmıştır. Bu durumda menşee ülkesini terk eden insanların, ülkesi tarafından sebep gösterilmeksizin vatandaşlıklarını kaybetmesi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine aykırıdır.

Birleşmiş Milletler zulme ve baskıya maruz kalan insanların haklarını korumak adına çalışmalar yaparken göç alan ülkelerin de çıkarlarını koruyacak şekilde çalışmalar yürütmüştür. 14 Aralık 1967’de kabul edilen Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi doğrultusunda hazırlanmıştır. Beyannamenin 1. maddesinde sığınma hakkını kullanmak isteyen kişilerin başvurularının değerlendirilmesi ve nihai sonuca varılması sınımlanacak ülkeye bırakılmıştır. 2. Madde de ise sığınma tanıyan ülkelerin yetersiz kaldığı ya da zorluklarla karşılaştığı dönemlerde, diğer devletlerin tek olarak ya da birden fazla ülkenin birleşerek sığınma tanıyan ülkenin üzerindeki baskıyı hafifletecek şekilde dayanışma göstereceklerinden bahsedilmektedir. Türkiye ve Avrupa Birliği tarafından imzalanan Geri Kabul Antlaşmasını da bu maddeye dayandırmak yanlış bir çıkarım olmayacaktır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde de serbest dolaşım özgürlüğü insanlara bir hak olarak tanımlanmıştır. Bu hak kendi ülkelerinde ya da herhangi bir ülkeye seyahat edebilme anlamına gelmek-

tedir. Bununla birlikte sözleşmede devletlerin kendi vatandaşlarını sınır dışı etmelerine de yasak getirilmektedir. Hiç kimsenin vatandaşı olduğu ülkeden bireysel veya toplu şekilde sınır dışı edilemeyeceğini, vatandaşı olduğu ülkeye girişinin engellenemeyeceğinden bahsedilmektedir (md.3). Yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yabancıların da toplu şekilde sınır dışı edilmesi yasaklanmıştır (m.3). Bu yasakla ilgili sözleşmede herhangi bir sebep ya da sayı belirtilmemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti 1951 Cenevre Sözleşmesine taraf olmuştur. Ülke, Cenevre sözleşmesinin getirdiği tarih kısıtlamasını uygulamasa da bu sözleşmedeki tanıma coğrafi kısıtlama uygulamıştır. 1994 yılında ülke içerisinde çıkarılan İltica ve Sığınma Yönetmeliğinde mülteci tanımını 3. maddede “*Mülteci; Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı ifade eder*” şeklinde tanımlamıştır. Bu yönetmeliğe göre Türkiye Cumhuriyeti’ne Avrupa ülkeleri dışından gelen, iltica eden kişilere mülteci statüsü verilmemektedir.

Türkiye’de mülteci statüsü yalnızca Avrupa ülkelerinden gelen insanlara verilse de ülkeye göç eden insanlara farklı hukuki statüler tanınmaktadır. Yabancılar ve

Uluslararası Koruma Kanunu'na göre mültecilik dışında iki farklı statü belirlenmiştir. Bunlar adı geçen kanunun 62. maddesinde yer alan “şartlı mülteci” ve 63. maddede yer alan “ikincil korumadır.” Şartlı mültecilik esasında 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin mülteci tanımı ekseninde belirtilmiştir. Bahsettiğimiz gibi Türk mevzuatında mültecilik statüsüne coğrafi kısıtlama getirilince, Avrupa ülkeleri dışında kalan ülke vatandaşlarının korku ve baskılarından dolayı Türkiye'ye gelip kazandıkları statü olarak şartlı mültecilik ortaya çıkmıştır. Bahsi geçen kanundaki madde uyarınca şartlı mültecilik vatansız kişilere verilmektedir. Şartlı mültecilik statüsüne sahip kişi veya kişiler Türkiye'den üçüncü bir ülkeye yerleşene kadar Türkiye'de kalabilmektedir. İkincil koruma ise *“mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında”* verilir.

2011 yılından beri Türkiye'ye kitlesel olarak göç eden ve bu çalışmada da yer alan Suriyeli göçmenler bahsedilen bu üç statü dışında kalmaktadır. Türk mevzuatında tanımlanan uluslararası koruma statülerine girme-

yen göçmenler için Türkiye Cumhuriyeti Geçici Koruma Yönetmeliği çıkarmış ve ülkeye göç eden Suriyeli sığınmacılara geçici koruma statüsünü tanımıştır. Yönetmelik gereği statüsünü “*Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır (md. 7)*” 2014 yılında çıkarılan bu yönetmelikte Suriyeli sığınmacıların eğitim hakları da düzenlenmiştir. Çalışmamızın odak grubunu oluşturan, yükseköğretim gören öğrencilerin alacakları eğitimin usul ve koşulları 28. madde ile Yükseköğretim Kurulu’na devredilmiştir. Türkiye’de eğitim alan bu yabancıların aldıkları eğitimin süresi ve konusu gerekli belgelerle kişilere verilecek, farklı kurumlardan alınan eğitimler ise gerekli kurumların incelemesinden sonra belgelenip denklikleri sağlanacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti ülkesine gelen bu göçmenlerin eğitimlerini aksatmadan devam etmelerine de olanaklar sağlamıştır. Göçmen olarak ülkemize gelip yükseköğretime burada başlayan/tamamlayan öğrenciler için gerekli düzenlemeler ise mevzuat gereği Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından düzenlenmektedir. Yalnızca eğitim amacıyla Türkiye Cumhuriyeti’ni tercih eden ve ülkeye vize olarak gelen öğrenciler içinde ikamet izinleri konusunda kolaylıklar sağlanmaktadır.

Göçmenler Avrupa Birliği ülkelerine ulaşmak için özellikle Doğu Akdeniz ve Batı Balkan rotalarını aktif

olarak kullanılmaktadır. 2008-2018 yılları arasında yasadışı yollarla yaklaşık 1,5 milyon göçmen Doğu Akdeniz rotasını kullanarak Avrupa'ya geçiş yapmıştır.¹ Özellikle Kuzey Afrika ülkeleri üzerinden Avrupa'ya geçmek isteyen göçmenler Doğu Akdeniz rotasını sıklıkla kullanmaktadır. Arap Baharı sürecinden sonra Ortadoğu ülkelerinden Avrupa'ya gitmek isteyen göçmenlerde Türkiye'yi "transit" ülke olarak görmüş fakat Avrupa'nın uygulamış olduğu politikalar neticesinde Türkiye transit ülke konumundan hedef ülke konumuna gelmiştir.

Göçmenler genellikle refah düzeyi daha yüksek ülkeleri -gayet rasyonel olarak- tercih etmektedir. Bu doğrultuda dünyada güneyden kuzeye ve doğudan batıya doğru göç rotası oluşmaktadır.² Türkiye'nin konumu ise oluşan bu rotada geçiş ülkesi özelliği taşımaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre; 2020 yılında Afganistan uyruklu 50.161, Irak uyruklu 3.836, Suriye uyruklu 17.562 göçmen düzensiz göç yolcuğunda kolluk kuvvetlerince yakalanmıştır.³ Görüşme yaptığımız göçmenlerin de çoğunluğu Suriye ve Afganistan uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Yine GİGM verileri doğrultusunda Türkiye'de en çok düzensiz göçmenin yakalandığı iller sırası ile; İstanbul,

¹ Yener Şişman ve Bora Balun, "Transit Göç ve Türkiye", *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:2, Eskişehir 2020, s.66-67, ss.61-79.

² Umut Kedikli, "Bir Güvenlik Sorunu Olarak Düzensiz Göçe Bağlı Göçmen Kaçakçılığı", *Uluslararası Göç ve Güvenlik* (ed. Umut Kedikli, Gökhan Telatar), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2019, s.96, ss.85-109

³ GİGM, "Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Uyruk Dağılımı", <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, E.T. 16.01.2021.

Edirne, Çanakkale, İzmir, Aydın, Muğla, Erzurum, Ağrı ve Van illeridir.⁴ Bu illere bakıldığında dikkat çeken iki önemli husus bulunmaktadır; birincisi, burası Akdeniz üzerinden Avrupa'ya ulaşmak için bir rotadır. İkincisi ise Erzurum, Ağrı ve Van illeri özellikle Afganistan uyruklu göçmenler için doğudan batıya doğru açılan bir göç kapısıdır.

Türkiye'nin Afrika, Asya ve Avrupa kıtaları ile olan bağlantısı ve genellikle birçok açıdan gelişmemiş ülkelere komşu olması, Türkiye'yi göç güzergahında önemli bir nokta durumuna getirmiştir. Özellikle "Arap Baharı" sonrası başta Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere, Ortadoğu ülkelerinin de iç istikrarsızlık ile karşı karşıya kalması, Türkiye'nin konum olarak önemini artırmış ve Avrupa'ya geçiş ülkesi olmaktan ziyade hedef ülke konumuna getirmiştir. Türkiye'nin hedef ülke konumuna gelmesinde sadece komşu ülkelerinde yaşanan iç savaşlar sebep olarak gösterilmemektedir. Türkiye'nin özellikle Ortadoğu ülkeleri ile sahip olduğu dini ve kültürel bağlar da komşu ülkelerde yaşayan toplumlar için Türkiye hedef ülke konumuna gelmiştir.⁵

Avrupa Birliği, başta Türkiye ve Kuzey Afrika ülkeleri dahil olmak üzere düzensiz göçün yaşandığı transit ülkelere maddi destek sağlamaktadır. Bu desteğin temel

⁴ GİGM, "2019 Yıl Sonu İtibarıyla İllere Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenler", <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, E.T. 16.01.2021.

⁵ Fahrettin Tepealtı, "Avrupa Birliğine Yönelik Türkiye Geçişli (Transit) Göç Hareketleri ve Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi", *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:24, Sayı:41, 2019, s.129, ss.125.140.

amacı AB sınırlarına doğru yaşanan düzensiz göçün engellenmesidir. AB'nin uygulamış olduğu bu politikanın evvelinde ilk olarak güvenlik kaygısı bulunmaktadır. Daha sonra ise geçmişte göçmenler konusunda yaşadığı tecrübeler yer almaktadır. Göçmenlerin AB ülkelerindeki uyum sürecinin başarısızlığı, AB'nin istediği istihdam noktalarında yeterli niteliğe sahip olmamaları ve adli vakalardaki artışlar, AB'nin 1990'larda "Kale Avrupası politikası" uygulamasına neden olmuştur.⁶ Türkiye Cumhuriyeti de bu göç dalgasından en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre Türkiye'de 3,6 milyon Suriyeli sığınmacı ve 370.000 civarında farklı uyruklu göçmen yaşamaktadır. Bu veriler doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti en çok mülteci/göçmene ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Durum böyle olunca Türkiye Cumhuriyeti göçmenlere tanıyan hakları korumak adına yeni düzenlemelere gitmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerince⁷, Türkiye Cumhuriyeti'ne sığınan toplam 3.641.503 Suriyeli sığınmacınının 1.246.937'si 5-24 yaş arasında eğitim çağındaki insanlardan oluşmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerine göre 2013-2014 yılları arasında 48.183 Suriye uyruklu üniversite öğrencisi bulunurken, 2019-2020 yılları arasında bu sayı 185.047'ye yükselmiştir.

⁶ Sühal Şemsit ve Didem Şahal Çelik, "Kale Avrupası Yaklaşımı ve Düzensiz Göç", *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Cilt:15, Sayı:2, Bursa 2019, s.286, ss.279-294.

⁷ Makalede kullanılan sayısal veriler Türkiye Cumhuriyeti Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve diğer resmi kurumların yayınlarından derlenmiştir.

23.12.2020 tarihi itibariyle; 3599 Iraklı göçmen, 48.914 Afganistanlı göçmen ve 17.203 Suriyeli göçmen, düzensiz göç sırasında yakalanmıştır.

Çalışmada yer alan; Suriye, Afganistan, Irak ve Yemen uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye göç etmeden önce, ülkelerinde yaşanan -başta siyasal sebepler olmak üzere- durumu incelemek, hikayelerin başlangıç noktalarını kavramada faydalı olacaktır.

GÖÇMEN HAREKET ROTALARI

SURİYE

Suriye’de başlayan Arap Baharı gösterileri kısa sürede bir iç savaşa dönüşmüştür. Muhalif gruplarla rejim arasındaki çatışmalarından sonra ülkede meydana gelen istikrarsız ortamda IŞİD ve PKK gibi terör örgütleri de ülkenin belirli bölgelerinde şiddet ve baskı düzeni kurmuşlardır. Ülkenin bu halinden ise en çok etkilenen sivil halk olmuştur. Savaşın başladığı 2011 yılından bu yana ülkede yaşam tam anlamıyla durmuş, halk, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerden bile yararlanamaz hale gelmiştir. Savaşta insani kayıpların sayısı tam bilinmese de binlerce insan yaşamını yitirmiş, milyonlarca Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. İlk olarak Deraa’da bir grup üniversite öğrencisinin başlattığı gösteriler, hükümetin sert tepkisi karşısında günden güne artmış ve ülke geneline yayılmıştır. Rejim karşıtı grupların silahlanarak direnişi devam ettirmesi insanların önce ülke içerisinde yer değiştirmesine, ardından da başta sınır komşuları olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerine dağılmasıyla devam etmiştir. Bu göç dalgasından en fazla Suriye’nin sınır komşuları etkilenmiştir.

Sığınacak güvenli bir ülke bulma amacıyla yola çıkan Suriyeli mülteciler; Türkiye, Lübnan, Ürdün ve diğer ülkelere göç etmişlerdir. Suriye ile 911 kilometre sınırı bulunan Türkiye, en güvenilir yerlerden biri olması nedeniyle daha çok tercih edilmiştir. Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin bir kısmı, sınırlarda kurulan

kamp, konteyner ve çadır kentlere yerleştirilmiş, birçok insan başta İstanbul olmak üzere; Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Batman gibi şehirlere dağıtılmışlardır.

Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği verilerine göre dünyada toplam 5.586.611 olan Suriyeli göçmenlerin en yoğun olduğu beş ülkenin dördü, doğrudan kara sınırı bulunan; Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak'tır. En çok Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan 5. ülke ise Mısır'dır. Bu çalışmada yer alan otuz üniversite öğrencisinin de 19'u Suriye uyruklu göçmen öğrencilerdir.

Suriyeli sığınmacıların göç etmek için Türkiye'yi tercih etmesindeki en önemli etken ülkenin Ortadoğu'dan Avrupa'ya geçiş güzergâhında bir transfer noktası olmasıdır. Türkiye'ye gelen bu göçmenlerin bir kısmı yasa dışı deniz veya kara yoluyla Avrupa'ya geçme hayali kursa da Türkiye ve Avrupa Birliği arasında yapılan sözleşme ve anlaşmalar buna engel olmuştur. Bir diğer önemli sebep ise Suriye'den Türkiye'ye girişin diğer ülkelere nazaran daha kolay gerçekleşmesidir.

Türkiye Cumhuriyeti Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerince, Türkiye Cumhuriyeti'ne sığınan toplam 3.641.503 Suriyeli sığınmacının 1.246.937'si 5-24 yaş arasında eğitim çağındaki insanlardan oluşmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerine göre 2013-2014 yılları arasında 48.183 Suriye uyruklu üniversite öğrencisi bulunurken, 2019-2020 yılları arasında bu sayı 185.047'ye yükselmiştir.

AFGANİSTAN

Afganistan'daki göç olgusu, ülkenin kuruluşundan itibaren var olan siyasi istikrarsızlık ve iktidar kavgaları ile doğrudan ilişkilidir. Afganistan etnik çeşitliliğin fazla olduğu ülkelerden biridir. Keza Afganistan'da Peştun, Tacik, Türk ve Hazalaralar tek başlarına siyasi güç oluşturabilecek nüfusa sahiptir.⁸ Ülke nüfusunun %99,7'si Müslüman'dır. Müslümanların mezhepsel dağılımı %84,7-89,7 Sünni, %10-15 Şii şeklindedir. Afgan halkı için İslam dini dışında birleştirici rol oynayan herhangi bir etken söz konusu olmamıştır. Din, aralarında çatışma yaşayan etnik grupların bir arada bulunmasını sağlasa da zamanla baskı ve şiddet ön plana çıkmış, Afganistan'da güçlü bir ulus birliği oluşmamıştır.⁹

Ülkede ilk göç dalgası Sovyet ordusunun 24 Aralık 1979 tarihinde Afganistan'ı işgali sonucunda başlamıştır. Bu işgal 1989 yılına kadar sürmüş ve sadece kitlesel göç dalgası oluşturmakla kalmayıp, 240 gün içinde yaklaşık 870 bin kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur.¹⁰ 15 Şubat 1989'a kadar devam eden bu süreç, nüfusun yaklaşık beşte birinin, yani 5 milyondan fazla

⁸ Özgür Çınarlı, "Afganistan'ın Etnik Yapısı", *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2012):74.

⁹ CIA "Afghanistan Factbook", 13 Aralık 2020 tarihinde erişildi, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/attachments/summaries/AF-summary.pdf>,

¹⁰ Selda Geyik Yıldırım, "Göç ve Afganlar 'İstikrarlı Mülteciler' ", *Göç Araştırmaları Dergisi*, (2018):136

insanın göç etmesine neden olmuştur. Ülke içinde de 2 milyon insan yer değiştirmiştir.¹¹

Afganistan, Sovyetlerin ülkeyi işgal etmesiyle birlikte ekonomik ve siyasal olarak krize girmiş, ayrıca ortaya çıkan güç boşluğundan yararlanmak isteyen gruplar arasında çatışmalar başlamıştır. Çatışmaların başlaması Afganistan’da ikinci bir göç dalgasının yaşanmasına neden olmuştur. Taliban, kanlı biten bir iç savaşın ardından otorite boşluğundan faydalanarak ülkede iktidara gelse de günümüzde birçok devlet tarafından terör örgütü listesine alınmıştır. Taliban, İslam’ın radikal yorumuna dayanan bir yönetim biçimini benimsemesiyle birlikte 1996 yılında ülkenin neredeyse tamamını kontrolü altına almış ve bu durum da göçü tetikler nitelikte olmuştur. Mülteci akını, 1994–2000 yılları arasında Taliban tarafından ele geçirilen Kabil ve Kandahar’dan başlamış ve ülke çapında devam etmiştir. 2001 yılında ise Amerika Birleşik Devletleri tarafından yönetilen koalisyon güçleri ile Taliban arasında savaş başlamış ve bu nedenle üçüncü küresel göç dalgası gündeme gelmiş, kitlesel yer değiştirmeler bir kez daha kendini göstermiştir.

Afganların, İran ve Pakistan yönlü göç hareketlilikleri ülkenin tarihi boyunca artmış ve bu ülkeler Afganların en yoğun yaşadığı coğrafya haline gelmiştir. Ayrıca coğrafi yakınlık ve kültürel bağ gibi faktörlerde İran ve Pakistan yönündeki göçlerin yaşanmasında etkisini

¹¹ Oxfam, “The Cost of War”, 13 Aralık 2020 tarihinde erişildi, https://www-cdn.oxfam.org/s3fs-public/file_attachments/afghanistan-the-cost-of-war_14.pdf

göstermiştir. İran ve Pakistan'daki Afganların birçoğu Rus Savaşı sonrası ülkelerine geri dönseler de yeni çatışmaların başlaması ile tekrar kaçmak zorunda kalmışlardır. Ancak İran'da Afgan mültecileri iyimserlik ile karşılama dönemi değişmeye başlamıştır. İran ile birlikte Pakistan'ın da mültecilere yaptıkları yardımlarda değişimler yaşanmıştır. Bu durum Afganların İran üzerinden Türkiye'ye göç etmelerinin önünü açmıştır. Tarihsel olarak kitlesel göç dalgalarının yaşandığı Afganistan'dan, göç alan ve veren ülkelerin arasında kavşak noktada bulunan Türkiye, Afgan halkı için bir çekim noktası haline gelmiştir. İran'dan Türkiye'ye ya da Avrupa ülkelerine ulaşmak için yola çıkan Afgan göçmenler çoğu zaman Iğdır, Ağrı, Van üzerinden Türkiye'ye giriş yapmışlardır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre 2020 yılı itibariyle Türkiye'de ikamet izni bulunan göçmen sayısına bakıldığında, Afganistan uyruklu olanlar 42.200 kişi ile yedinci sırada yer almıştır. 2020 itibariyle öğrenci ikamet izniyle Türkiye'de bulunan Afganlar ise 4079 kişi ile yine yedinci sırada yer almıştır. Yakalanan düzensiz göçmen sayılarında ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 2019 tarihli verilerine göre Afganlar, 201.437 kişi ile birinci sırada yer almıştır.¹² Türkiye'de bulunan Afgan öğrencilerin sayısı Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi

¹² Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "İstatistikler", 14 Aralık 2020 tarihinde erişildi, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>

verilerine göre 2013-2014 yılları arasında 2020 iken, bu sayı 2019-2020 yılları arasında 6089'a yükselmiştir.¹³

Çalışmamızda hikâyesine yer verdiğimiz sekiz Afgan öğrenci bulunmaktadır. Sekiz kişinin de ortak özelliği terörün yarattığı kargaşa ortamı ve baskıcı tavırlardan etkilenmiş olmalarıdır. Belirttikleri şekliyle özgür değillerdi ve rahat bir şekilde yaşayamıyorlardı. İçlerinden birinin abisi kaçırılmıştı, biri okulunun önünde bombalı saldırıya yakalanmıştı, biri daha 13 yaşındayken zorla evlendirilecekti. Sokaklarda gezmek, mutlu hissetmek ve okumak istiyorlardı fakat ülkedeki iç karışıklık onları da diğerleri gibi göç etmeye itmişti.

¹³ Yükseköğretim Bilgi Sistemi "Uyruğa Göre Öğrenci Sayıları Raporu", 14 Aralık 2020 tarihinde erişildi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>

IRAK

İnsanların içinde bulunduğu kaos ve güvensizlik hali Ortadoğu'da yaşanan göçlerin en önemli nedenlerindedir. Çalışmamızda yer alan Irak'taki kaotik ortam yoğun bir göç hareketine neden olmuş ve bu durum Türkiye'ye de yansımıştır. Irak'ta yaşanan göç hareketliliği 1990 yılında başlamıştır. Irak'ın 1990 yılında Kuveyt'i işgaliyle başlayan Körfez Savaşı beraberinde birçok sorun meydana getirmiştir. Savaş sonrası Irak'ın güneyinde ve kuzeyinde yaşayanlar Irak rejimine karşı ayaklanmış fakat Saddam Hüseyin'e bağlı Baas güçleri tarafından bastırılmıştır. Bu nedenle Irak'ın kuzeyinde yaşayanlar, Saddam Hüseyin'in müdahalesinden kaçmak için Türkiye ve İran sınırına yığılmışlardır. Körfez Savaşı sonrası, Kuzey Irak'ta oluşan otorite eksikliğinden kaynaklanan belirsizlik de göçü tetiklemiştir.

Irak'ta yaşanan ikinci göç dalgası 2003 yılında başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ın kitle imha silahları ürettiğine dair iddiası üzerine 20 Mart 2003'te İkinci Körfez Savaşı başlamıştır. Savaş sonucunda Mayıs 2003'te Saddam Hüseyin yönetimine son verilmiş ayrıca 30 Ocak 2005'te yapılan geçici seçimlerle de Irak'ta demokratik yönetim sistemine geçilmiştir. Ancak bu gelişme işgal sonrası oluşan kaotik ortamın önüne geçememiştir. Ülkede 2003 yılında başlayan göç 2006 yılında hız kazanmıştır. Irak Savaşı'nın ilk yıllarında kurulan ve Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Türkiye tarafından da terör örgütü olarak tanınan IŞİD, Kuzey Irak'ta faaliyetlerini arttırmıştır. IŞİD'in sivilleri kaçırmaları ve ölümle tehdit etmesi nedeniyle

birçok kişi evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle insanları göçe iten konular arasında şiddet eylemleri en başta yer almıştır. Bununla birlikte cana ve mala tehditler, baskılar, adam öldürme, işkence, yargısız infaz, adam kaırırma gibi insan haklarına aykırı şekilde gelişen olaylar insanların göç etmesine neden olmuştur. IşİD'in Suriye dışında Irak'ta da yeni topraklar ele geçirmeye başlamasıyla, Suriyeliler için bir kaırır yeri olan Türkiye, Iraklılar için de sığınağa dönüşmüştür. Ülkedeki zulümden kaırırılmak isteyen Iraklılar sınır yollarından Türkiye'ye ulaşmaya çalışmışlardır.

Hikâyesini paylaştığımız iki Iraklı öğrenci de kendi ülkelerinde yaşanan güvensizlik ortamından etkilenmişlerdir. Üstelik Wassak'ın kardeşi ve abisi kaırırılmış, kardeşine ailesinin gözleri önünde işkence edilmiştir. Kitabımızda da yer alan bir diğer Irak uyruklu öğrenci Kayser ise IşİD'in saldırıları yüzünden ülke içinde iki kere yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Wassak ve Kayser, zorunlu göçe maruz kalan insanlardan sadece ikisidir. Onlar gibi binlerce insan daha iyi bir yaşam koşulu için yola koyulmuştur.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre 2020 itibariyle ikamet izniyle ülkemizde bulunan Iraklı sayısı 114.625'tir. Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerine göre 2013-2014 yılları arasında toplam 1196 Iraklı öğrenci varken bu sayı 2019-2020 tarihleri arasında 6769'a yükselmiştir.¹⁴

¹⁴ Yükseköğretim Bilgi Sistemi, a.g.e.

YEMEN

Güvenlik sorunun yaşandığı ve çalışmamızda yer alan ülkelerden bir diğeri Yemen'dir. Yemen'de ortaya çıkan kargaşa halinin en büyük nedeni 2015 yılında başlayan iç savaştır. İsmi kurucusu Hüseyin Bedreddin el Husi'den alan ve Ensarullah (Husiler) olarak anılan isyancı grup Yemen'de ilk kez 2004 yılında silahlı ayaklanma başlatmışlardır. Amaçları ise merkezleri olarak kabul ettikleri Saada'da daha fazla özerklik almak ve Zeyyidi geleneklerini korumaktır.¹⁵ 2004 yılında başlayan ayaklanmalar boyut kazanarak bir iç savaşa dönüşmüştür ve 2015 yılında Husiler başkent Sana'yı ele geçirmiştir. Ardından Husiler ülkenin tamamını kontrol altına almaya çalışmış ve bu durum ülke içindeki sivilleri etkilemiştir. Ülkedeki savaş nedeniyle binlerce sivil yaralanmış, hayatlarını kaybetmiş ve açlık nedeniyle ölümün eşiğine gelmiştir.

Husilerin Genel Halk Kongresi Partisi (GHK) ile iş birliği içinde yaptıkları eylem karşısında, 10'dan fazla ülkenin yer aldığı Arap Koalisyonu kurulmuştur. Koalisyon Suudi Arabistan öncülüğünde kurulmuş, Katar (2017) ve Fas'ın (2019) ayrılmasından sonra koalisyonda yer alan devletler; Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Sudan, Bahreyn, Kuveyt, Mısır, Ürdün ve Moritanya olmuştur. Koalisyon Husilerin Yemen'deki ilerleyişini durdurmak ve gücünü kırmak için operasyonlar

¹⁵ TRT haber, "Husiler Kimdir? Yemen Krizi Neden Çıktı?", 15 Aralık 2020'de erişildi, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/husiler-kimdir-yemen-krizi-neden-cikti-175253.html>

başlatsa da kesin bir zafere ulaşamadığı gibi savaşın coğrafyasının genişlemesine neden olmuştur.

Ülke yaşamış olduğu iç savaşla beraber bir krize girmiştir. Kendi içindeki karışıklıkları dindiremeyen Yemen’de protestolar da artmaya başlamıştır. Özellikle 2011 yılının ocak ayında Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih yönetimine karşı ekmek ve özgürlük adı altında gösteriler başlamıştır. Yemen iç savaşın etkisiyle fakirleşmeye başlamış ve ülkede insani kriz gün yüzüne çıkmıştır. Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu’nun (UNICEF) 2019 tarihli raporuna göre, ülkede savaşın fiilen sürdüğü 31 bölgede her gün sekiz çocuğun öldürüldüğü ya da yaralandığı belirtilmiştir. Sadece savaş değil, ülkedeki yoksulluk ve sağlık sorunları da ölümlere sebebiyet vermektedir. Yemen, uzun süreli bir siyasi, insani ve kalkınma krizinin ortasına girmiştir. Birleşmiş Milletler verilerine göre; 2015 yılından beri 24,1 milyon insanla nüfusun yüzde 80’i insani yardıma ve korumaya muhtaç durumdadır. Yine aynı tarihten itibaren 14 milyondan fazla insanın acil ihtiyacı bulunmaktadır ve üç milyondan fazla insan yerlerinden edilmiştir. Ayrıca nüfusun %58’i aşırı yoksulluk içinde yaşamaktadır.¹⁶

Ülkede başlayan iç savaş ve kriz sonrası yoksulluk içinde kalan insanlar yaşam standartlarını yükseltmek için göç etmeye başlamışlardır. Çalışmamızda yer alan iki Yemenli öğrencinin ortak noktası, ülkedeki kriz nedeniyle eğitimlerinin sekteye uğramamasını istemele-

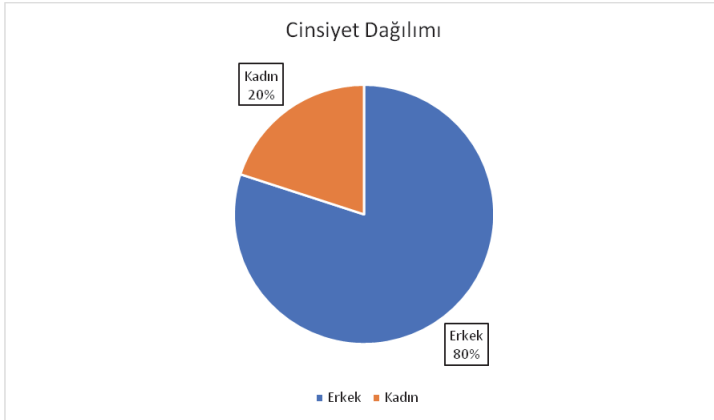
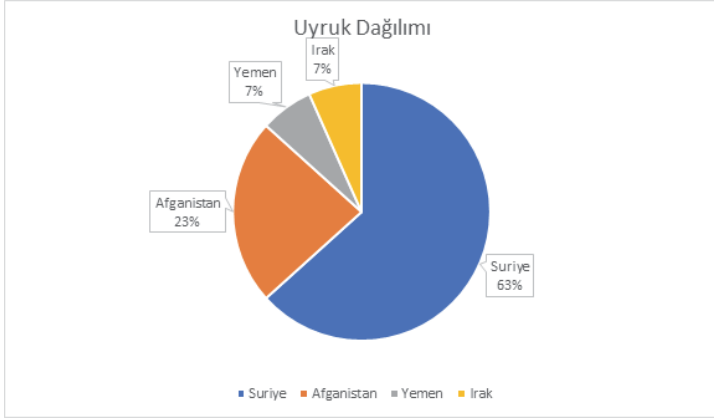
¹⁶ United Nations, “The United Nations in Yemen”, 15 Aralık 2020’de erişildi, <https://yemen.un.org/en/about/about-the-un>

ridir. Bu yüzden ikisi de daha iyi bir eğitim almak için Türkiye'yi seçmişlerdir.

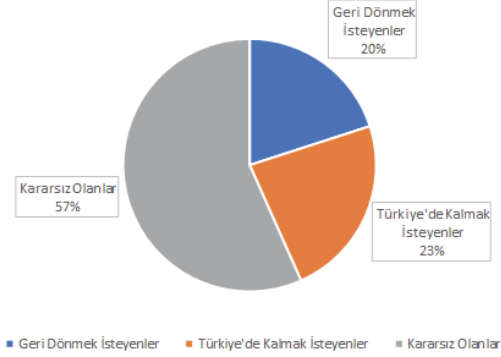
Türkiye'de 2020 yılı itibariyle öğrenci ikamet izniyle bulunan Yemenli sayısı 2.692'dir. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerine göre Türkiye'de 2013-2014 arası 279 Yemenli öğrenci bulunmuştur. Bu sayı 2019-2020 yılları arasında 3637'e yükselmiştir¹⁷.

¹⁷ Yükseköğretim Bilgi Sistemi "Uyruğa Göre Öğrenci Sayıları Raporu", 14 Aralık 2020 tarihinde erişildi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>

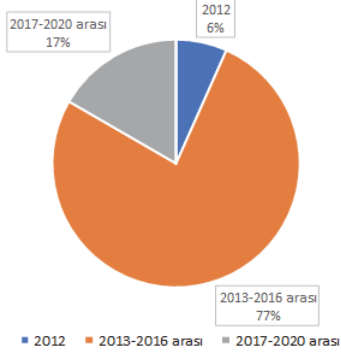
TABLÖLAR

Ülkelerindeki Karışıklığın Bitmesi Durumunda

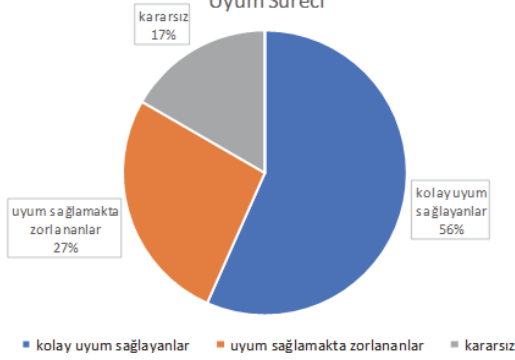
Hangi tarihte Türkiye'ye geldiler

Maddi gelirleri var mı?

Uyum Süreci

SAARA

Saara 2000 yılında Afganistan'da dünyaya geldi. Geçim sıkıntısı olmayan varlıklı bir ailenin kızıydı. Hobileri ve yetenekleri olan bir çocuktü. Resim çizmeyi sever, küçük yaştan itibaren resim kurslarına giderdi. İleride dövme sanatçısı olmak istiyordu. Okulunda da çok başarılıydı üstelik. Fakat 13 yaşındayken kendini beklenmedik olayların içinde buldu. Afganistan'da iç savaş iyice şiddetlendi. Zaman geçtikçe Saara ve ailesi savaşın zorluklarını daha fazla hissediyorlardı fakat onların yaşadığı bir başka zorluk daha vardı: içinde buldukları, uzun süredir zihinlerini meşgul eden, içlerine korku salan bir töre davası. Bazı düşmanları vardı ve onları öldürmek istiyorlardı.

Bir sabah korktukları başlarına geldi: töre davası babasının canını aldı. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Babasının katilleri, Saara'yı ve annesini de öldürmekle tehdit ediyorlardı. Fakat onlara bir şart koşmuşlardı; 13 yaşındaki Saara'yı, kendi oğullarıyla evlendireceklerdi. Saara onların gelini olursa ailesini rahat bırakacaklardı.

Afganistan'da çocuk yaşta evlilik çok normal karşılanıyor. Kız çocuklarının okumak ya da çalışmak gibi hayallerine saygı duyulmaz, ne istedikleri asla sorulmaz. Saara ve ailesi bu isteğe razı olmadılar, ama canları da tehlikedeydi. Güvenlik güçlerine gidip durumu anlattılar, fakat töre davasına karşı koymak hiç de kolay değildi.

Kocasını kaybetmiş zavallı anne, kızını da kaybetmeyi göze alamazdı. Tek çözüm bu diyarlardan çekip gitmekti. Öyle de yaptılar. Saara, annesi, kardeşi ve amcası kaçmaya karar verdiler. İlk durak Hindistan'dı. Fakat düşmanları peşlerini bırakmamış, Saara ve ailesi izlerini kaybettirmeye çalıştıkça onlar takip etmişlerdi. Hindistan'da geçici bir düzen kurdular, ama bu sadece beş ay sürdü. Yakalanmak üzereyken amcası durumu fark etti ve bu sayede tekrar kaçabildiler. Bu kez şanslarını Tacikistan'da denediler, fakat Tacikistan yönetimi onları istemiyordu. Tutunmaya mecburdular. Eğitim almak bir yana dursun, Tacikistan'da para kazanmak için çalışmaya bile müsaade edilmiyordu. Defalarca şiddete maruz kaldılar. Ailedeki herkes resmi çalışma izni olmadan, yasa dışı yollarla işe giriyordu, zira para kazanmaları gerekiyordu.

Saara da bir lokantada garson olarak iş bulmuştu, fakat oraya gelen müşteriler sırf kadın olduğu için Saara'ya sipariş bile vermiyorlardı. Çaresizlerdi, umutları her geçen gün tükeniyordu. Bir taraftan peşlerini bırakmayan kan davalıları, diğer taraftan insanlardan gördükleri kötü muamele karşısında ne yapacaklarını bilemez oldular. Son çare polise şikâyet etmekti, oysa polis idaresinde, rüşvet vermeden hiçbir şeyi çözemeyecekleri de kendilerine açıkça söylenmişti.

Bir kez daha denemek istediler şanslarını. Bu kez Türkiye'ye gideceklerdi. Saara'nın Türkiye'de halası oturuyordu. Ama nasıl gideceklerdi? Ne paraları vardı ne de bunu kaldıracak güçleri. Bir sırt çantasına biraz eşya koyup son paralarıyla İran'a geçtiler. Oradan Tür-

kiye'ye varmak için sınıra doğru üç gün üç gece yürüdüler. Korku ve endişe dolu bir yolculuktu; açlık, susuzluk ve yorgunluktan takatleri kalmamıştı. Ama yola devam etmek, hayata devam etmekte onlar için. Tek istedikleri şey güvenilir bir yere ulaşmaktı. Nihayet çile dolu yolculuğun sonunda sınıra ulaşabildiler. Bir otobüse binerek 24 saat süren yolculuğun ardından Türkiye'ye girdiler. İlk önce İstanbul'a geldiler, orada halasının yardımıyla valilikle görüşüp izin belgesi çıkarttılar. Sonrasında kendilerine sunulan şehirlerden Karabük'e yerleşmeye karar verdiler. Karabük'e geldiklerinde hala tedirgindiler; biraz umut biraz korku, cevabı meçhul sorular, diğer taraftan hayata tutunma azmi... Yaşadıkları bunca olaydan sonra burada da dışlanacaklarını düşünüyorlardı. Oysa burası bir başka yerd; tükenen umutları yeniden yeşerdi, güvenleri tazelendi. Bu şehirde huzuru buldular, bir düzen inşa ettiler kendilerine. Saara ve ailesi Karabük'te kolayca iş buldular. Saara bir kuaförde çalışmaya başladı, daha önce sürekli maruz kaldığı dışlanmışlığın ardından yeni arkadaşlıklar edindi, Türkçe konuşmayı öğrendi. Özgür olmanın verdiği huzur ve sevinç bambaşkaydı; artık istediği kıyafetleri giyebilecek, istediği saatte dışarı çıkıp dolaşabilecekti.

Yaşadığı bunca zorlukların yanında kazanımları da vardı Saara'nın: meşakkatli göç sırasında Hintçe, Tacikçe, İngilizce, Rusça öğrenmişti. Artık Türkçe de biliyordu. Bu diller sayesinde çalıştığı kuaföre gelen yabancı uyrukluların tercümanlığını da yapıyordu. Aynı zamanda çok sevdiği resim kurslarına başlamış, farklı hobiler de edinmişti üstelik.

Bir sene Türkiye’de yaşıdıktan sonra okumaya karar verdi. Öğretmen olma arzusuyla İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne kayıt yaptırdı. Türkçe Öğretim Merkezi’nde hazırlık eğitimine başladı. Aldığı eğitimden çok memnundu. Hocaları ona çok iyi davranıyor ve anlayış gösteriyorlardı. Kısa sürede yeni hayata, yeni düzene adapte oldu. Eskiden zihnini meşgul eden önyargıları, korkuları, endişeleri zamanla yok oldu.

Her şeye rağmen Saara yaşadıklarını unutmayacağını, ibret ve imtihan dolu gençlik öyküsünü herkese anlatacağını söylüyor. Evet, kötülük, zorbalık ve haksızlık karşısında boyun eğmemek, güçlü bir kadın olarak ayakta kalmak için anlatması da gerekiyor. Saara’nın şimdi tek bir isteği var: bir an önce eğitimini tamamlayıp diplomasını alarak öğretmen olmak ve hocalarından edindiği bilgileri, hoşgörüyü ve yardım severliği gençler arasında yaymak.

ASAF

Asaf,¹⁸ savaşın kanlı yüzü ile tanıştığında henüz 17 yaşındaydı. Gençliği, hayatının belki de en güzel zamanları savaş yüzünden savrulurak geçti. Yaşıtları okula giderken, mahallede oyun oynarken; Asaf okulunu, mahallesini geride bırakmak zorunda kaldı. Suriye'nin Ayn el-Arap şehrinde geçim sıkıntısı ya da akla gelebilecek en ufak bir problemi dahi olmadan, ailesiyle birlikte mutlu ve huzurlu yaşadığı o güzel günler artık son buldu. Babasının küçük bir işyeri vardı. Zaman zaman kardeşleri ile birlikte babalarına yardım eder, işyerinde çalışırlardı. Asaf aslında ihtiyaç yüzünden çalışmıyordu. Amacı sadece babasına yardım etmek, onun fazla yorulmamasını sağlamaktı.

2014 yılına kadar her şey güzeldi, fakat bir gece ansızın gelen askerler yüzünden hayatları alt-üst oldu. Asaf ve ailesi bazı elzem ihtiyaç duydukları eşyaları yanlarına alarak, bir zamanlar huzur içinde yaşadıkları evlerini terk etmek zorunda kaldılar. Asaf o menhus geceyi şöyle hatırlıyor: *“Sabaha karşı gözümüzü açtık, köydeki insanlar merkeze gelmişlerdi. Sanki dünya alt üst olmuştu. Herkes toplanıyor ve hazırlanıyordu. Biz de sadece elbiselerimizi alıp oradan kaçtık. Apar topar sınıra geldik.”*

Kaçan sadece Asaf ve ailesi değildi. Yaşadıkları şehirdeki insanların çoğu neyle karşılaşacakları meçhul

¹⁸ Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede “Asaf” ismi kullanılmıştır.

olan bir yolculuğa çıktılar. Herkesin tek bir amacı vardı: ailesini ve sevdiklerini kurtarmak...

Asaf ve ailesi sınıra geldiler. Olayların en fazla iki ya da üç hafta içinde son bulacağını ve savaşın biteceğini düşünüyorlardı. Oysa durum çok farklıydı, iç savaş gittikçe şiddetleniyordu. Asaf ve ailesinin ülke seçme gibi bir fırsatı yoktu, yapabilecekleri tek şey Türkiye'ye sığınmaktı. Burası onlar için iyi-kötü hayatlarını idame ettirebilecek tek ülkedydi. Böylece hiç beklemedikleri bir göçmenlik hayatına başlamış oldular.

Asaf'ın babası ve amcası Türkiye'ye geldikten birkaç hafta sonra memleket hasretine dayanamadılar. Babası yeniden Ayn el-Arap'a dönmek, savaş yüzünden yıkılan evlerini onarmak ve ailesi ile beraber tekrar orada yaşamak istiyordu. İki kardeş yola koyuldu, fakat o gece sınırdan ateş sesleri yükselmeye başladı; IŞİD şehre baskın düzenlemişti. Asaf babasından dolayı çok endişeliydi, dünyası başına yıkıldı. Babasının peşinden yola çıkmak istedi ama annesi engel oldu. Suriyeli genç ile beraber insanlar sınıra toplanmıştı, fakat hiç kimse ateş seslerinin duyulduğu yere gitmeye cesaret edemedi.

Büyük bir trajedi yaşanıyordu. IŞİD saldırısında yaklaşık beş yüz insan hayatını kaybetti. Asaf'ın babası hayattaydı ama amcasından haber alınamıyordu. Babası korku ve endişe içinde kardeşini arıyordu. O sırada kendisini arayan ve konuşmasından IŞİD'li olduğu anlaşılan birisinin ağzından dökülen kelimeler dünyasını başına yıktı: *“Kardeşini öldürdük, sıra*

sizde...” Asaf’ın babası, umutlarını tüketen bu kelimeler karşısında çaresizce kalakaldı.

Kötü haberlerin ardı arkası kesilmedi. Asaf 2012’de Şam’da yaşanan patlamada kuzenini kaybetti. Olup bitenler Asaf ve ailesi için oldukça zordu. Artık ülkelerine dönmeleri onlar için bir intihar demektir. Bu yüzden Türkiye’deki göçmen kamplarında kalmaya karar verdiler. Bir müddet sonra Şanlıurfa’da yaşayan akrabalarının yanlarına gittiler. Bir çatı altında amca çocukları, kardeşleri, anne ve babası derken toplamda 20 kişi kalıyordu. Asaf yaşadığı yeri tarif ederken *“çok zordu, uyumak için bile sıra beklerdik”* diyor. Eskiden rahat bir hayatı, evinde kendine ait bir alanı varken şimdi meşakkat dolu bir hayatı vardı.

Asaf ve yedi kardeşi göç sonrasında okulu bırakmak zorunda kaldılar. Şanlıurfa’da para kazanmak ve hayatlarını sürdürmek için çalışmaya başladılar. İnşaatta, elektrikçi yanında, fayansçıda çalıştılar. Fabrikalarda ve akla gelebilecek her yerde para kazanmak için ter döktüler. O sırada Asaf’ın babası Suriye’ye geri dönemeyecekleri için başka bir ülkeye gitmeye karar verdi ve Kanada’ya vize başvurusunda bulundu. Vize başvurusu kabul edildi ve zorlu bir sürecin ardından Kanada’ya göç etti. Birkaç ay sonra annesi ve kardeşlerini de yanına aldırılmayı başardı. Ancak Asaf 18 yaşını doldurduğu için Kanada’ya kabul edilmedi. Yaşadığı bunca sıkıntının ardından hayatta kalma mücadelesini tek başına devam ettirmek zorunda kaldı.

Asaf’ın tek amacı ailesinin ardından Kanada’ya gitmekti. Bu yüzden yedi arkadaşı ile birlikte yola koyul-

dular. İlk olarak Yunanistan'a gitmeye karar verdiler. Yunanistan sınırını geçtiler ve karanlık iyice çökünce yürümeye devam ettiler. Tam altı saat yürüdüler. Ormanda ayak bastıkları her yer çamurdu. Asaf ve arkadaşları korkunç, soğuk ve ürkütücü bir gecenin ardından bir kente ulaşmayı başardı. Mutluydu ve ailesine ulaşacağını ümit ediyordu. Yoldan geçen birine tren garını sordu ve ilerlemeye devam etti fakat aniden önüne Yunan polisi çıktı. Tren garını sorduğu kişi kendisini ihbar etmişti. Kaçmaya çalışsa da yakalanarak gözaltına alındı. Tek bir söz bile söylemesine izin verilmedi ve nezarete alındı. 2013 yılında Türkiye ve Avrupa Birliği arasında imzalanan geri kabul antlaşması gerekçe gösterilerek Türkiye'ye gönderildi. Ailesine kavuşamayan Asaf'ın yeniden hayata tutunmak için tek çaresi vardı: okumak. Öncelikli olarak Türkçesini geliştirmesi gerekiyordu. Türkçe Öğretim Merkezine kaydoldu. Dil eğitimini tamamladıktan sonra sınavlara girdi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümünü kazandı. İlk zamanlar dil konusunda zorlandı, fakat kısa süre sonra bu zorluğu aşabildi ve yaşadığı yere alıştı. Ailesi yanındayken Kızılay'dan yardım alıyordu ancak ailesi Kanada'ya gidince bu yardım da kesildi.

Asaf, Türkiye'de eğitimin kaliteli olduğunu söylüyor. Lisans diplomasını almak için gün sayıyor. Bir an önce diplomasını almak, Kanada'ya gitmek ve ailesine kavuşmak istiyor. Küçük yaşta sevdiklerini, evini, yurdunu kaybetmesi; arkadaş, dost dediği insanları bir daha görememesi Asaf'ın içini acıtıyor. Ama her şeye rağmen savaşın yaşanmadığı ve bombaların patlamadığı bir yerde huzur bulduğunu söylüyor.

Asaf yaşadıklarını kötü bir rüyaya benzeterek şaşkınlık ve üzüntüsünü şöyle ifade ediyor: *“Olayların bu noktaya varacağını asla tahmin edemezdim. Bir hafta veya iki hafta burada durur, sonrasında olaylar yatışır, her şey yoluna girer ve geri döneriz diye düşünmüştük. Bu bir hafta, sonradan iki haftaya, iki aya, iki yıla dönmüştü. Hala da devam ediyor. Altı sene oldu...”*

Asaf, ülkesine geri dönme konusunda şimdilik isteksiz. Ama yine de *“günün birinde, memleketime, Suriye’ye döneceğim”* diyor. Şimdilerde hayalini kurduğu iki şey var; üniversiteden mezun olmak ve ailesinin yanına gidip onlara kavuşmak... Asaf bu yüzden okuluna sınıfsız sarılarak hem ailesi hem de kendisi adına hayatına yeni bir yön verebilmek için gayret ediyor.

MEHRAN

Aslen Özbek kökenli olan 26 yaşındaki Mehran,¹⁹ terörün acımasız yüzüyle küçük yaşta tanışan insanlardan sadece biriydi. Yaşadığı ve şahit olduğu her şey, çocuk yaşında kaldırılamayacak kadar zordu.

Önceden mutlu ve huzurlu bir yaşamı vardı. Tek amacı okumaktı. Mehran ve kardeşleri aileye yük olmamak için babasının dükkanında çalışıyorlardı. Kardeşleri arasında bir tek abisi dışarıda çalışıyordu; bir karakolda komutan olarak görev yapıyordu. Terörün kol gezdiği bir dönemdi. Orduda görev yapanlar örgütün hedefindeydi. Tehdit ve baskı her geçen gün daha da şiddetleniyordu. Mehran'ın abisi bu tehditlere aldırış etmeden *“benim vazifem vatana hizmettir”* diyerek görevine devam etti. Ancak terör örgütü kirli oyununu oynamakta kararlıydı ve bu yüzden Mehran'ın abisini takibe aldı. Günün birinde eli silahlı kişiler ailesine ait olan dükkanı bastılar. Afgan genç de o sırada dükkânda'ydı. Birisi dışarıda nöbet tutuyordu. Kimi alacağını bilemeyen terör örgütü Mehran'ı yakalayarak dışarıya sürükledi. Orada nöbet tutan kişinin *“alacağımız kişi bu değil”* demesiyle, genci salıverdiler. Abisi o sırada koşarak geldi. Terör örgütü tarafından kaçırılmak istenen kişi zaten abisiydi ve Mehran'ın gözleri önünde yaka paça alınarak kaçırıldı. Elinden hiçbir şey gelmeyen genç orada ne yapacağını şaşırılmış halde kalakaldı ve saatlerce bekledi. Ailesi

¹⁹ Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede “Mehran” ismi kullanılmıştır.

derin bir üzüntüye kapıldı. On sekiz gün sonra haber geldi; Mehran'ın abisi yaşıyordu. Bu, ailenin aldığı en güzel haberdirdi. Terör örgütü 20.000 dolar fidye istiyordu. Aile fidyeyi ödemek zorunda kaldı. Şanslılardı... Çünkü daha nice gençler terör örgütleri tarafından kaçırılıp öldürülüyordu.

Yaşadıkları bu korkunç olaydan sonra toparlanmaları güç oldu. Mehran her şeye rağmen olup bitenleri geride bırakmaya, hayata tutunmaya gayret ediyordu. Liseyi bitirdi, sınava girerek Bağlan Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümünü kazandı. Ama Bağlan'da ne yazık ki üç ay kadar kalabildi. Zira terörün şiddeti burada daha çok hissediliyordu. İlk zamanlar küçük odada yedi kişiyle bir arada kalmayı bile göze aldı, fakat durum gittikçe kötüleşiyordu. Bağlan'da yaşamak imkânsızdı. Afgan genç okumak için gittiği Bağlan'da yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

“Orada yaklaşık 2 ya da 3 ay yaşadım ve bir odada 7 kişi kalıyorduk. Çok zorluklar çektik. Yaşadığımız odada ne tuvalet ne de banyo vardı. Taliban'ın baskısı yüzünden dışarı bile çıkamıyorduk. Saat 21.00'den sonra kapıyı kilitlemek zorunda kalıyorduk. Zira Taliban üyeleri, okumak için üniversiteye gelen kişilerin odalarına girerek soygun yapıyorlardı. Bir defasında böyle bir olaya bizzat tanık oldum. Teröristler bizim kaldığımız yerin hemen karşısındaki binanın öğrenci odasını basarak telefon ve şarj aletine kadar her şeyi aldılar. Bu olaydan sonra daha çok korkmaya başladık, dışarı çıkamadık, kapımızı kilitleyip evde oturmaya karar verdik.”

Afgan genç, her şeye rağmen okumakta kararlıydı. Her türlü zorluğa göğüs gererek okuluna devam ederken bu kez de eğitim aldığı okulun Taliban terör örgütü tarafından yapılan bombalı patlamalarına tanık oldu. Kendisi ölümden kıl payı kurtuldu. Olayların ardı arkası kesilmiyordu. Defalarca kanlı olaylara tanık oldu. Böyle bir ortamda eğitime devam etmesi imkânsızdı. Bu yüzden tekrar sınavlara girmeye ve yurt dışına gitmeye karar verdi. Sıkı bir programın ardından sınavlara girdi ve başarılı oldu. Birçok seçeneği vardı, ama o Türkiye'yi tercih etti. 2013 yılında Ankara'ya, daha sonra Konya'ya geldi. Burada tekrar sınava girerek Afyon Kocatepe Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümünü kazandı. Başka bir ülkede okumanın zorluklarını bilse de pes etmeyi aklından bile geçirmedi; hem çalıştı hem de okudu. İlk zamanlar maddi sıkıntılar yüzünden çok zorlandı. Burs başvurusunda bulundu ve kabul aldı. Bu sayede bir nebze de olsun rahatladı. Ancak sonrasında nedenini pek anlamadığı bir olaydan dolayı bursu kesildi. Burs hakkının iadesi için uğraşsa da bir sonuç alamadı ve çalışarak kazandığı parayla yetinmek zorunda kaldı. Mehran bu zorluklara rağmen dört yıllık üniversite eğitimini tamamlayarak mezun oldu.

Mehran elbette bu yerlere kolay gelmedi. Yaşadıkları zorluklar karşında asla geri adım atmadı, teröre boyun eğmedi; azmi, inadı ve kararlılığı onu hem insanlığa hem de ülkesine kazandırdı. Türkiye'yi kendi isteği ile tercih ettiğini, buradaki yaşamından ve çevresindeki insanlardan memnun olduğunu, Afyon'da kalarak yüksek lisans yapmak istediğini dile getiriyor Mehran. Her

cümlesinde okumanın, kültürlü olmanın önemini vurgulayarak “*hemşerilerimle karşılaştığımda okumuş biri olup olmadığına bakarım*” diyor: “*Okumuş insanla, okumamış insan arasında yerle gök kadar fark olduğuna inanıyorum. Okumamış insanlar kaba kuvvet kullanmaya meyilli oldukları için onlarla konuşulmaz. Fakat okumuş bir insanla her zaman oturup konuşmak mümkündür. Böyle birisinden zarar gelmez.*”

Ülkesine dönmeyi ne kadar çok istese de terör nedeniyle bunun çok zor olacağını, Türkiye’de sahip olduğu mutlu ve huzurlu hayatı Afganistan’da bulamayacağını düşünüyor. Halihazırda özel sektörde çalışan Mehran boş zamanlarında arkadaşlarıyla birlikte Türkiye’nin farklı yörelerine seyahatlere çıkmayı seviyor. İstanbul, Ankara, Hatay, Şanlıurfa ve Burdur gibi birçok ile gittiğini; bulunduğu her yerde güzel insanlarla, renkli kültürlerle karşılaştığını dile getiriyor. Mehran’ın şu anki hedefi, Afyon’da kalarak yüksek lisans yapmak. Bunun için çalışmalara başladı bile...

MARIA

Maria, 2000 yılında Suriye’de dünyaya geldi. Babası bir inşaat şirketinde çalışıyordu. Fakat Suriye’deki terör örgütleri onun çalışmasına müsaade etmiyor, hiç beklemediği sırada saldırarak gasp ediyor ve şiddet uyguluyorlardı. Haklarını savunmak için başvurduğu ilgili makamlar tarafından da ciddiye alınmıyor ve alay ediliyordu. Maria’nın babası bu durumla baş etmenin imkânsız olduğunu anlayınca çalışmak için Suudi Arabistan’a gitmek zorunda kaldı. Maria ise, kız kardeşi ve annesi ile birlikte Suriye’de kaldı. O dönemde lisede okuyan Maria, savaş ortamında yaşam mücadelesi veririrken bir taraftan da eğitimine devam ediyordu. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin kabul görmediği bir ülke olan Suriye’de üç kadının, yanlarında bir erkek olmadan yaşaması terör örgütü IŞİD’i çok rahatsız ediyordu. Hatta örgüt bir gün Maria’nın annesinin önünü kesip, tacizde ve tehditte bile bulundu. Artık bu şartlar altında yaşamak imkânsızdı. Ailece, Suudi Arabistan’da bulunan babalarının yanına yerleşmeye karar verdiler.

Maria ve ailesi için yeni bir hayat başladı. Aslında Suudi Arabistan’da durum çok farklı değildi. Orada da bambaşka kurallar vardı. İnsanların birbirlerine olan bakış açıları farklıydı; söz konusu Suriye’den gelen bir aile olunca bu bakış açısı daha farklı boyuta ulaşıyordu. Maria ve ailesi dışlanıyor ve çevredekilerden kötü muamele görüyorlardı. Suudi Arabistan’da kadınlar tek başına dışarıda dolaşamıyor, Maria ve kız kardeşi de yanında babaları olmadan sokağa çıkamıyordu.

Maria lise son sınıfı Suudi Arabistan'da okuyacaktı. O sene kız kardeşiyle aynı okula kaydoldular. İki kız kardeşin, eğitim almak ve sevdikleri mesleğe sahip olmak gibi çok güzel hayalleri vardı. Suudi Arabistan'da da kadınlar çalışamaz, serbestçe dolaşamaz ve oy kullanamazlar. Kısacası, toplum nazarında son derece değersizlerdi. Annesi ve babası, kızlarının böyle bir ortamda yaşamasını istemiyor, onların okuyup kendilerini geliştirmeleri ve bir meslek sahibi olmaları için çalışıyorlardı.

Maria Suudi Arabistan'da okula başladığında çok şaşırmişti, sınıfında sadece kızlar vardı. Kızlar ve erkekler farklı sınıflarda eğitim alıyordu ve arkadaş edinmeleri yasaktı. Okula uzun ve vücudun her yerini kapatan siyah çarşafı giyorlardı. Erkekler ve kızların okula giriş kapıları ayrıydı. Ders veren öğretmenlerin tamamı erkekti. Kızların okul içerisinde yüzlerindeki peçeyi açmaları yasaktı. Bu duruma üzülen Maria, hiç unutamadığı bir olayı şöyle anlatıyor:

“Bir gün ayağıma giydiğim çorap yüzünden namussuz damgası yedim; kıyafetimin tamamının siyah olması gerekiyormuş. Ben de o gün beyaz çorap giymiştim, zaten üzerimdeki kara çarşaf her yeri kapatıyordu. Çok küçük kısmı görünen beyaz çorabım okul idarecimizi rahatsız etti, derhal beni disipline sevk etti. Müdür bana ‘sen buraya okumak için geldin, namussuzluk edecekse başka yere git’ dedi. Sadece çorabım beyaz olduğu için bu lafları işittim, hiçbir şey yapamadım; eve gittim ve çorabımı değiştirdim. Mecburdum, çünkü okulumu bitirmek zorundaydım.”

Maria lise eğitimini sırf kadın olduğu için birçok zorluk ve engellemelere maruz kalarak tamamladı. Üniversite eğitimini yurtdışında almaya karar verdi. Ailesi de bu kararı destekledi. Artık baskı altında kalmadan özgürce yaşamak ve eğitim almak istiyordu. Yaptığı araştırmalar sonucunda hem eğitimini beğendiği hem de kültür olarak yakın bulunduğu Türkiye'ye gitmeye karar verdi. 2017 yılında, ailesini geride bırakarak bu zorlu yolculuğa çıktı. Maria ilk olarak eğitim almak istediği okulları araştırdı. Sonunda Karabük Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümünde okumaya karar verdi. İlk başta fazlasıyla zorlandı. Türkçe bilmediği için sadece İngilizce ve Arapça iletişim kurmaya çalışıyordu. İzlediği diziler ve filmler sayesinde biraz da olsa Türkçeyi öğrenebildi. Maria'nın uyum süreci çok fazla sürmedi ve kısa sürede arkadaşlar edindi. Gerçek Türk arkadaşlarıyla sağladığı yoğun iletişim gerekse Türkçe Öğretim Merkezi'nde aldığı eğitim, Maria'nın dil sorununu aşmasına neden oldu. Artık kendisine olan güveni tamdı; korkmadan, çekinmeden yoluna devam etti. Kadın olduğu için garipsenmiyor ve haklarından yoksun bırakılmıyordu. Baba mesleği olan inşaat mühendisliği eğitimine sımsıkı sarılarak, yalnız dersleriyle ilgilendi, iyi bir kadın mühendis olmak için gece gündüz demeden çalıştı.

Maria kız kardeşinin yaşadıklarına çok üzülüyor, onun adına endişeleniyor ve birlikte kurduğu hayalleri gerçekleştirmeyi çok istiyordu. Bu yıl hep hayal ettiği bir arzusu gerçek oldu. Kız kardeşi de lise eğitimini tamamladı ve üniversite eğitimi için Karabük'e, Maria'nın yanına geldi. Artık iki kardeş birlikte okula gi-

dip geliyor, istedikleri saatte dışarı çıkabiliyor ve kadın oldukları için aşağılanıp dışlanmıyorlar. Hocaları ve arkadaşları kendilerine hep yardımcı oluyorlar. Maria şöyle diyor:

“Kardeşimle birlikte dışarıya çıkıp kahve içmenin verdiği keyfi anlatamam... Hayatın bizi nereye sürükleyeceğini bilemeyiz ama bu özgürlüğün tadını almışken, asla Suriye’ye ya da Suudi Arabistan’a geri dönmek gibi bir durum söz konusu olamaz. Ben ve kardeşim geri dönmeyeceğiz, umarım ailemiz de artık yanımıza gelir.”

Maria için artık zorluklar geride kaldı. Sadece ailesini özleyiyor. Bu özlemini internet üzerinden görüntülü konuşarak gidermeye çalışıyor. Kardeşinin de kendisi gibi yüksek eğitim almasını istiyor. Mesleğinde başarılı iki kadın olarak ailelerini gururlandırmak, annesinin hep hayal ettiği o güçlü kadın profiline kavuşmak Maria’nın hayat ülküsü.

ALİ

Arap Baharı 2011’de Suriye’de de etkisini göstermeye başladı. Suriye halkının büyük bir bölümü, Beşar Esad’ı protesto etmek için sokaklara döküldü. Hükümet, protestoları bastırmak için kaba kuvvet kullanıyor, güvenlik güçleri ve askerler rastgele ateş ediyor, insanları öldürüyorlardı. Sağ kurtulanlar ise güvenlik güçleri tarafından sorgulanıyor ve protestoya kimlerle katıldığını itiraf edene kadar işkence görüyorlardı. İşkence sırasında videolar çekilip diğer insanları tehdit etmek için kullanılıyordu... Protestolara katılanlar arasında Rakka doğumlu, Ali²⁰ adında bir üniversite öğrencisi de vardı. Esad hükümetini protesto etmek için birçok yürüyüşe katılmış ve bir şekilde askerlerden kaçmayı başarmıştı.

Ali, üniversite eğitimi nedeniyle Humus’a gelerek buraya yerleştiği sırada şehir halkı, Alevi ve Sünni olarak ikiye bölünmüş durumdaydı. Ali’nin kiraladığı ev Alevilerin yoğun yaşadıkları semtteydi. Günün birinde kaldığı ev rejim güçleri tarafından basılarak, Alevi olmadığı halde neden o bölgede yaşadığı sorgulandı ve adeta Ali terörist muamelesine maruz kaldı. Onu IŞİD mensubu sanıyorlardı. Bu yüzden tutuklanıp siyasi suçluların bulundurulduğu bir hapishaneye konuldu. Her gün askerler tarafından sorguya çekilip “IŞİD nasıl bir eylem yapmak istiyor”, “Nerede ve ne zaman eylem yapacaklar?”, “Örgütte senden başka kimler var?”,

²⁰ Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede “Ali” ismi kullanılmıştır.

“Sana kim yardım ediyor?” gibi sorular sorularak türlü işkencelere maruz kalıyordu. Bir ay böyle devam etti, ardından Şam’a nakledildi. Şam’daki hapishanelerin durumu daha kötüydü. Çünkü tutuklular önce şubelerde sorgulanıyor, somut bilgi alamadıkları insanları ise merkezi hapishaneye naklediyorlardı. Bu hapishanelere düşenlerin çoğu infaz ediliyordu. Ali de Humus’ta yeterince sorgulanmıştı. Sorgulama uzun sürebilirdi, fakat avukat olan babasının çabaları sayesinde ve bir miktar para ödemekle sorgulamanın önüne geçildi. Ali, Şam’daki hapishaneye düşeceğini duyunca çok korktu. Keza orada ceza çeken arkadaşları vardı ve kendilerinden hiçbir haber alınamıyordu, herkes onların infaz edildiğini düşünüyordu. Ali bu durumdan çok tedirgindi. Korktuğu şeyler gerçekleşmedi ve Şam’da Sivil Hapishane olarak bilinen hapishaneye sevk edildi. Bu hapishanede ölüm oranı diğerlerine göre daha azdı. Ali’yi bir hücreye koydular. Hücre yaklaşık 20 metrekare genişliğinde bir odaydı. Odada kendisiyle birlikte yüz kişi daha vardı. Son derece havasız ve rutubetli bir yerdi, yatak yoktu ve herkes yerde yatıyordu. Alan o kadar dardı ki, mahpuslar da dört saat süren aralıklarla dönüşümlü olarak uyuyorlardı. Ali bu duruma alışmaya çalıştı. Ne de olsa ölmeyeceğini düşünerek kendini bir şekilde teselli etmeye çalışıyordu. Üç ay Şam’daki hapishanede kaldıktan sonra babasının çabaları sonucunda salıverildi.

Ali, hapisten kurtulunca eski hayatına döneceğini düşünüyor, okuluna devam etmek ve mezun olmak istiyordu. Fakat hapishaneden çıkan birisinin eski düzenine kavuşması çok zordu. Keza gittiği her yerde güven-

lik güçleri tarafından kimliği isteniyor ve daha önce hapse girdiği için sorun çıkarıyordu. Bu durum Ali'yi ziyadesiyle üzüyor, psikolojisini alt-üst ediyordu. Tekrar hapse girmek istemiyor ve bu yüzden sokağa bile çıkmıyordu. Hayatını bu şekilde sürdüremeyeceğini anlayınca ülkeden kaçmaya karar verdi. Aklında Avrupa ülkelerinden birine yerleşmek vardı, fakat oralara ulaşmak çok zordu. Tek alternatif, komşu devlet Türkiye'ydi.

Ali okulunu bırakarak 2015 sonbaharında Humus'tan ayrıldı ve İdlib'e doğru yola çıktı. Amacı İdlip'ten Türkiye sınırına varmaktı. Fakat İdlib'e vardığında sınıra ulaşmanın o kadar da kolay olmayacağını anladı zira çok sıkı güvenlik önlemleri vardı ve rejim güçleri kimseye göz açtırmıyordu. Şehrin dört bir yanında bombalar patlıyordu. Kısa süre sonra babası da İdlib'e geldi. Orada bir ev tutarak ortamın durulmasını beklediler. Sınıra ulaşmak için her yolu denediler, fakat Esad rejimi ve Rus güçlerinin engellerini bir türlü aşamadılar. Yaklaşık on ay kadar İdlib'de kaldıktan sonra Türkiye'den bayram ziyareti için gelen başka bir insanın kimliği ile sınırdan geçtiler. Sınırı geçip Mersin'e ulaştılar, burada bir ev kiralarak yaşamaya başladılar. Çevreye uyum sağlamak pek de kolay olmadı. Ali dil konusunda çok sıkıntı yaşıyor, Türkçesi olmadığı için insanlarla iletişim kurmakta güçlük çekiyordu. Bu yüzden ilk olarak Türkçe Öğretim Merkezi'ne kaydoldu, derslerini özenle takip ederek dil sorununu büyük ölçüde çözdü.

Ali'nin en büyük arzusu bir sinema filmi yapmak. Bunun için Türkiye'de okuduğu bölümü tamamlamak istiyor. Fakat Türkçeye yeteri kadar vakıf olmadığı için derslerinde başarılı olamıyor. Tabii ki geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kalması ve okula yeterince vakit ayıramaması da bu başarısızlığın temel nedenleri arasındadır. Kendisi herhangi bir kurum veya kuruluştan burs almıyor. Geçinebilmek için tek çaresi, sınır kapılarına yakın bir yerde yaşayıp göçmenlere rehberlik ederek para kazanmak.

Ali tekrar Suriye'ye dönmek istemiyor. En çok istediği şey Türkiye vatandaşlığına geçmek, eğitimini tamamlamak ve ülkesindeki durumu anlatan bir sinema filmi yapmak...

BEHRAM ARİF

Behram Arif²¹ 1997 yılında Suriye’de dünyaya geldi. İç savaş çıkmadan önce Halep’te yaşıyordu. Sonradan göç etmek zorunda kaldı. Çünkü Behram Arif okumayı, öğrenmeyi, kendini geliştirmeyi çok istiyordu. Savaş başladıktan sonra ne doğru düzgün bir okul ne de fikirlerini savunabileceği bir ortam kaldı. Ülkesi, sadece kan ve ıstırap barındırıyordu.

Türkiye’ye sığınmaya karar verdi: nedeni ise annesinin Türk olması ve Türkiye’de yaşamasıydı. Böylelikle hem annesini ziyaret edecek hem de bu süreçte eğitime devam edebilecekti. Suriye’den Türkiye’ye nakledilen bir hastaya refakat ederek ülkeye giriş yaptı Behram Arif. Ameliyat olan ve tedavisine Türkiye’de devam edilecek bir hastanın yanında sadece kendisi vardı ve bu durum onun ülkeye girişi açısından kolaylık sağladı. Refakat ettiği hasta tedavisi tamamlanınca Suriye’ye döndü, fakat Behram Arif Türkiye’de kaldı. Önce Gaziantep’in İslâhiye ilçesinde iki yıl kadar ikamet etti. Orada kendine uygun, çalışabileceği bir iş buldu. Durumu fena değildi, hatta bir miktar para da biriktirdi. Ardından İstanbul’a gitti ve iki yıl da abisinin yanında çalıştı.

Suriye’de savaş çıkınca Türkiye’ye gelen aile fertleri, savaş bölgesindeki durum nispeten iyileşince geri döndüler. Fakat Behram Arif abisiyle birlikte Türkiye’de kalmaya karar verdi. Behram Arif’in abisi Ada-

²¹ Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede “Behram Arif” ismi kullanılmıştır.

na'da kendine bir iş buldu ve oraya yerleşti. Abisi Adana'ya gidince, Behram Arif de iş hayatına son vererek, üniversite eğitimi almak için Karabük'e geldi. Burada İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydını yaptırdı. Behram Arif üniversiteye başladığı günü hayatının en anlamlı anı olarak tanımlıyor.

Bir insan için yurt dışında eğitim almak elbette kolay değil; böyle bir eğitimin kendine özgü zorlukları var. Bu zorluklardan en önemlisi dil sorunudur. Behram Arif bu konuda çok sıkıntı çekmedi, keza eğitim hayatına başlamadan önce, dört yıl kadar bir sürede Türkiye'nin muhtelif şehirlerinde insanlarla iç içe bulundu. Yabancı dilde konuştuğu zaman bazen çevreden tepki gördüğü durumlar da oldu ama genelde iletişim içinde bulunduğu insanlar onu Türkçe konuşturmaya çalışıyor, söylemek istediklerinin Türkçe karşılığını kendisine anlatıyorlardı. Bu durum Behram Arif'in Karabük'e gelene kadar akıcı bir Türkçeye sahip olmasını sağladı. Bu sayede okulunun Türkçe Öğretim Merkezine kayıt yaptırmak zorunda kalmadı, ayrıca okuduğu bölüm de Türkçe bir bölüm değildi. Bir diğer sorun ise barınmaktı. Behram Arif bu konuda da çok fazla zorlanmadığını söylüyor. Üniversitede edindiği arkadaşlarıyla birlikte ev kiraladığını, Karabük'ü çok sevdiğini, başka şehirlere seyahat ettiğinde oralarda fazla duramadığını, geri dönmek için sabırsızlandığını; ülkesinde savaş bitse bile geri dönmeyeceğini ve Karabük'te yaşamaya devam edeceğini söylüyor.

Behram Arif Karabük'te ilk zamanlar herhangi bir işte çalışma gereksinimi duymadan vaktini okula ayırı-

yordu. Fakat sonradan, bursu veya başka geliri olmadığı için çalışıp para kazanmak zorunda kaldı. Bunun için yabancı uyruklu öğrencilere özel Türkçe dersleri verdi. Bu sayede geçimini ve masraflarını karşılayabilecek duruma geldi.

Artık Türkiye'ye uyum sağladığını söylüyor ve her iki ülkede de örf, adet, gelenek ve göreneklerin birbirine benzemesinin uyum sürecinde etkili olduğunu düşünüyor Behram Arif. Öğrenci olmanın yanı sıra aynı zamanda geçici koruma kapsamında olduğunu, fakat sahip olduğu haklar konusunda pek bilgisi olmadığını söylüyor. Aslında bu hakları öğrenmek konusunda çaba göstermediğini, buna gerek duyulacak bir durumla karşı karşıya kalmadığını, zaruret olursa kolluk kuvvetlerine başvurarak yardım isteyebileceğini dile getirerek, ihtiyaç halinde sağlık hizmeti alabildiğini söylüyor. Ayrıca konuşmasında, dil bilmenin avantajına vurgu yaparak birçok arkadaşının sırf bu yüzden, yani dil bilmediği için birçok sorunla karşı karşıya kaldıklarını da vurgu yapıyor.

Behram Arif Karabük Üniversitesinde aldığı eğitimden memnun kaldığını belirtiyor. Online eğitime geçme kararının ardından birçok üniversitenin uzaktan eğitim sisteminde sorun yaşanırken Karabük Üniversitesinde gerek normal eğitim döneminde gerekse yaz okulunda herhangi bir sorun yaşanmadığını söylüyor. Eğitimle ilgili kafasını meşgul eden tek mesele ise, alacağı diplomanın Suriye'de geçerli sayılıp sayılmayacağı. Daha önce arkadaşlarından duyduğu kadarıyla, Türkiye'den

alacağı diplomayı ülkesinde kullanabileceğini dile getiriyor.

Behram Arif her şeye rağmen Türkiye’de eğitime devam etmek, burada kalarak yüksek lisans ve doktora yapmak istiyor. Bugüne kadar almış olduğu kararlardan pişmanlık duymadığını belirterek, hayatının kendi tercihleri sonucunda bu noktaya geldiğini düşünüyor. Savaşa ve yaşadığı acılara rağmen her zaman her şey için herkese teşekkür ediyor...

OMAR

1994 yılında Halep'te dünyaya gelen Omar, ailesi ile birlikte Türkiye sınırındaki Azez'de yaşıyordu. 2014 yılında Omar ve ailesinin hayatı bir gün içinde büsbütün değişti. O gün her yer bombalandı, kardeşi bacağından yaralandı ve apar topar hastaneye kaldırıldı. Çocuğun bacağına kesmek zorunda kaldılar. Savaşın etkisi, bomba sesleri ve kardeşinin yaralanması ailenin psikolojisini alt üst etti. Bir süre sonra kardeşinin kaldırıldığı hastanenin Türkiye'de olduğunu öğrendi Omar; kardeşini görmek, onun yanında bulunmak, savaşın yıkıcı etkilerinden bir an önce kurtulmak istedi. Ailecek Türkiye'ye geldiler; kendi deyimiyle gelmek zorunda kaldılar. Suriye'de sadece amcaları kaldı. Hayallerini, umutlarını ve okulunu geride bırakan Omar, ailesiyle birlikte sıkıntılara göğüs gererek kısa sürede Türkiye'ye alıştı. Önce Adana'ya yerleştiler. Omar iki sene boyunca bir kebabçıda çalıştı, fakat aldığı ücret çok düşüktü. Çalıştığı yerde zaman zaman garip sorularla karşılaştığını da dile getiriyor: “*Orada televizyon var mı? Orada internet, araba var mı?*” Sürekli bu türden sorularla karşılaştığını, oysa savaştan önce bir insanın normal hayat düzenini sağlaması için gerekli olan her şeye sahiplerdi. Savaşın başlamasıyla bir yıkım yaşanmıştı. Ancak ne yazık ki Türkiye'deki bazı insanlar Suriye'yi sadece savaştan sonraki durum özelinde yorumluyorlardı. Omar zaman geçtikçe işinde ustalaştı, Adana'da kebab yapmayı öğrendi ve daha fazla para kazanmaya başladı. Ardından Konya'ya, sonra Antep'e gitti; altı sene boyunca toplamda 51 şehirde bulundu. Daha çok

lokanta tarzı işletmelerde çalıştı ve kazandığı parayla geçimini, temizlik ve sağlık gibi ihtiyaçlarını karşıladı.

Türkiye'ye ilk geldiği zamanlar yaşadığı en büyük sorun dil problemiydi. Omar'ın Türkiye'ye geldiği 2014 yılında Türkiye'de çok fazla Suriyeli yoktu ve kendisi yerli halktan iyi muamele görüyordu. Hatta Türkçeyi tam manasıyla öğrenemediği için Arapça konuşuyor olmasına rağmen, çevresinden hiçbir olumsuz tepki almıyordu. Elbette zaman zaman; okumayan, sorgulamayan insanlar tarafından kendisine farklı gözle bakılarak, ayrımcı tavırlar sergilendiği de oluyordu. Omar ise her zaman, yirmi yaşına gelmiş bir gencin yanlış şeyler yapabileceğini, fakat münferit yanlışları tüm insanlara mal etmenin, toptancı bir zihniyet ile yargılamanın doğru olmadığını savunuyordu.

İlk zamanlar yaşamış olduğu bazı olumsuz durumlara rağmen topluma uyum sağlayabildi. Uzun süre çalışıp para kazandıktan sonra 2014 yılında okumaya karar verdi. Karabük Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünü kazandı. Önce Türkçe Öğretim Merkezi ve İngilizce kursuna yazıldı. Bu şekilde her iki dili ileri düzeyde öğrendi. Omar şu anda lisansını Türkiye hükümetinden burs alarak devam ettirmekte olup, bir başka kuruluştan da maddi destek almaktadır. Tüm zorluklara rağmen eğitimini yaşamının merkezine koyarak; derslerine odaklandı ve şu anda 3,81 ortalama ile sınıf birincisidir. Yüksek lisans ve doktora yapmak ise, Omar'ın gelecek hedefleri arasındadır. Savaştan önce, Suriye'de uçak mühendisliği bölümünde eğitim alması,

Türkiye’deki başarısına olumlu katkı sağladığını belirtmektedir.

Omar, Türkiye’de kendine tanınan hakların bilincinde olduğunu, Türkiye’nin kendisine çok şey kattığını düşünüyor. Üniversitede ders aldığı hocalardan herhangi bir şekilde ayrımcılık değil, adeta abi-kardeş muamelesi gördüğünü söylüyor. Buna rağmen bazen tatsız olayların da yaşandığını dile getiriyor. Örnek olarak öğrenci ortamında başından geçen nahoş bir hadiseyi şu şekilde aktarıyor:

“Geçen sene Karabük’te kültür etkinlikleri yapıldı. Ben de katıldım. Orada bulunan öğrenciler kendi ülkelerini temsilen bayrak açtılar. Ben de kendi bayrağımı açtım ve bir arkadaşım beni omzuna aldı. O sırada Türk gençlerden birkaçı bağırmaya başladı. Daha sonra yanımıza iki kişi gelerek, bayrağı indirmemizi söylediler. Ben de onlara ‘neden indireyim, ben Türkiye, aynı zamanda Suriye vatandaşıyım. Ne Türk bayrağını indiririm ne de Suriye bayrağını’ dedim. Onlar aslında Türk bayrağını indirmemizi istediler. Neden? Çünkü bizi yabancı olarak gördüler. Bu durum beni ziyadesizle üzdü. Ben ne Suriye’den ne de Türkiye’den vazgeçerim.”

Omar, Türkiye’yi ikinci vatanı olarak gördüğünü, insanın vatanından vazgeçmesinin imkânsız olduğunu gerek doğup büyüdüğü vatanı Suriye’nin gerekse kendine yurt edindiği Türkiye’nin bayrağını bu yüzden indirmediklerini söylüyor. Omar şu an Karabük’te özel bir iş yerinde çalışıyor ve öğrencilere matematik dersleri veriyor. Karabük’te bir düzeni var ve hayat mücadele-

sinde emin adımlarla ilerliyor. Kendisine yardım eden insanlara ve eğitim konusunda kolaylık sağlayan Türk devletine minnettar olduğunu belirtiyor. Türkiye’de haklarını koruyabildiğini, mutlu ve huzurlu olduğunu düşünüyor. Bu arada herkese iletmek istediği bir mesajı var Omar’ın: “*hepimiz insanız...*”

ABDULLAH JAMOUS

Abdullah, 1996 yılında Suriye’de dünyaya geldi. Deyrizor’da ailesiyle birlikte yaşıyor ve eğitimine devam ediyordu. Savaşın başlamasıyla hayatı değişti ve ailesiyle birlikte yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kaldılar. Abdullah savaşta evinden olmuş ve çok sevdiği amcasını kaybetmişti. Sürekli olarak, üzerlerine bomba düşecek veya vurulacak endişesiyle yaşamak istemiyorlardı. Ailenin, Türkiye’den başka bir ülkeye gitme düşüncesi yoktu. Çünkü daha önce Türkiye’de bulunmuşlardı. Artık karar verilmişti. Abdullah, bombaların harabeye dönüştürdüğü evini, toz buluta kaplanan anılarını, sürekli çatışma sesine uyandıkları sabahları ve çok sevdiği amcasını terk etmek zorundaydı. Onun içini rahatlatan tek şey ise sürekli çatışma sesine uyandıkları sabahlardan kurtulacak olmasıydı.

Böylece Türkiye’ye yol göründü. Abdullah bir sene boyunca Mersin’de yaşadı, ardından Karabük Üniversitesine kaydını yaptırarak bu şehre yerleşti. Annesi ve kardeşleri ise Ankara’da ikamet etmeyi tercih etmişlerdi. Babası ise para kazanmak için Kuveyt’te çalışıyordu. Abdullah herhangi bir yerden sosyal veya ekonomik destek almıyordu. Babasının sağlayabildiği maddi destek ile yaşamını sürdürmek zorundaydı. Abdullah, babasının Türkiye’de kalmamasının nedenini buradaki maaşların düşük olmasıyla ilişkilendiriyor. Aslında kendisi de bu durumdan şikayetçi:

“Fabrikaya gidiyorum, çalışanlar hep yabancı, fakat yabancılar bir değil, beş iş yapıyor ve yaptığı işe rağmen emeğinin karşılığını alamıyorlar.”

Abdullah, Avrupa’da yaşam standartlarının yüksek olmasına rağmen Türkiye’yi tercih etme sebebini burada yaşayan halkın büyük çoğunluğunun Müslüman olmasına, ülkede çok sayıda Suriyeli sığınmacının yaşamasına ve bu durumun kendisine daha çok güven vermesine bağlıyor. Abdullah, uyum sürecinin diğer ülkelere kıyasla Türkiye’de daha kolay olduğunu, zira bu kolaylığın örf ve âdet benzerliğinden kaynaklandığını söylüyor.

Abdullah, ilk olarak Türkçe Öğretim Merkezi’nde aldığı beş kuru başarıyla tamamladı ve Türkçe eğitim almak için gereken düzeyde dil yeterliğini kazandı. Türkçe öğrenirken Türkiye’deki hakları konusunda da bilgi edindi. Bu konuda daha önce bilgi sahibi olmadığını, herhangi bir kurum veya kuruluştan destek almadığını, hayat mücadelesini kendi gücüyle sürdürdüğünü, bu durumun kendisine üzüntünün yanı sıra güç verdiğini ve güven kazandırdığını söylüyor. Abdullah, yaşadığı şehirden memnun. Çevresinde birçok arkadaşı bulunuyor. Boş zamanını onlarla bir arada geçiriyor. Abdullah şu an mühendislik eğitimi alıyor. Asıl istediği şey daha fazla laboratuvarında bulunmak.

Abdullah’ı üniversite sonrası döneme ilişkin gelecek kaygısı düşündürüyor. “*Ülkemde savaş var, ne yapacağım?*” sorusu bir türlü kendisini rahat bırakmıyor.

Abdullah’ın kendi hikâyesine eklemek istediği ve herkese sormak istediği bir şeyler daha var. Suriye’de bazı kitaplardan okuduğu ve insanlardan duyduğu bilgiler Türkiye’yi bir düşman ülke olarak tanıttıyordu. Türkiye’ye gelene kadar bu önyargının etkisindeydi. Savaş

başlayınca Türkiye'ye geldi ve düşündüklerinin yanlış olduğunu, Türklerle aralarında pek fazla fark olmadığını gördü. Abdullah; *“Aslında işin özü, Türk veya Suriyeli olmak değil, insan olmaktır”* diyerek öyküsünü tamamlıyor.

WASSAK

Wassak, 23 yıl önce Bağdat'ta dünyaya geldi. Ebeveynleri, Wassak ve üç kardeşine daha iyi bir hayat sunabilmek için durmadan çalışıyorlardı. Fakat şartlar zordu, şehir her gün mahşer yeri gibi yanıyordu. Bombalar patlıyor, insanlar ölüyor, öldürülüyordu. Bu trajik durumda hayal kurmaktan hiç vazgeçmeyen dört çocuktuk onlar. Amaçları; okumak ve meslek sahibi olmaktı. Fakat durum her geçen gün daha kötüleşiyordu. Şehri ele geçiren terör örgütleri her gün yüzlerce kişiyi kaçırıyor, evlerini yağmalıyor ve insanların canına kasıtlı yapıyorlardı.

Wassak bu olayların bir gün onların da başına gelebileceğini tahmin ediyordu. Durum çekilemez bir hale gelmişti; devletler savaşıyor, insanlar ölüyor ve en kötüsü işkenceye maruz kalıyorlardı. Maalesef Wassak da bu korku ve acılardan nasibini aldı. IŞİD terör örgütü, küçük erkek kardeşini kaçırdı, hem de güpegündüz sokak ortasında oyun oynarken... Aile hemen güvenlik güçlerine haber verdi. Kardeşinden üç gün boyunca haber alınamadı. Üç günün sonunda bir telefon çaldı; arayan IŞİD mensubuydu ve kardeşini geri vermek için fidye istiyordu. Aile tepki gösterince gözleri önünde küçük çocuğun üstüne kaynar su döktüler. Aile dayanamadı ve fidye talebini kabul etti. İstedikleri parayı gönderdiklerinde çocuğu serbest bıraktılar. Zavallı çocuğun her tarafı yanmış vaziyetteydi. Çocuk, IŞİD tarafından üç gün boyunca eziyet görmüş, aç ve susuz bırakılmıştı.

Bu korkular Wassak'ın hayatını çekilmez kıldı. Benzer olayların yaşanmayacağına garantisizdi. Yaşananları unutmak ve normal hayata dönmek imkânsızdı. Ülkede her an ciddi insan hakları ihlalleri yaşanıyor. Güvenlik güçleri etkisizdi. Hatta bazı güvenlik güçlerinin terör örgütleriyle iş birliği yaptıklarına dair söylentiler dolaşıyordu. Artık güvenc kimse yoktu, ölüm burunlarının ucundaydı. Tek çözüm ülkeyi terk etmektir. Zira felaketlerin ardı arkası kesilmiyordu. Wassak ve ailesi böyle bir ruh halindeyken bir sabah uyandıklarında bir korkunç olay daha yaşandı; terör örgütü bu kez okula giden abisini kaçırdı. Aile, çaresiz kalarak güvenlik güçlerine gitti, neyse ki erken davranarak abisini hemen buldular. Artık IŞİD her an her yerdeydi.

Ailenin sahip olduğu bir ev ve bir araba vardı. Bunları satıp kesin olarak kaçmaya karar verdiler. Terör örgütü bu kez de evi ve evin önündeki arabayı bombaladı. Bu yüzden yanlarına hiçbir şey alamadan kaçmak zorunda kaldılar. Fakat bir kişi eksikti. Wassak'ın abisi Irak'ta tıp okuyordu; son senesiydi. Genç kadın idealist bir karar verdi: ölümü bile göze alarak okulu bitirecekti. Ebeveynleri büyük kızlarını güvenilir bir ailenin yanına yerleştirerek yola çıktılar.

Wassak ve ailesi 2014 yılında yasal olmayan yollarla Türkiye'ye girdiler. Fazla seçenekleri yoktu, tek istekleri yaşayabilecekleri güvenli bir ortamdı. Çok fazla düşünmediler zaten, az çok Türkiye'yi biliyorlardı. Türkiye'ye geldiklerinde önce Ankara'ya gittiler. Orada gerekli işlemleri tamamlayıp Göç İdaresinin kendilerine sunmuş olduğu şehirlerden birine, Çankırı'ya yerleşti-

ler. Ancak Çankırı’da istedikleri düzeni kuramadılar. Çünkü Aile büyükleri iş bulamadı ve çocuklar da ortama uyum sağlayamadılar. Çankırı’da beş ay kaldıktan sonra Göç İdaresinin sunduğu bir başka şehre, Karabük’e yerleştiler. Karabük’ü tercih etmelerinin tek sebebi iş imkânlarının daha fazla olduğunu düşünmeleiydi. Burası küçük, fakat onlar için güvenli bir kenti. Wassak ve ailesi sonunda rahat nefes alabildiler.

Aile Irak’ta statü sahibi insanlarken, bir anda ellerindeki her şeyi kaybederek terk-i diyar olmuş, hiç alışıksız olmadıkları, bilmedikleri işlerde çalışmak zorunda kalmışlardı. Irak’tan geldikleri için çevresindekiler kendilerine karşı önyargılı idiler. Çalışma şartları da ağırdı. Sadece babalarının kazandığı parayla geçinmek ise imkânsızdı. Bu durumda Wassak, abisi ve annesi de çalışmaya karar verdiler. Küçük kardeşini de okula yazdırdılar.

Wassak ve abisi eğitimlerini tamamlamayı ve meslek sahibi olmayı çok istiyorlardı, fakat maddi durumları buna el vermiyordu. Ama güçlü bir kadın olması, kendi ayakları üzerinde durması gerekiyordu. Biraz tereddüt, biraz da heyecanla Karabük Üniversitesinde eğitim alma düşüncesini paylaştığında ailesin verdiği tepki Wassak’ı şaşırtmıştı. Irak’ta onlar okusun diye çırpınan babası, Karabük’te okumalarına karşı çıkıyordu. Çünkü eğitimin bir masrafı vardı. Fakat Wassak kararını çoktan vermişti. İki işte çalışacak ve kazanacağı paranın bir kısmını ailesine verecek, geri kalanını eğitimi için harcayacak; böylelikle sorun çözülecekti. Wassak çalışmaya başladı, kısa süre sonra ikinci işini

de buldu. Akşamları düğünlerde garsonluk yapıyor, geceleri sabaha kadar tekstilde çalışıyor, gündüzleri ise okula gidiyordu. Çok yorucu günlerdi, ama sonunda hayalini kurduğu okul hayatına başlamış oldu; Mekatronik ve Malzeme Mühendisliği bölümünü kazandı. Türkçe konusunda sıkıntısı yoktu. Zaten bir senedir Türkiye’de yaşadığı için dile az çok hâkimdi. Kısa sürede güzel arkadaşlıklar kurdu. İyi insanlarla bir arada olduğu için mutluydu. Çalıştığı yerde de işler yolunda gidiyordu. Orada da iyi insanlarla karşılaştı. Bu güzel insanlar kendisini çok sevdiler ve kızları gibi benimse-diler. Mutluydu Wassak; çok yoruluyordu, ama buna değiyordu. Mezun olduktan sonra mühendis olarak çalışabilecek, ayrıca kendi çabalarıyla başarmanın haklı gururunu yaşayacaktı.

Geçmişini unutmak belki de kolay değil, maddi ve manevi sıkıntılar kısılcacında ayakta kalmak da zor; ama azim ve gayret edenler hayatta kararlı duruşa sahiptirler. Wassak bunun en güzel örneklerinden biridir. Yaşadıklarından her zaman ders çıkaran genç kadın, hayatın hep olumlu tarafından tutundu ve hedefinden asla vazgeçmedi. Wassak şu anda sadece ileriye, hedefe doğru bakmakta ve hayallerini gerçekleştirmek adına mücadele etmektedir.

MUHAMMED HÜSEYİNİ

Aslen Afganistanlı olan Muhammed Hüseyini'nin göç öyküsü çocukluk yıllarına dayanmaktadır. Uzun yıllar devam eden Afganistan iç savaşı birçok Afgan vatandaşını göç etmeye zorladığı gibi Muhammed'in ailesini de göç etmeye zorladı ve aile İran'a göç etti. Muhammed de hayata gözlerini burada açtı.

Zaman içerisinde Muhammed ve ailesi, İran Hükümeti'nin Afgan vatandaşlarına karşı sergilediği tutumdan dolayı bu ülkeden de gitme kararı aldılar ve İran'a yakın olduğu için Türkiye'yi tercih ettiler. İran'dan da zorunlu bir şekilde Türkiye'ye gelen Muhammed ve ailesi, ilk olarak Van'a, oradan Ankara'ya gittiler. Bu zorlu yolculuğun sonu gelmeyecek gibiydi. Ankara'da Birleşmiş Milletler Göç Ofisi ve Türkiye'deki kurumlar sayesinde Trabzon'a geldiler, bir gün burada kaldıktan sonra Kayseri'ye gittiler. Son durağın Kayseri olup olmayacağını zaman gösterecekti. İlk olarak babası, annesi, dört kız ve bir erkek kardeşi ile birlikte Kayseri'de bir eve yerleştiler. Babası 73 yaşında ve hasta bir adam olduğu için Muhammed ve iki ablası çalışmak zorundaydılar. Uzun süre iş aradılar, sonunda ablalarından biri terziye, diğeri ütücüde çalışırken Muhammed de organize sanayi bölgesinde işe başladı. Muhammed çalışırken bir yandan da eğitimi konusunda ne yapacağını düşünüyordu. Eğitim konusunda fazlasıyla kararlıydı. İşten sonra ve tatil günlerinde Yabancı Öğrenci Sınavına hazırlanıyordu. Amacı, Erciyes Üniversitesi'ni kazanmaktı. Yoğun ve disiplinli çalışma sonucunda Yabancı Öğrenci Sınavından iyi bir puan alarak Erciyes

Üniversitesini kazandı. Kazandı kazanmasına fakat geçimini sağlamak için aynı zamanda bir işte çalışması gerekiyordu. Ancak mart ayından itibaren tüm dünyayı kasıp kavuran pandemi nedeniyle herhangi bir işe giremedi.

Muhammed yaşadığı kentten, bulunduğu ortamdan ve komşularından memnun; bir şeye ihtiyaç olduğunda her zaman yardım alabileceği birileri bulunuyor. Şu an bir yandan üniversite eğitimine devam ederken diğer yandan ailesini geçindirebilecek kadar maddi gelir elde etmenin mücadelesini veriyor. Evet, Muhammed okumak istiyor; her şeye rağmen...

AHMET KAYSER

Ahmet Kayser 1996'da Irak'ın Musul şehrinde dünyaya geldi. Babası Dubai'de iyi bir şirkette bilgisayar mühendisiydi; bu sayede maddi olarak sıkıntı yaşamadan Musul'da ilkokul ve ortaokulu bitirebildi. O da babasının izinden gidip bilgisayar mühendisi olmak istiyordu. Lise döneminde başarılı bir öğrenci olarak geleceğe ilişkin hayaller kuruyordu Ahmet.

Kayser ailesi için her şey bu kadar güzelken, 2010 yıllarında Arap Baharı, Suriye'de etkisini göstermeye başladı. Kayser ailesinin hayalleri ve umutları büyük bir yıkıma uğradı, hayatları altüst oldu. Ahmet'in babası çatışmaların Irak topraklarına sıçramasından ve haliyle ailesinin çatışmaların ortasında kalmasından korkuyordu.

Üniversite sınavlarına hazırlanan Ahmet, babası tarafından Kerkük'e gönderildi. Çünkü daha önce IŞİD tarafından Musul'a birkaç saldırı düzenlemişti. Aile, bu yüzden korku içindeydi. Sahip oldukları dört evden ikisi de çatışmalar sırasında yerle bir olmuştu. Irak, şiddet ve savaş sarmalına girmişti artık. Ahmet'in babası, eşini ve çocuklarını alıp Bağdat'a taşındı. Bağdat, ülkenin başkenti olduğu için daha iyi korunuyordu; haliyle daha güvenliydi, en azından Kayser ailesi böyle düşünüyordu.

Bir süre Bağdat'ta ikamet ettiler, aile halen endişeliydi. Ahmet üniversite sınavına Bağdat'ta girdi. Sınav sonuçlarını beklemeden babasını ikna edip Mısır'a gitmek için vize başvurusunda bulundu. Fakat vizesi Mısır

hükümeti tarafından reddedildi. Ülkede çatışmaların tırmanması üzerine Ahmet'in babası, ailesini birer birer ülkeden göndermeye karar verdi. O sırada Ahmet'in sınav sonuçları açıklandı. Puanı en azından komşu ülkelerde üniversite okuyabilecek kadar iyiydi. Bu yüzden ülkeyi ilk terk eden Ahmet oldu. O sırada henüz 18 yaşındaydı. İlgili makamlarca yapılan işlemlerin ardından Ankara'ya gönderildi. Göç İdaresine gitmesi gerekiyordu, fakat idarenin yerini bilmiyordu. Çevrede birilerine sorması gerekiyordu, ama Türkçe bilmediği için derdini anlatmakta zorlandı. Sonunda İngilizce bilen birisini buldu, o kişinin tarifi üzerine Göç İdaresine gidebildi. Gerekli işlemlerin ardından, Zonguldak iline yerleşti.

Ahmet, uzun çabalar sonrası ailesiyle iletişim kurabildi, ama Irak'ta durum çok kötüydü. Her gün şehirde bombalar patlıyordu. Ahmet, Türkiye'de durumun iyi olduğunu, Türk yetkililerinin ve insanların onu iyi karşıladığını belirterek ailesini de Türkiye'ye gelmesi konusunda ikna etmeye çalıştı. Fakat onların Türkiye sınırına ulaşmaları son derece zordu.

İçinde bulunduğu maddi ve psikolojik sorunlar yüzünden Ahmet eğitimle ilgili planlarını tamamen gözden çıkarmış durumdaydı. Bir an önce para biriktirip Amerika'ya gitmek istiyordu. Bunun için gerekli temaslara başladı. Hayalini gerçekleştirmek uğruna lokantalarda hatta inşaatlarda çalıştı, ama bazı özel sebeplerden dolayı Amerika'ya gitme planını askıya almak zorunda kaldı. Akabinde Türkiye'de bir üniversite okumaya karar verdi. Böylece eğitim hayatına kaldığı

yerden devam etti. Girmiş olduğu sınavdan sonra Zonguldak, Karabük ve Trabzon şehirlerindeki üniversiteleri tercih etme hakkı kazandı. Babası bilgisayar mühendisi olduğu için oğlunun da Mekatronik Mühendisliği Bölümünü tercih etmesini istiyordu. Ahmet, nihayetinde Karabük Üniversitesini tercih etti, kaydını yaptırarak Karabük’e taşındı.

Ahmet’in nazarında Zonguldak’a göre Karabük çok farklıydı. Burası öğrenci kapasitesi bakımından Zonguldak’tan daha iyiydi ve çok sayıda yabancı uyruklu öğrenciye ev sahipliği yapıyordu. Haliyle Ahmet bu öğrencilerle daha iyi iletişim kurabiliyordu. Hatta İngilizce bildiği için tercümanlık bile yapabiliyordu. Bu sayede Karabük’te düzenini kurdu ve rahat bir şekilde eğitimine devam etti. Yeni düzene alışmaya çalışırken farklı milletlerden arkadaşlar da edindi. Ahmet, kendisini güvende hissedebilmek için sadece Iraklılarla arkadaş olması gerektiğini düşünmüyor ve şöyle diyor:

“Yeter ki insan olsun. Müslüman olması, Hristiyan olması, Arap ya da Türk olması fark etmiyor. Sonuçta, benim için insan olsun yeter. ‘Sen Iraklısın senin yanına geleyim, sen başka bir ırksın seninle muhatap olmayayım’ falan... gibisinden laflar bana göre değil. Sonuçta insanız ve insan hata yapar. Mesela bir eldeki beş parmağın beşi de aynı mı? Iraklılar olduğu zaman kendimi güvende hissedebilir miyim, bilmiyorum, insanlara bağlı o güven. Belki bir Türk arkadaşla bir arada bulunurken kendimi daha fazla güvende hissedebilirim. Yani benim için insan olması önemli.”

Ahmet, kendi istikbali konusunda endişeli. Başarılı olduğu için Almanya'dan, Irak'tan ve Türkiye'den iş teklifleri alıyor ve bunları değerlendirmeye çalışıyor. Ülkesinde kargaşa ve güvenlik sorunu çözümlerse geri dönmek veya Türkiye'den başka bir ülkeye gitmek ister mi? Bilemediğini söylüyor Ahmet. Onu zamana bırakmış durumda. Hayatını büsbütün değiştiren o gecenin ardından Ahmet'in tek düşüncesi içinde bulunduğu anı yaşamak...

RAMA

Halep'te yaşıyan Rama'nın gençlik yılları talihsiz bir döneme rastladı: Suriye'de iç savaş patlak verdi. Patlayan bombalar ve ateş sesleri Rama ile ailesini göçe zorladı ve 20 Eylül 2012'de Türkiye'ye göç ettiler. Türkiye'yi tercih etmelerinin başlıca nedeni doğrudan komşu ülke olmasının yanı sıra sınır kapılarını Suriyelilere açan tek ülke olmasıydı. Rama ve ailesi önce araba ile Cilvegözü sınır kapısına geldiler. Uzun bir bekleyişin ardından Türkiye'ye girebildiler. Ailenin diğer fertleri ise Şam, Halep ve İdlib'de yaşamına devam etmek zorunda kaldılar. Fırsat buldukça, zaman zaman internet üzerinden görüşerek bir nebze de olsun hasret gidermeye çalıştılar.

Rama ve ailesi önce Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde yaşıyan aile dostlarının yanına geldiler, oradan da babasının arkadaşıyla görüşmek üzere Yozgat'a geçtiler. Babası iki yıl Çankırı/Çerkeş'te çalıştı, ardından, ailece son durakları olan Kayseri'ye geldiler. İl Göç İdaresinden kimlik alırken birçok kişiden yardım gördüler. Türkiye'ye geldikten sonra Rama; annesi, babası ve kardeşi ile yaşamına kaldığı yerden devam etmeye başladı. Her göçmen ailesi gibi onlar da birçok sorunlarla karşı karşıya kaldılar. Rama ve kardeşi, her sabah pencereden, servise binip okula giden çocukları izliyor ve üzülyöydüler. Aile, çocukları hangi okula nasıl yazdıracaklarını bilemediği için çok üzgündü. Bu durumda komşu Osman Bey duruma müdahale etti; Rama ve kardeşinin okula gitmelerine epeyce yardımcı oldu ve kardeşler eğitim hayatına devam edebildiler.

Rama ilk başlarda okulda birçok problemle karşı karşıya kaldı; oyunlara, fotoğraflara dâhil edilmediği günler oldu. Annesinin sürekli yanında olması ve özellikle Rama'nın çabaları uyum sürecini hızlandırdı. Rama, anadili dışında İngilizceye de fazlasıyla hâkim olduğu için Türkçeyi öğrenmesi çok da zor olmadı. Okulunda çok sayıda yabancı öğrenci olması Rama için bu anlamda bir avantajdı. Ortaokulda bazı edebiyat öğretmenleri Rama'nın dil öğrenmesine yardımcı olmak amacıyla Türk öğrencilere nazaran kendisine daha kolay sorular soruyorlardı. Ayrıca Rama uyum konusunda diğer göçmenlere göre daha şanslıydı; Kübra, Yeliz, Gamze, Emir gibi arkadaşları birçok konuda kendisine yardımcı oluyorlardı. Neticede, zor da olsa Rama ve ailesi Türkiye'ye bir şekilde uyum sağlayabildi.

Rama lise eğitimini başarılı bir şekilde tamamlayarak İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü kazandı. Türkiye'ye lise çağında geldiği için üniversiteye başladığında Türkçe hazırlık almasına gerek kalmadı ve doğrudan bölüme başladı. Rama'ya neden Sosyoloji Bölümünü tercih ettiği sorulduğunda: *"Bu sorunun cevabını bilmiyorum, aslında sosyoloji benimle bir yerde buluşup büyüyen bir ihtiyaçtır"* diyerek kendisini, yaşadığı toplumu anlayabilmek için sosyolojiyi seçtiğini ifade etti.

Rama yaşadığı zorlukları, *"beni ben yapan şey"* olarak tanımlıyor. Ne zaman herhangi bir dışlanmışlık veya göçmenlere karşı olumsuz bir tavırla karşılaşsa derhal müdahale edeceğini, bundan sonraki hayatını bunun üzerine şekillendireceğini ve göçmenlerin sesi olacağını söylüyor.

Rama'nın gelecekle ilgili türlü kaygıları var; yarın nerede ve hangi ortamda bulunacağını bilmiyor. Ama kendi ayakları üzerinde duramaya çalışıyor. Suriye'de yaşanan iç savaş bitse de ülkesine ancak insan haklarını savunmak veya bir sosyolog olarak çalışmak için gidebileceğini söylüyor. Bu sebepler dışında ise Suriye'ye dönmek istemiyor. Rama aslına bakılırsa çok kültürlülüğü benimsediği için kendini Türkiye'ye ait hissediyor, fakat ailesi ile birlikte başka bir ülkeye göç etme düşüncesi de yok değil.

SHEBAB HAZBAR

Shebab Hazbar 1998 yılında Yemen’de dünyaya geldi. İlköğretimini ve liseyi tamamladığı sırada ülkesinde durum iyiye gitmiyordu. Yemen, her geçen gün biraz daha savaşa sürükleniyordu. Shebab, bu karışıklıktan korkmaya başladı. Daha iyi bir eğitim almak istiyordu; bunun için başka bir ülkeye göç etmeye karar verdi. Yurt dışında eğitim almanın onun için daha yararlı olacağını düşünüyordu.

İnançlı bir ailenin çocuğuydu Shebab. Bu yüzden inancını rahat bir şekilde yaşayabileceği Türkiye’yi tercih etti. Mühendis olmak istiyordu. İyi bir üniversitede Mekatronik Mühendisliği bölümünü kazandı ve ardından 2016 yılında büyük bir heyecanla Türkiye’ye geldi. Artık daha rahat bir ortamda eğitim alacak, ayrıca Türkçeyi de öğrenecekti. Geldiği günden beri kendisini hep bir yabancı olarak hissetti. Çünkü bir tane bile arkadaşı yoktu. Fakat çok geçmeden her şey düzene girmeye başladı. Okulda hocaları ve sınıf arkadaşları Shebab’a karşı iyi davranıyorlardı. Bu yüzden uyum süreci pek zor olmadı. Türkçe Öğretim Merkezine kaydını yaptırarak dil sorununu kısa sürede çözebildi. Derslerinde zorlanmadı, inancını rahat bir şekilde yaşayacak bir ortama kavuştu. Kendini yabancı hissetse de hayatından memnun.

Shebab şuan maddi ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyor. Ne yazık ki Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütlerden herhangi bir destek almıyor. Ailesinin yardımıyla öğrencilik hayatını sürdürmeye çalışıyor. Bu yüzden Türkiye’de çalışmayı da hiç

düşünmedi. İlk günden sadece eğitimine odaklanarak yoluna devam etmeye karar verdi. Birkaç arkadaş edindi: onlarla geziyor, ders çalışıyor ve eğleniyor. Suriyelilerle arkadaşlık yapması kendini daha güvende hissetmesini ve daha iyi iletişim kurmasını sağlıyor. Kendi dilini konuştuğu zaman herhangi bir tepkiyle karşılaşmıyor; muhatapları kendine sadece nereli olduğunu soruyor ve her bir halde iyi muamelede bulunuyorlar.

Shebab, mezun olduktan sonra Türkiye'de kalarak yüksek lisans ve doktora eğitimi almayı kendisine amaç edindiği için azim ve gayretle çalışıyor. En büyük hayali ise eğitim basamaklarını tamamladıktan sonra ülkesine dönmek ve bir iş bularak çalışmak.

Shebab Türkiye'deki arkadaşlıklarını asla unutmuyacağını, onu burada mutlu eden değerlerden birinin güzel arkadaşlıklar olduğunu söylüyor. Yalnız başına sorunların üstesinden gelmenin kolay olmadığını vurgulayarak arkadaşlarının kendisine destek olduklarının altını özellikle çiziyor. Her şeye rağmen özlemi ve gerçekleştirmek istediği hayalleri onu Yemen'e geri dönmeye zorluyor. Bu yüzden başarılı bir şekilde mezun olarak ülkesine gideceği ve vatanına kavuşacağı günü bekliyor...

ATIQULLAH BEHROZ

Atiquallah Behroz 1995 yılında Afganistan’da doğdu. Zorlu bir hayatı oldu. Sebebi, sadece uzun yıllar boyunca sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlarla boğuşan bir ülkede doğmuş olmasından kaynaklanmıyordu. Atiquallah, etnik olarak bir Türkmen olduğu için hep dışlandı, ötekileştirildi. Çalıştı, çabaladı ve tüm zorluklara rağmen Hukuk ve Siyaset Bilimleri Fakültesini kazandı ve geleneksel bir eğitim modeline sahip, Afganistan’da yer alan bir üniversitesinden mezun oldu.

Atiquallah Afganistan’da birçok haktan yoksundu. 1979 yılında gerçekleşen Rus işgali sırasında babası orduda görevliydi ve kendisinin deyimiyile şu an hala “*yuvasına*” dönemiyor. Atiquallah’ın deyimiyile; “*kendi ülkesinde avare*” yaşamak zorunda kaldığı için Türkiye’ye gelmeye karar verdi. 2017 yılının son aylarında tek başına yola çıktı. Yola çıkmadan önce annesine söz verdi: Türkiye’ye gidecek ve eğitimine devam edecekti. Böylece uzun ve çileli bir yolculuk başladı. Büyük zorluklarla sınırı geçtikten sonra göçmenlik hayatına ilk adımını attı. Önce Düzce’ye geldi. Daha sonra Ankara’ya giderek uluslararası koruma başvurusunda bulundu. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin yönlendirmesi ile Karabük’e yerleşti.

Elbette, başka bir ülkede yaşamının bazı kuralları vardır. Atiquallah, yaşamını bu kurallara uyararak sürdürmek zorundaydı. Peki, bu kurallar nelerdir? Örneğin şehir dışına çıkmadan izin almak ve bunun için gereken işlemleri yaptırmak zorundaydı. Kendisi Hukuk Fakültesi mezunu olduğu için Türkiye’de bir göçmen olarak

haklarını öğrenme bakımından pek zorlanmadı. İlk bilgileri valilik tarafından verilen broşürlerden edindi. Uluslararası koruma kimliği aldıktan sonra girdiği birçok sınavda başarılı oldu. Annesine verdiği sözü tutarak Türkiye’de Karabük Üniversitesi Bölge Çalışmaları Ana Bilim Dalında yüksek lisans programına kaydını yaptırdı. Türkmen olduğu için dil konusunda çok zorlanmadı, Türkçe Öğretim Merkezi’nde aldığı eğitim sayesinde dil bilgisini daha da pekiştirdi. Lisans eğitimi sırasında İngilizce öğrenen Atıqullah, üniversitedeki hocalarından memnundu. Onlara duyduğu şükran ve minnet duygularını şu kelimelerle ifade ediyor:

“Pek merhametli ve sevgi dolu insanlardı hocalarım. Onların desteği olmasaydı çok zorlanırdım. Her türlü sorunumu çözmeye çalıştılar. O yüzden çok mutluyum ve hepsini çok severim...”

Çevresindeki arkadaşları kendisine çoğu zaman “Atı” olarak seslendiğini söylüyor. Atı Karabük’te kiralandığı evde kimi zaman 2, kimi zaman 3 arkadaşı ile aynı mekânı paylaştı. Göçmen olarak yaşadığı Türkiye’de Müslüman ve Türkmen olmasından dolayı kendini daha avantajlı ve buraya ait hissediyor. Herhangi bir kurum ve kuruluştan sosyal ve ekonomik destek almıyor, Karabük’te bazen günlük işler yapıyor ve ailesi de elinden geldiği kadar destek oluyor. Fakat geçim ihtiyaçları ve her dönem okula ödediği 1800 TL eğitim harcı fazlasıyla zorluyor Atı’yi.

Atı günün birinde kendisi gibi göçmen bir arkadaşından, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin yüksek lisans öğrencilerine burs verdiği haberini

aldı. Başvuruda bulundu, kabul gördü ve üç dönem boyunca, her dönem 750 TL burs aldı. Bu burs, üniversiteye ödediği dönemlik harcın neredeyse yarısını karşıladı.

Ati'nin dikkatini çeken önemli hususlardan birisi Afganistan'a nazaran Türkiye'de kadınlara olan bakış açısının çok farklı olmasıydı: *"Hem kadınların erkeklerle hem de erkeklerin kadınlara bakış açısı çok farklı. Yani karşılaştırılmayacak kadar farklı. Afganistan'da da Türkiye'deki gibi olmasını isterim"* diyerek temennisini dile getiriyor Ati. Türkiye'deki kolluk kuvvetleri konusunda da benzer düşünceye sahip:

"Şunu söyleyebilirim ki, Türkiye'nin kolluk kuvvetleri mensupları belki de dünyada en güvenilir ve dostça davranan insanlarıdır. Bir adres veya herhangi bir şeyi asla çekinmeden sorarım kendilerine. Onlar da beni iyi bir şekilde, insanca, dostça dinler ve sorunumu çözmeye çalışırlar."

Uluslararası koruma için başvuran kişiler, Türkiye'de bulunduğu sürece, üçüncü bir ülkeye başvuru hakkına sahiptir. Bazıları bu tür başvurularda bulundular. Ama bir Türkmen olarak Ati, kendini Türkiye'de güvende hissettiği için böyle bir başvuruda bulunma ihtiyacı hissetmediğini dile getiriyor. Burada kalmak istiyor; *"Türkmen olduğum için kan buraya çekti beni"* diyor. Türkiye'de yaşayarak Afganistan için elinden gelen her şeyi yapabilme imkânına sahip olduğunu söyleyen Ati, internet üzerinden bildiklerini Afgan gençlere aktarmaya çalışıyor.

Ati, karşılaştığı veya çevresinde gelişen olayları gözlemlediğini, her fırsatta bir Şeyler öğrendiğini söylüyor:

“Bir gün biri bana bilgilendirme amacıyla birkaç Şey söyledi, bana yol gösterdi, ardından da ‘yine de sen bilirsin’ dedi. En sevdiğim kelime buydu. Yani diyor ki ‘sen gensin, aklın fikrin var ve neyin iyi olup olmadığına kendin karar ver. Bu beni çok mutlu etti. Bizde birçok Şeyi zorla yaptırıyorlar. Gerek dini konularda gerekse diğer konularda ‘kendin düşünerek yap’ demezler, baskı yaparlar. ‘Sen bilirsin’ cümlesi bana, alacağım karar konusunda düşünmem gerektiğini telkin ediyor.”

Şu anda Türkiye’deki hayatına bir doktora ğrencisi olarak devam eden Ati, bazen görüntülü bazen sesli olarak ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim sağlamakta, özlemine bir nebze de olsun gidermektedir. Grşmemizin sonunda Ati mutluluk duyduğu bir hususu Şu Şekilde aktarıyor:

“Beni mutlu eden Şey hocalarımın merhametli ve sevgi dolu davranışlarıdır. Onun dışında Türkiye’de bazen yaşlı kadınlar bana ‘neden geldin?’ ve ‘ne yapmak istiyorsun?’ diye sorarlar. Ben amacımı anlattıktan sonra onlar da bana ‘Allah gönlüne göre versin’ diyorlar. Bu cümle beni çok mutlu ediyor. Çünkü eskiden hiç böyle bir Şey duymadım. Bunu duyunca kendime geliyorum ve seviniyorum.”

WEFAA

Wefaa'nın zorlu hayat hikâyesi, 20 yıl önce Halep'te patlayan bomba sesleriyle başladı. Ailesi her geçen gün daha yoğun hale gelen iç savaştan kaçmak için Deyrizor'a yerleşti. Ama buradaki durum da çok farklı değildi. Sürekli korku altında yaşamak, güne yeni bir felakete uyanmak Wefaa ve ailesinin hayatını çekilmez hale getirmişti. Eğitim alması neredeyse imkânsızdı. Oysa Wefaa okumayı çok seven ve bu yolda her türlü fedakârlığı, hatta ölümü bile göze alan birisiydi. Her defasında evden korkuyla çıkardı; zira şehirdeki eli silahlı adamlar dışarıda insanların önünü keser, baskı yapar ve şiddet uygularlardı. Bu yüzden başkaları gibi Wefaa da hiçbir yere çıkamıyor, ihtiyaç durumunda hastaneye bile gidemiyor, en son raddeye kadar sabrediyordu. Çünkü ölüm burnun ucundaydı. Her yerde eli silahlı militanlar dolaşıyordu. Wefaa yüzüne peçe takmadan sokağa çıkamazdı; yüzünü saklaması gerekiyordu, çünkü silahlı adamlar böyle istiyorlardı. Militanlara karşı en ufak itirazda bulunmaya cesaret etmek söz konusu bile değildi. Ne yazık ki gaddar ve gözü dönmüş bu kişiler her türlü kötülüğü yapabilecek kadar acımasızlardı. Wefaa defalarca şiddet dolu olaylara tanıklık etti, defalarca gözü önünde sokakta oynayan küçük çocuklar kaçırıldı. Terör örgütü, erkek çocukların ellerine silah verip örgüte katıyor, kızları öldürüp organlarını satıyor veya onları kendilerine köle yapıyorlardı.

Wefaa'nın hayalleri ve hedefleri vardı. Savaşta evleri yerle bir edilmiş Wefaa'nın en büyük arzusu ailesine bir ev yapmaktı; hiç yıkılmayacak bir ev. Babası çocuk-

larını okutabilmek ve iyi bir eğitim almalarını sağlayabilmek için gece gündüz demeden çalışıyordu. Fakat bu şartlar altında çocuklarının Suriye'de iyi bir eğitim alması imkansızdı. Bu sebeple, genç ve hayalleri olan çocuklarının ölümle burun buruna yaşamasına gönlü razı gelmedi; tek çareyi kaçmakta gördü. Türkiye'ye göç edeceklerdi.

Babası ve küçük erkek kardeşi önden gittiler; zira dikkat çekmemeleri gerekiyordu. 2015 yılında da Wefaa, annesi ve küçük kız kardeşi yola çıktılar. Yanlarına hiçbir eşya almadılar, üzerilerden sadece kimlikleri vardı. Bir arabaya binip akraba ziyareti bahanesiyle kaçtılar. Sınıra biraz kala yürüyerek devam ettiler. Babası ailesini Mersin'de bekliyordu. Sınırı geçip doğrudan Mersin'e gittiler.

Mersin'deki yaşamları fena değildi, ama burada çevreye uyum sağlamada zorlandıkları için Ankara'ya taşındılar. Ankara'daki olanaklar daha fazlaydı, en önemlisi kendilerini güvende hissediyorlardı. Wefaa yeni başladığı okulda lise eğitimini tamamladı. Okula kısa sürede uyum sağladı. Öğretmenleri boş saatlerde eksik kaldığı konuları anlatıyorlardı Wefaa'ya.

Lise eğitimini Ankara'da tamamladıktan sonra, havalindeki mimarlık mesleğini edinebilmek için Karabük Üniversitesine kaydını yaptırdı. Dil konusunda fazla zorlanmadı, zaten belli düzeyde Türkçeye hâkimdi. Ayrıca Suriye'de yaşarken iyi derecede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Fransızca öğrenmişti. Kendi ana dili olan Arapçada kendisi gibi göçmen olan insanlarla iletişim kurmasına yardımcı oldu.

Wefaa, artık Karabük'te kendine bir düzen kurmuş durumda; yarı zamanlı bir işte çalışıyor ve eğitimine devam ediyor. Eskiden olup bitenleri geride bıraktığını söylüyor. Tek gayesi hayalindeki o evi yaparak ailesiyle birlikte, huzur ve mutluluk içinde yaşamaktır. Bunun için bir an önce eğitimini tamamlamayı ve diplomasını almayı düşünüyor.

YAMAN

Yaman 2000 yılında Suudi Arabistan'da dünyaya geldi. Aslen Suriyeli olan Yaman hedeflerini şu şekilde dile getiriyor:

“Altı sene Suudi Arabistan'da yaşadım. Amacım, okulumu bitirdikten sonra Suriye'ye dönmek. Çünkü orası benim vatanım ve vatanıma faydalı olmak istiyorum.”

Yaman savaş yüzünden ülkesinde eğitime devam edemedi ve Türkiye'ye iltica etmek zorunda kaldı. Kültür yakınlığı ve eğitime erişimin kolay olduğunu düşündüğü için burayı tercih ettiğini söylüyor. Yaman'ın yolculuğu 2017 yılında başladı. Önce İstanbul'a, ardından Karabük'e geldi. Babası ise Suriye'de kaldı.

Yaman Türkiye'de sınavlara girdi ve Karabük Üniversitesi'ni kazandı. Üniversitede öğretim elemanlarıyla ilgili hiçbir sıkıntı yaşamadığını, burada yabancı öğrencilere gayet iyi davranıldığını söylüyor.

Daha önce Suudi Arabistan'da hem tasarımcı hem de satıcı olarak çalışan Yaman, hâlihazırda, Türkiye'de internet üzerinden çalışmalarını sürdürüyor; bir taraftan çevrimiçi olarak yarı zamanlı tercümanlık yaparken diğer taraftan eğitime devam ediyor. Yaman, çevrimiçi para kazanmanın çok kolay olduğunu düşünüyor. Her ne kadar Suudi Arabistan'da maddi durumunun bugünküne kıyasla daha iyi olduğunu dile getirse de Türkiye'deki sosyal yaşamın çok daha iyi olduğunu düşünüyor. Suudi Arabistan'da insanlara sosyal kısıtlamalar yapıldığını, Türkiye'de böyle bir şeyin söz ko-

nusu olmadığını belirtiyor. Türkiye’de ve Arabistan’da kadının toplumsal durumundan bahsederken Yaman şöyle bir tespitte bulunuyor:

“Arabistan’daki kadınların durumuyla kıyaslarsak Türkiye’de kadınlara daha fazla değer verildiğini söyleyebilirim. Suudi Arabistan’daki sıkıntılar çok daha fazla.”

Türkiye’de kendi soydaşlarıyla Arapça konuştuğu sırada çevreden herhangi bir olumsuz tepki olmadığını, Arap olduğu için çevredeki insanların kendisine yönelik bakış açısının değişmediğini söylüyor.

Yaman, Türkiye’ye gelmeden önce bir miktar İngilizce biliyordu. Türkçeyi öğrenirken zorluk yaşasa da kısa sürede dile hâkim oldu. Önce Türkçe Öğretim Merkezi’nde öğrenim görerek pratik yapma fırsatı edindi; kitaplar okudu, diziler izledi ve Türk arkadaşlarıyla konuşarak tam manasıyla dili benimsemiş oldu. Türkiye’de örf, adet ve geleneklerini rahatlıkla yaşadığını söyleyen Yaman, bu konuda pek farklılık olmadığını dile getiriyor. Türkiye’ye geldiğinden beri kendisini üzen veya çok mutlu eden herhangi bir olay yaşanıp yaşanmadığını sorduğumuzda şöyle bir cevap veriyor:

“Bazı insanların ön yargılarıyla karşılaştım. Tabii ki bunlar beni üzdü. Mesela, kaldığım yurttaki arkadaşım bana karşı aşırı önyargılıydı. Benimle asla konuşmaz, selam bile vermezdi. Ama zamanla beni tanımaya başladı, hatta aramız iyi oldu.”

Karşılaştığı zorlukların üstesinden gelen Yaman, halen Türkiye’de yaşamını sürdürmekte.

AHMET

Afganistan’da yaşayan Ahmet’in²² çocukluktan beri hayal ettiği şey kendine bir iş kurmak ve ticaretle uğraşmaktı. Ahmet hep bu arzuyla büyüdü. Hedefi uğruna liseyi bitirmek için azimle çalıştı. Okulunu başarılı bir şekilde bitirdi, ama bunun mutluluğunu yaşayamadı. Çünkü artık ülkesinde yeteri kadar güvende olmadığını düşünüyordu. Bu yüzden liseyi bitirince göç etmeye karar verdi. Bu kararı vermek hiç de zor olmadı. Zira derslerinde çok başarılıydı. Başvuru yaptığı kurum ve ya kuruluşlardan burs alma şansı yüksekti.

Afganistan zor bir dönemden geçiyordu. Halk, Taliban tarafından düzene uymadıkları gerekçesiyle baskı altındaydı. ülkede yaşamının çekilmez bir hale geldiğini düşünen Ahmet; bir an önce yurt dışına gidip, orada eğitim alarak kendine bir düzen kurmaya karar verdi. Yoğun bir çalışma ortamına girdi, sınavlardan yüksek puan aldı. Bu puanla Hindistan, Türkiye ve Malezya’da eğitim almak için burs kazandı. İnşaat mühendisliği bölümünde okumak istiyordu. Yaptığı araştırmalar sonucunda inşaat alanında iyi olduğunu düşündüğü Türkiye’yi tercih etti. Keza Türkiye’nin eğitim sistemi birçok yönüyle Avrupa ülkelerindeki eğitim sistemine benziyordu. Diğer bir önemli husus da, Ahmet, Türkiye’de kendi kültürünü kolayca yaşayabileceğini düşünüyordu. Nihayet, 2014 yılında İstanbul’a vardı. Türkçe bilmediği için ilk başta çok zorlandı. Türkiye’de sadece

²² Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede “Ahmet” ismi kullanılmıştır.

Afgan arkadaşlarıyla görüşüyor ve onlarla bir arada bulunuyordu. Bir an önce dil sorununu çözmesi gerekiyordu. Üniversitenin Türkçe dil eğitimini düzenli şekilde takip ediyor ve sürekli pratik yapıyordu. Bu arada, iyi bir arkadaş ortamı da oldu Ahmet'in. Kendisine tanınan haklar, çalışabileceği mekânlar, burs veya yardım alabileceği kurum ve dernekler konusunda onlardan bilgi alıyordu.

Her türlü sıkıntı ve zorluğa rağmen Ahmet Türkiye'yi oldukça sevdi. Ahmet bu ülkede kendini özgür ve güvende hissettiğini, sokakta gezerken bir kadın ve erkeğin el ele yürüdüğünü, sınıfta kız öğrencilerle bir arada eğitim aldığını, farklı uyruk ve inançlara sahip insanların hoşgörü muhitinde bir arada yaşadıklarını görünce çok şaşırdığını söylüyor. Bir zamanlar kendi ülkesinde de durumun böyle olduğunu, fakat zamanla Taliban'ın her şeye el koyduğunu ve insanların sokakta kendi eşinin elini tutamaz hale geldiğini, sokağa çıkmaz olduklarını, okulların cinsiyete göre ayrıldığını da ekliyor... Ahmet Afganistan'daki ailesini arayarak, gördüklerini, yaşadıklarını ve duyduklarını anlatıyor. Ailesini aradığı zaman bazen korkuya kapılır, ebeveynlerinin hayatta olup olmadığı konusunda türlü şüpheler geliyor aklına. Ahmet bir seferinde ailesini ararken amcasının Taliban tarafından kaçırıldığını öğrendi. Çok severdi amcasını; bu haberi duyunca dünyası dağıldı. Mümkün olsa tekrar ülkesine dönüp onu kurtarmak için elinden geleni yapardı; fakat kısa süre sonra amcasının ölüm haberini aldı, dünyası alt-üst oldu, uzun süre kendine gelemedi. Bu olaydan sonra ailesi konusunda daha çok endişe etmeye başladı. Neyse ki ailesi Afganis-

tan'da daha merkezi ve güvenli bir bölge olan Mezar-ı Şerif'e taşınınca bir nebze rahatladı.

Ahmet İstanbul'da Türkçe dil eğitimini tamamladıktan sonra üniversite eğitimi için Afyonkarahisar'a taşındı. İstanbul'dan sonra Afyon, onun için çok küçük ve sıradan bir şehirdi, bu yüzden kısa sürede şehre uyum sağladı. Üniversitenin ilk yılında dersleri kötüydü, zira Türkçesi iyi değildi ve bu durum derslerini olumsuz etkiliyordu. Fakat ikinci sınıfa geldiğinde dil sorununu çözmüş oldu ve bu sayede sınavlardan iyi puanlar almaya başladı. Tabii ki bunda, ders aldığı hocalarının da etkisi büyüktü. Türkçeyi yeterli düzeyde öğrenmesi Ahmet'in hayatını bir hayli kolaylaştırdı. Artık komşularıyla ve çevredeki esnafla iyi anlaşıyor, İngilizce ve Farsça bildiği için Türk güvenlik güçlerine tercümanlık bile yapıyordu. Ahmet aynı yıl eşinin de Türkiye'ye giriş yapabileceğini öğrenince çok mutlu oldu. Heyecandan uyuyamadı, zira iki yılı aşkın süredir eşini görmemişti. Sadece eşini değil, ailesinden hiç kimseyi görememişti...

Ahmet, Türkiye'de çok fazla maddi sıkıntılar çekti, rahat bir işte çalışmadı. Çünkü yabancı uyruklu öğrenci olarak ikamet ettiği için çalışma izni alamadı. Başvuru yaptığı kurum ve kuruluşlar Göç İdaresinden yazı getirmesini istediler, ama öğrenci olduğu için böyle bir belge alması hukuken mümkün değildi. Ahmet ve eşi kısa bir süre sonra eşinin biriktirmiş olduğu ve abilerinin de gönderdiği parayla, birlikte bir emlak ofisi açtılar. Ahmet derslerine devam ediyor, okuldan arta kalan zamanlarda eşine yardım ediyordu. Zaman içinde bir

kız çocukları da oldu. Her şey yolunda giderken bir talihsizlik yaşandı. Ahmet okuldan çıkıp eşine yardım etmek için ofise geldi. O sırada kolluk kuvvetlerinden birileri içeri girerek işyeri belgesini istediler. Tabii ki çalışma izni olmadığı için böyle bir belge de yoktu. Gereken yasal işlemlerin ardından Ahmet ve ailesi sınır dışı edilerek Afganistan'a gönderildiler. Afganistan'da durum son derece kötüydü. Bölgelerin neredeyse tamamı Taliban'ın kontrolündeydi. Silahlı örgüt mensupları yol kesiyor ve para topluyorlardı. Afganistan'daki zor duruma rağmen Ahmet'in abilerinin durumu fena değildi. Kısa sürede seferber olarak Ahmet ve ailesine, Türkiye'ye gitmeleri konusunda yardımcı oldular. Ahmet ve eşi, tekrar öğrenci vizesi alarak Türkiye'ye dönmeyi başardılar; yeniden Afyon'a yerleştiler.

Şu an Ahmet son sınıfta okuyor. Mezun olmak ve bir an önce yüksek lisansa başlamak istiyor. Eğitimine devam ederse Türkiye'de yine bir süreliğine yasal ikamet hakkı kazanacak ve böylelikle iş kurma fırsatı edinmiş olacak.

Zorlu bir göçmen hayatı yaşayan Ahmet, her şeye rağmen ailesi ile birlikte mutlu olduğunu söylüyor. Ahmet'in en büyük arzusu, mezun olduktan sonra bir iş kurmak. Bir diğer arzusu ise Afganistan'da Taliban rejiminin son bulmasıdır...

İBRAHİM ALAHMAD

İbrahim 1995 yılında Suriye'nin Deyrizor kentinde dünyaya geldi. Kendi halinde sıradan, günlük sevinç ve telaşlarıyla birlikte mutlu bir hayat sürüyordu: okuluna gider ve zaman zaman da arkadaşlarıyla güzel vakit geçirirdi. 16 yaşına geldiğinde ülkesinde bir karışıklık çıktı. O zaman çok gençti; çevresinde olup bitenleri anlamaya fırsat bulamadı. Yaşanan karışıklıklar kısa sürede rejim ve muhalifler arasında silahlı çatışmaya dönüştü. Başta IŞİD olmak üzere çeşitli terör örgütleri İbrahim'in yaşadığı kente sürekli saldırıyorlardı. İbrahim 20 yaşına geldiğinde durumun ciddiyetini daha iyi kavrayarak, artık doğduğu ve büyüdüğü şehirde eğitimine devam edemeyeceğini anladı. Eğitim bir tarafa dursun, hayatta kalması bile şüpheliydi.

Çok geçmeden babası iç savaşta öldürüldü. İbrahim yaşamak ve eğitimine kaldığı yerden devam etmek için başka bir ülkeye göç etmeye karar verdi. İltica edebileceği en yakın ülke, Suriye'nin sınır komşusu Türkiye idi. 2015 yılında Türkiye'ye geldi. Öncelikli amacı, yarım kalmış eğitimini tamamlamaktı. Bu düşünceyle Karabük Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümüne kaydını yaptırdı. İlk adımını böyle attı göçmenlik hayatına. Ne olursa olsun kazandığı bölümü bitirmeye ve mezun olmaya karar verdi. Fakat çözmesi gereken bir sorun daha vardı; Türkçeye iyi derecede hâkim olmıyordu. Derhal Türkçe Öğretim Merkezi'ne yazıldı. Fakat Türkçeyi iyi derecede öğrenebilmesi için kurs yeterli değildi. Bu yüzden kurs dışında Türk arkadaşlarıyla

pratik yapmaya öncelik verdi. Bu sayede Türkçe öğrenmesi kolaylaştı.

Bugün İbrahim, üniversite eğitimini başarılı bir şekilde sürdürmekte. Okula devam etmek, yaşamını idame ettirmek ve giderlerini karşılamak için İbrahim'in para kazanması gerekiyor. Yurt içi ve yurtdışı herhangi bir kurum ve kuruluştan burs almamakta. Bu yüzden ufak tefek işlerde düşük ücretlerle çalışarak harçlığını çıkarmak zorunda kalıyor. Türkiye'ye geldiği ilk günlerde, kendi dilini konuştuğu zaman insanlar ona şaşkınlıkla bakarlardı. Zamanla hem yerel halk hem de İbrahim bu duruma alıştı.

İbrahim Türkiye'ye kısa sürede uyum sağladığını düşünüyor. İstanbul'da yaşayan kardeşleri, bu konudaki tek motivasyon kaynağı. İbrahim'in annesi hâlihazırda Suriye'de yaşıyor, fırsat buldukça Türkiye'ye çocuklarını ziyaret ediyor.

İbrahim, her şeye rağmen Türkiye'de bulunmaktan memnun. Suriye'de savaş sona erse bile oraya gitmemekte, bundan sonraki hayatını Türkiye'de devam ettirmekte kararlı.

SAİD ABRAR

Said 1993 yılında Afganistan'da dünyaya geldi. Ülkesinde hukuk okuyor ve bir yandan da iletişim şirketinde çalışıyordu. Kendi çapında normal bir hayatı vardı, fakat ülkesindeki iç karışıklık ve eğitim sistemindeki düzensizlikten rahatsızdı. Bu yüzden daha iyi bir eğitim almak için başka bir ülkeye göç etmek istiyordu. Coğrafi açıdan yakın bir ülke olan Hindistan da tercihleri arasındaydı. Başka seçenekleri de vardı. Fakat yaşamı ve istikbali açısından Türkiye'yi tercih etti. Ayrıca burada ailesinden birileri ve arkadaşları vardı. Böylece Said göçmen olarak yola çıktı ve Türkiye'de akrabalarıyla bir araya geldi. Hasret giderdiler, keza 4-5 senedir uzak kalmışlardı birbirlerinden. Ardından sekiz ay Ankara Üniversitesinin Türkçe Öğretim Merkezi'nde dil eğitimi aldı. En çok zorlandığı şey; maddi sıkıntılar ve Türkçeye yeterli düzeyde hâkim olamamasıydı. Dil öğrenme konusunda bir süre zorluk yaşasa da zamanla okuma, yazma ve konuşma becerilerini geliştirdi. Bu azmi, kendisine bir motivasyon sağladı: Farsça, Özbekçe, Hintçe ve İngilizcenin yanı sıra Türkçe de öğrenmiş oldu. Ankara'dan sonra bir süre İstanbul'da ikamet etti, ardından Karabük'e yerleşti.

Said, artık bir buçuk senedir Türkiye'de ikamet ediyor. Azimli ve çalışkan bir karaktere sahip olan Said'in toplumsal adaptasyon süreci uzun sürmedi. İlk zamanlarda birçok sorunla karşılaşsa da kendi başına üstesinden gelebildi. Zaten gelmeden önce, göçmenlik hayatında karşılaşacağı zorlukların farkındaydı ve psikolojik olarak kabullenmişti bu zorlukları. Said'in topluma uyum sürecini

kolaylaştıran en büyük etken, kendisinin zbek olması ve iki toplum arasındaki kültür benzerliği idi.

Said'i Türkiye'de en fazla rahatsız eden Şey, farklı bir dil konuşulduğunda bazı insanların kendisine yneltiltikleri tuhaf bakışlardı ve buna bir türlü anlam veremiyordu. Bu tuhaflık olumsuz bir tepki düzeyinde olmasa da sonuē itibariyle onu rahatsız ediyordu. Artık bu duruma alıştığını, iletişim konusunda herhangi bir sıkıntısı kalmadığını, belli konularda bilgi almak veya karşılaştığı sorunları ēzmeē istediğinde Gē İdaresinin kendisine yardımcı olduğunu söylüyor.

Özlem duyduğu annesi, babası ve yakın arkadaşları Afganistan'da yaşıyor. Bu özlemini zaman zaman internet üzerinden görüşerek gidermeye ēalıřıyor. Bu durum psikolojinin etkilese de eğitimini tamamlamadan memleketine dönmeyi düşünmüyor. Türkiye'de bulunduğu iēin kendisini Afganistan'daki arkadaşlarından daha Şanslı hissediyor. Kriz ve kargaşanın hüküm sürdüğü, ekonomik sorunların bitip tükenmediği ve sürekli savaş ve terör olaylarının yaşandığı bir ülkede yaşamak istemiyor artık.

Yüksek lisans eğitimine Karabük niversitesinde devam eden Said, ğretim yeleri ve sınıf arkadaşlarından memnun olduğunu söylüyor. Ayrıca Türkiye'de alacağı diplomanın da kendi ülkesinde geēerli olmasını bir kazanım olarak görüyor. Hâlihazırda Karabük'te tek meşgliyeti eğitimidir ve yüksek lisans programını bittikten sonra doktora yaşlamak istiyor. Küçük yaştan edindiği okuma alışkanlığı hala devam ediyor; bu durum kuşkusuz Said'in gelişmesine önemli Şeyler katı-

yor. Lisansta okuduğu zaman tarih kitaplarında geçen yerleri kendi gözleriyle görmek Said'i ziyadesiyle mutlu ediyor.

Kaderine göçmenlik yazılan Said, verdiği emekler sayesinde ışıklı bir istikbale kavuşacağına iten inanıyor.

MOHAMAD NAJEEB

Mohamad Najeeb'in, ailesiyle birlikte Suriye'nin Şam vilayetinde sakin bir hayatı vardı. 1992 doğumlu Mohamad, Suriye'de Harita Mühendisliği bölümünde okuyordu. Arkadaşları, okulu ve ailesi ile birlikte mutlu bir yaşamı vardı. Nereden bilebilirdi, ansızın hayatının darmaduman olacağını, gençlik yıllarının acımasızca savrulacağını...

Evet, savaş aniden başladı. Mohamad tedirgindi, ne yapacağını bilemiyordu. Kader onu nereye sürükleyecek, yaşayacak mı, öldürülecek mi, bir belirsizlik, korku ve telaşın iç içe geçtiği bir girdaba sürükleniyordu. Bir an önce radikal kararlar alması gerekiyordu, çünkü savaştan dolayı eğitimi yarıda kalmıştı. Geçen her saniye aleyhine işliyordu. Her an her şey son bulabilirdi. Bu hengâmede iyi, kötü, mantıklı, mantıksız düşünmeden en kısa yoldan gidebileceği ülkenin Türkiye olduğunu düşündü ve 2014 yılında yola koyuldu. Ailesini geride bırakarak, deniz yolu ile Mersin'e ulaştı. Hayallerinin peşinden koştu, hedefine doğru yürüdü.

Öncelikli amacı üniversite eğitimine başlamaktı. Karabük Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. Mutluydu, fakat ailesinden uzak kalması sürekliliğini meşgul ediyordu. Hayaller kuruyordu kendine; okuldan mezun olacak, iş bulacak ve ailesine yardım edecekti. Belki de altı yıl sonra onları tekrar görebilecekti... Ne yazık ki evdeki hesap çarşıya uymadı. Mohamad, değil ülkesine gidip ailesini görmek, bulunduğu ilden başka bir ile gitmek için bile izin almak zorundaydı. Hasret ve zorluklarla devam eden dört yıllık

lisans eğitimini tamamladıktan sonra Karabük Üniversitesinde yüksek lisans programına başladı. Bir yandan işsizlik ve maddi zorluklarla baş başa kalması, diğer taraftan ülkesine dönememesi, Türkiye’de hiçbir yere kımıldayamaması Mohamad’ın hayatını daha da zorlaştırdı. Aslında yurt dışına gitmek gibi bir hayali vardı, ama bazı nedenlerden dolayı bunu da yapamadı.

Mohamad, Türkiye’de bazı kesimlerin Suriyelilerin buraya gelişinden hoşnut olmadıklarını söylerken bu durumu doğal karşılıyor:

“Suriyelilerin içinde iyileri de var kötülere de. Suriyeliler Türkiye’ye gelmeye devam ettikçe, aralarından kötü insanlar çıkmaya başladı. Bazı insanlar kötülere görünce hepimizi kötü sanarak ayrımcı tavır sergileyebiliyorlar. Kim ister ki doğup büyüdüğü toprakları terk etsin, evinden, yurdundan uzaklaşsın, aile özlemiyle yaşasın...”

Mohamad Türkiye’ye alıştığını, topluma uyum sağladığını, buranın gelenek ve göreneklerini benimsediğini söylüyor. Örneğin, Arap kahvesi değil de Türkler gibi Türk kahvesini daha çok tercih ediyor.

Önceleri çevresiyle, genelde İngilizce konuşarak iletişim kuruyordu, ama zamanla Türkçeyi de öğrendi. Artık kendini hayatın akışına, kaderin ellerine bırakmış. Öyle ya da böyle, bir şekilde su akacak ve yolunu bulacak. Bulmak zorundadır... Mohamad günün birinde karanlıkların, yerini aydınlığa terk edeceğine ve içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulacağına inanıyor. Ülkesinde ise savaş hala devam ediyor. Türkiye’de işsizlik ve maddi sıkıntılar kışkacında hayata tutunmaya çalışıyor. Yurt dışına gitmesine şartlar el vermiyor, maddi destek alabildiği herhangi bir yer de yok.

MUHAMMED JOUDA

Muhammed 22 yıl önce Suriye'nin İdlib kentinde dünyaya geldi. Babasının işinden dolayı 2015 yılında ailesi ile birlikte Arabistan'a yerleşti ve üç yıl boyunca burada yaşadı. Suudi Arabistan'a göç etmeleri bir zorunluluk ya da kaçış değil, babasının işinden dolayıydı.

Muhammed'in savaştan önce Suriye'de rahat bir hayatı vardı. Ailesinin maddi durumu gayet iyiydi. Savaş çıkınca Suriye'de çok fazla durmadı, bir yıl geçmeden Suudi Arabistan'a gitti. Üç sene orada kaldı ve ardından, 2018 yılında Türkiye'ye geldi. Türkiye'yi tercih etmesindeki en büyük etken arkadaşlarının da bu ülkede eğitim almaları oldu. Bir diğer önemli etken ise Muhammed'in Latin alfabesinin kullanıldığı farklı dile merak salmasıydı. Bu merakı sayesinde ileride Türkçeyi daha iyi öğrenecekti. Özetle, Türkiye Muhammed için zorunlu değil, kendi isteği üzerine ve doğrudan eğitim amacıyla geldiği bir ülkedydi aslında.

Karabük'ü tercih etmesinin tek sebebi ise arkadaşlarının da bu üniversitede eğitim almış olmaları idi. Muhammed Karabük'ü sevdiğini, burada mutlu olduğunu, Türkiye'de bulunduğu dört yıl boyunca Karabük dışına çıkmadığını söylüyor. Mecburiyet yüzünden ülkesini terk eden diğer göçmenler, aile üyeleri ve arkadaşlarıyla iletişim kuramazken, Muhammed Suudi Arabistan'da yaşayan ailesiyle istediği zaman iletişim kuruyor. Bu durum onu psikolojik olarak bir hayli rahatlatıyor. Bazı durumlarda diğer göçmenlere nazaran daha avantajlı olsa da vize alarak Türkiye'ye gelmesinden dolayı karşılaştığı olumsuzluklardan bahsetmekte. Diğer sığınma-

cı öğrenciler sağlık, sosyal güvence ve burs gibi konularda Türkiye’den destek alırken o bu hizmetler karşılığında ücret ödemek zorunda kaldığını belirtiyor. Hiçbir kurumdan burs ya da destek almıyor, yalnızca babasının gönderdiği belli bir miktar parayla geçinmek durumunda olduğunu söylüyor.

Muhammed üniversite eğitiminin yanı sıra bir lokantada da çalışıyor, fakat pandemi dolayısıyla maddi anlamda büyük sıkıntılar yaşıyor. Daha önce ne Suriye’de ne de Suudi Arabistan’da bir çalışma tecrübesine sahip değildi. O yüzden ilk başta iş hayatına alışmakta zorlanırsa da sonradan bu engeli aşabildi. Hayatından memnun olduğunu söylüyor; bu yüzden, ailesinin yaşadığı Suudi Arabistan’a dönmeyi düşünmüyor, yaşamının geri kalanını eğitim için geldiği Türkiye’de sürdürmek istiyor. Dini inancını rahatça yaşadığını, kendi örf ve adetleri konusunda hiçbir sorunla karşılaşmadığını, bundan sonraki yaşamını Türkiye’de devam ettirmekte kararlı olduğunu söylüyor. Suudi Arabistan’daki yaşantısı bu kararı almasındaki en büyük etkenlerden. Oradaki insanlarla ortak dile, dine ve kültüre sahip olmasına rağmen yerel halk tarafından çok fazla ayrımcılığa maruz kalmıştı. Aynı dili konuştuğu insanlar tarafından yabancı muamelesi görmek bir yana dursun, temel insan hakkı olan eğitim fırsatının bile tanınmaması Muhammed’i hayli üzüyordu. Bu hakka kavuşması Muhammed’in Türkiye’ye olan sevgisini daha da artırmış. Buraya geldikten sonra herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmış hatırlamıyor Muhammed. Yalnızca kendi dilini konuştuğu zamanlarda bir kesim tarafından, “*Neden Türkçe konuşmuyorsu-*

nuz?” tarzında bir eleştirilere maruz kaldığını, fakat bunu pek umursamadığını söylüyor.

Muhammed, Türkiye’de verilen eğitimin, vatandaşı olduğu Suriye’ye kıyasla daha iyi olduğunu düşünüyor. Türkçe Öğretim Merkezi’nde dil eğitimi olsa da bu eğitimin dile hâkim olmak açısından yeterli olmadığını belirtiyor. Hayatını sürdürdüğü ve bundan sonra da yaşamağa karar verdiği bir ülkenin diline tam hâkim olmak Muhammed’in öncelikli amacı. İlk başta topluma ve okula uyum sürecinde karşılaştığı en büyük sorunun dil sorunu olduğunu, fakat bu sorunu kısa sürede çözdüğünü, bu süreçte ders aldığı hocaların da kendisine yardım ettiklerini söylüyor. Eğitimle ilgili zihnini meşgul eden tek soru burada aldığı diplomanın ülkesine döndüğünde geçerli olup olmayacağı.

Muhammed’e göre Türk insanının göçmenlere karşı hoşgörülü olduğunu, sadece bir kesimin önyargılı davrandığını düşünüyor. Kısa süre önce sosyal medya üzerinden tanışıp konuştuğu bir kişi, Muhammed’in Suriye vatandaşı olduğunu öğrendikten sonra tavrını değiştirmiş, *“Buraya gelip bizim elimizden işimizi aldınız, neden kendi ülkenizde savaşmıyorsunuz?”* diyerek haksız sitemde bulunduğunu düşünüyor. Muhammed işin aslının çok daha farklı olduğunu düşünüyor. Suriyelilerin kendi ülkesinde yaşam mücadelesi verdiklerini, çaresizce, ölümlerle yüz yüze kaldıkları zaman Türkiye devletinin kapılarını açtığını, Türk insanının kendilerine sahip çıktığını vurgulayan Muhammed, Türkiye’ye her zaman minnettar olacağını söylüyor.

YASER

Yaser²³ 2014 yılında Türkiye'ye göç edene kadar Yemen'de yaşıyordu. Göç etmesinin nedeni daha iyi bir eğitim almaktı. Yaser'in ilk başta Türkiye'ye gelme konusunda tereddütleri vardı; fakat halklar arasındaki kültür benzerliği, ayrıca internetten yaptığı araştırmalar sonucunda kaliteli eğitim alabileceği düşüncesiyle Türkiye'yi tercih etti. İlk zamanlar dil konusunda bazı sorunlarla karşılaştı. Nitekim Türkçe eğitim aldığı altı aylık süre bu anlamda yetersizdi.

Yaser, yoğun ve disiplinli çalışma programının ardından Afyon Kocatepe Üniversitesinin Tıp Fakültesini kazandı. Türkiye'de herhangi bir kurum veya kuruluştan burs almıyor. Eğitim masrafları Yemen Hükümeti tarafından karşılanıyor. Yaser yabancı bir ülkede okumanın çok zor olduğunu düşünüyor. Keza başarılı öğrencilerle yarışıyor, bazen sabahlara kadar ders çalışmak zorunda kalıyor. Yaser fakülteye ilk başladığında bırakmayı bile düşündüğünü, dersleri yeterince anlamaması psikolojik olarak kötü etkilediğini dile getiriyor. Fakat Yaser her şeye rağmen mücadelesine devam etmiş, gerektiğinde sınıf arkadaşlarından da yardım alarak yoluna devam etti. Yaser, üniversitedeki hocaların yabancı öğrencilere iyi davrandıklarını, bu konuda ise şanslı olduğunu düşünüyor. Burada aldığı eğitimden oldukça memnun: teorik ve uygulama dersleri alıyor,

²³ Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede "Yaser" ismi kullanılmıştır.

ayrıca ameliyatlara da girebiliyor. Bu yüzden kendi ülkesine göre Türkiye’de okumayı daha yararlı buluyor.

Yaser kısa zamanda yaşadığı şehre, Afyon’a alışabildiğini, sadece ilk altı ay zorluk çektiğini söylüyor. Bunun nedenini dil sorununa ve yemek kültürünün farklı oluşuna bağlıyor. Yemen ve Türkiye’nin kıyafet kültürleri arasında çok belirgin farkların olduğunu vurguluyor. Kültür, gelenek ve göreneklerde ise çok benzerliklerin olduğunu düşünüyor. Arapça konuştuğu zaman çevredekilerin tuhaf bakışlarıyla karşılaştığını, bu durumun kendine olan güven duygusunu zedelediğini düşünüyor.

Tıp Fakültesinde altıncı senesine devam eden Yaser artık dil problemini çözmüş durumda, derslerde de eskisi gibi zorlanmıyor. Fakülteyi bitirdikten sonra eğitimine ara vermeyeceğini, Tıpta Uzmanlık Eğitimi Sınavına girerek uzmanlık yapacağını söylüyor. Uzmanlık diplomasını aldıktan sonra ülkesine dönmeyi düşünüyor. Zira çok özlediği ve uzun zamandır görmediği ailesi onu bekliyor. Bu büyük buluşmanın gerçekleşmesi için Yaser azimle, istikrar ve kararlılıkla eğitimine devam ediyor; ailesine kavuşacağı günü iple çekiyor.

AHMET M.

Ahmet, 1996 yılında Suriye’de dünyaya geldi. Arap Baharı’nın Suriye’ye sıçradığı tarih Ahmet ve ailesi için sıkıntılı günlerin başlangıcıydı. Ahmet’in en büyük arzusu kaliteli bir eğitim almaktı, fakat savaş nedeniyle bu arzusu gerçekleşmedi. Kendi ülkesinde yaşayarak eğitim alması imkânsız hale geldi. Bu yüzden göç etmeye karar verdi. Göç edebileceği ülkeler konusunda birkaç seçeneği vardı. Düşünüp taşındı ve Türkiye’ye gitmeye karar verdi. Çünkü bir sınır kenti olan İdlib’de yaşıyordu. Ayrıca Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara tanınan haklardan yararlanabileceğini düşünüyordu. Yola koyuldu; savaştan, bombalardan ve acılardan kaçtı, ama ailesi o ateş çemberinin ortasında, Suriye’de kaldı. Ahmet önce İstanbul’a geldi, kısa bir süre sonra eğitimine devam etmek için Karabük Üniversitesinde lisans programına kaydoldu. Yaşadığı zorluklar karşısında, okulda hocalarının kendisine yönelik hoşgörölü muamelesi Ahmet’in sorumluluk duygusunu daha da artırdı. Geldiği ülkedeki eğitim sistemi ile Türkiye’deki eğitim sisteminin benzer olması da Ahmet’e avantaj sağladı.

Geçimini sağlamak için bir lokantada çalıştı. Türkiye’deki çalışma şartlarına ve iş ortamına çabuk alıştı. İlk zamanlarda karşılaştığı zorluklar psikolojik açıdan onu rahatsız etse de bir göçmen olarak haklarını öğrenmesine vesile oldu. Kendisine karşı herhangi bir ayrımcılığın yapıp yapılmadığını şu sözlerle ifade ediyor: *“Asla böyle bir şey yaşanmadı.”* Kendisi Türkiye’nin ve uluslararası kuruluşların sığınmacı ve göç-

menlere sağladığı sosyal ve ekonomik destekten faydalandığını söylüyor. Böbrek hastası olan Ahmet için sağlık hizmetlerinden faydalanmak hayati bir önem taşıyor.

İki toplum arasındaki kültürel yakınlık Ahmet'in çevreye ve topluma uyum sağlamasını kolaylaştıran faktörlerdendi. İlk geldiğinde Türkçe bilmediği için Arapça iletişim kurmak zorunda kalıyordu. Yeteri düzeyde Türkçeye hâkim olması; kendisine yeni düzen kurmak, hayatını idame ettirmek ve eğitim almak açısından önemli fırsatlar sunacaktı. Bunun farkına vararak bir taraftan üniversitede eğitime başlaması, diğer taraftan Türkçe Öğretim Merkezine kaydını yaptırarak Türkçe öğrenmesi, diğer taraftan iletişim kurabileceği sağlam bir çevre edinmesi Ahmet açısından büyük bir kazanımdı.

Zamanla şehirdeki ortamın ve yaşam şartlarının uygun olduğunu gören Ahmet, ailesini de Karabük'e getirdi. Savaş bitse bile ailesiyle bir arada sürdürdüğü güvenli ve huzurlu yaşamı bırakıp ülkesine dönmeyi düşünmüyor; buna mecbur olmadığını, iki ülkede de mutlu bir şekilde yaşayabileceğini söylüyor. Ahmet, aile hasretinin sona erdiğini ve kendisini güvenli bir ortamda hissettiğini belirtiyor. Şimdi onun için önemli olan tek şey kardeşlerinin istikbali. Onlara iyi eğitim alacakları bir ortam oluşturmak Ahmet'in en büyük hayali.

MUHAMMED EL-MURAI

“Vatan annem gibidir... Kim başka anne ister ki?”

1995 doğumlu Muhammed el-Murai, Suriye'nin İdlib kentinde ailesiyle birlikte yaşıyordu. Babası öğretmen, annesi ise ev hanımıydı. Mutlu bir yaşamı vardı, her şey gayet güzeldi. Kendisi İnşaat Mühendisliği bölümünde okuyordu. 2011 yılının mart ayında Suriye Hükümeti ve muhalifler arasında başlayan çatışmalar Nisan ayında ülke geneline yayıldı. Bu vahim durum Muhammed'in hayatını altüst etti. Evleri bombalandı, sahip oldukları her şeyi kaybettiler. Okula devam etmesi imkânsız hale geldi. Tek çaresi, terk-i diyar olmak, eğitim alabileceği bir ülkeye sığınmaktı. Daha önceden, abisinin de göç ettiği Türkiye'ye iltica etmeye karar verdi. Uzun süren zorlu ve meşakkatli bir yolculuğun ardından Adana'ya vardı. Göçmenliğin zorluklarını aşarak kendisine yeni bir düzen kurmak ve eğitimine devam etmek için Muhammed'in yapması gereken önemli görevleri vardı. Öncelikle dil meselesini halletmesi gerekiyordu. Bu yüzden hemen kursa yazıldı. Arkadaşlık ilişkileri kurmak, dertleşmek, olup bitenleri bir nebze olsun hafifletmek, yeni yaşama uyum sağlaması açısından son derece önemliydi. Tek amacı okumak ve geçimini sağlayabileceği bir işe girmekti.

Önce Karabük Üniversitesi Ulaştırma Mühendisliği bölümüne kaydını yaptırdı. Şu anda eğitimine devam ediyor; okul hayatından çok memnun olduğunu söylüyor. Arkadaşları ve hocaları ile iyi anlaşıyor. Aynı zamanda bir kafede çalışıyor. Aldığı düşük ücrete rağmen çalışmak zorunda. Zira başka bir geliri yok. Muham-

med yaşadığı zorlukların bir hayat tecrübesi olduğuna inanıyor ve kendini bu şekilde teselli ediyor. Afrin’de bırakıp geldiği ailesini çok özlüyor, onlarla kavuşmanın hayalini kuruyor.

Muhammed 10 Ağustos 2019’da evlerinin bombalandığını ve saldırıda babasını kaybettiğini söylüyor. Bir gün savaşın biteceğine inanıyor: Esad’ın gideceği, savaşın sona ereceği ve her şeyin normale döneceği günü bekliyor. “*Vatan... Vatan annem gibidir... Kim başka bir anne ister ki?*” diyerek sözlerini tamamlıyor.

MUHAMMED CUHADAR

Muhammed 1992 yılında Suriye’de dünyaya geldi. Ülkesinde iç savaş çıkmadan önce Humus kentinde yaşıyordu. Savaştan önce yaşadıkları şehirde bir dükkâna ve mutlu şekilde hayatlarını sürdürdükleri güzel bir eve sahiplerdi. Maddi durumları iyi sayılabilecek düzeydeydi. Fakat kendilerini ansızın hayatlarını yakıp yıkan savaşın ortasında buldular. Yapabilecekleri tek şey, kaçıp kurtulmaktı. Sahip oldukları her şeyi Suriye’de bırakıp uzun ve meşakkatli bir yolculuğa çıkmaya karar verdiler. Muhammed için ülkeden çıkmak, orada yaşamak kadar tehlikeliydi. Buldukları kentin kontrolü muhaliflerin elindeydi. Kenti terk etmeleri için muhaliflere para vermeleri ya da kilometrelerce yolu yürüyerek geçmeleri gerekiyordu. Muhammed, beraberindeki kardeşleriyle birlikte, daha tehlikeli olan ikinci yolu tercih etmek zorunda kaldı. Yürüyerek devam ettikleri iki günlük o çileli yolculuğu belki de hayatı boyunca unutamayacaktı. Öldürülen masum insanlar, savaşın bıraktığı enkaz, çaresizlik ve dinmeyen gözyaşları... Hepsine bir bir şahit olmuştu. Yürüdüğü yol üzerinde bir gün öncesinde 60 kişi öldürülmüştü. İki gün sonra Hamah kentine ulaştılar. Yolculuk onlar için henüz bitmiş değildi. Türkiye sınırına ulaşmak için kalan yolu arabayla bir günde kat ettiler. Böylelikle, iki gün yaya ve bir gün arabayla devam ettikleri yorucu ve zorlu bir yolculuğun ardından Türkiye’ye girebildiler.

Muhammed kardeşleriyle beraber Türkiye’ye geldi, annesi ve babası ise Dubai’ye iltica ettiler. Akrabaları Suriye’de kalan Muhammed, “belki bir umut” diyerek

2015'te ülkesine gitti, fakat tutunamadı. Türkiye'ye geri döndü ve yazgısıyla barışmak zorunda kaldı. Yapması gereken şey, eğitim almak ve yeni bir düzen kurmaktı. Karabük Üniversitesinde Makine Mühendisliği Bölümüne kaydını yaptırdı.

Muhammed Karabük'te eğitimine devam ediyor. Herhangi bir yerde çalışmıyor; ailesinin gönderdiği para ile kendisinin ve kardeşlerinin geçimini sağlıyor. Toplumlar arasındaki kültürel yakınlığı, yerel halkla ortak yaşam tarzını, kendi gelenek ve inancını sürdürebilme kolaylığını birer artı olarak görüyor. Sosyal uyum açısından yaşadığı en büyük sıkıntının dil sorunu olduğunu düşünüyor. *“Türkçe Öğretim Merkezi'nde aldığım eğitimi sosyal uyum açısından yeterli bulmuyorum, dil sorununu çözdüğümü eminlikle söyleyemiyorum”* diyor. Her şeye rağmen Karabük'teki yaşantısından oldukça memnun olduğunu gerek hocaları gerekse okul arkadaşlarının hoşgörülü tutumunun kendisine güven aşıladığını, bu durumdan ziyadesiyle mutlu olduğunu söylüyor. Savaş bittikten sonra ülkesine dönüp dönmeyeceği konusunda ise kararsız. Gelecek kaygısı ise zihnindeki en büyük soru işaretlerinden.

MUHAMMED

Suriye'den başlayan zorlu bir göç yolculuğunun ardından Muhammed Türkiye'ye geldiğinde 30 yaşındaydı. Savaş çıkınca Ürdün'e muhasebe işinde çalışmak amacıyla gitmişti. Her zaman hayatının merkezine eğitimi konumlandıran Muhammed, bu idealini gerçekleştirmek amacıyla Türkiye'ye gitmeye karar verdi. Annesi, babası ve üç kardeşini Suriye'de bırakıp Türkiye'ye yola koyuldu. Yola çıkmadan önce Türkiye'deki arkadaşlarıyla iletişime geçerek onların tavsiyesi üzerine Rize'ye geldi. Burada İslami ilimler üzerine ihtisas yapan bir kuruma kaydoldu. Bulunduğu ortamda çevredekilerle iletişimini Arapça konuşarak sağladı. Belki de bu yüzden Rize'de kaldığı müddetçe Türkçe öğrenemedi. Uzun süre İslami ilimler üzerine ders alan Muhammed, kısa bir süreliğine organize sanayi bölgesinde muhasebe işinde çalıştı. Çalışma şartları ağır ve yorucuydu, fakat bu durum ona başka bir maceranın kapısını araladı.

Muhammed için en önemli şey eğitimine devam etmektir: nitekim yaşamını ve istikbalini buna göre şekillendiriyordu. Rize'deyken bir ara Ürdün'e dönmek istedi, fakat Ürdün hükümeti, Suriye vatandaşlarına sınır kapılarını kapattığı için gidemedi. Artık bundan sonraki yaşamını Türkiye'de devam ettirmeye karar verdi. Elbette, göçmen olarak yaşamak, topluma uyum sağlamak ve hayatını idame ettirmek onun için hiç kolay değil. Ne yazık ki bu sıkıntılara bir yenisi de eklendi: sebebi belirsiz garip bir alerji hastalığı. Ani ataklar yüzünden bazen günlerce hastanede yatmak zorunda kalıyordu.

Ayrıca kornea ameliyatı olduğu için sağ gözü yüzde seksen görmez oldu Muhammed'in... Bunca zorluğa rağmen azim ve gayretle eğitimini devam ettirdi. Zaten lisans diplomasına sahipti. Üniversitelerin ilgili bölümlerini araştırdı, sonunda Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinin İstatistik Bölümünde yüksek lisans yapmaya karar verdi.

Tabii ki eğitimine ara vermeden devam etmesi için maddi gelirinin olması şarttı. Ailesinden herhangi bir destek alamıyordu, fakat Dubai'de yaşayan amcası elinden geldiği kadar yardımda bulunmaya çalışıyordu. Bir yandan yüksek lisans sınavlarına hazırlanırken diğer yandan Türkiye'de nerelerden burs alabileceğini araştırdı. Yüksek lisans sınavında başarılı olduktan sonra Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından 1250 TL burs almaya hak kazandı. Rize'den Konya'ya taşınma hazırlıklarına başladı, fakat kafasında bir sürü cevabı belirsiz soru vardı. Öncelikli olarak nerede kalacağını, nasıl bir ortama gireceğini düşünüyordu. Türkçesi yetersizdi ve bu sorunu aşması gerekiyordu. Her şeye rağmen Muhammed, önündeki engelleri aşabileceğine inanıyordu. İlk olarak kalacak bir yer aramaya başladı. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurdu hem bütçesine uygunluk hem de uyum sağlayabileceği bir ortam olması bakımından gayet iyi bir seçenektir. Yurda yerleşti, oda arkadaşlarıyla iyi anlaşta, her şey yavaş yavaş yoluna girdi. Yüksek lisansa başlaması için önce Türkçeyi, daha sonra bilimsel hazırlığı başarı ile tamamlaması gerekiyordu. Tekrar sıkı bir çalışma sürecine girdi: bir yandan Türkçe öğrenmeye, diğer yandan almış olduğu yüksek lisans derslerine çalışmaya

başladı. Ders dönemini başarı ile tamamlayarak 94,5 ortalama ile tez dönemine geçti. Tezini İngilizce yazarak yüksek lisans eğitimini başarılı bir şekilde tamamladı. Mezun olunca Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'ndan aldığı burs da doğal olarak kesildi. Çalışma amacıyla Kayseri'ye geldi, fakat dünyayı kasıp kavuran pandemi yüzünden iş bulamadı. Muhammed'in öncelikli amacı ya eğitimine başka bir ülkede ya da YTB bursuyla bir doktora programına kaydını yaptırarak Türkiye'de devam etmek. Hâlihazırda Muhammed Kayseri'de on bir Suriyeli arkadaşla aynı evi paylaşıyor. Ne yazık ki herhangi bir maddi geliri yok. Savaş biterse Suriye'ye, ailesinin yanına geri gitmeyi düşünüyor.

REYAN

“Vatan sadece doğduğumuz yer değil, yaşadığımız, sevdiğimiz ve rahat ettiğimiz yerdir.”

Reyan, 2002 yılında Suriye’de doğdu. Ailesinin tek çocuğuydu. Göç ettiklerinde ise daha çok küçüktü. Bu nedenle göç sürecinde kendi adına karar verebileceği bir yetkinliği yoktu. Zaten bir seçim hakkı olsa bile Suriye’de kalmayı tercih etmezdi. Çünkü daha küçük yaşta silah sesleri duyuyor, bazen sabah kalktığında balkona isabet eden kurşunları görüyordu.

Reyan’ın ailesi çocuklarının istikbalini düşünerek tek çareyi göç etmekte görüyordu. Ailesinin amacı aslında Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçmekti, fakat Türkiye’ye geldikleri zaman Müslümanlarla bir arada yaşamının daha iyi olabileceğini düşünerek burada kalmaya karar verdiler. Geleneklerini sürdürebilmek açısından ailenin nazarında Türkiye son derece uygun bir ülkeydi.

Aile 2013 yılında Gaziantep’e yerleşti. Reyan 11 yaşındaydı ve ortaokula Türkiye’de devam etti. Türkçe bilmediği için çok sıkıntı çekiyordu. Kursu gidemediği için Türkçeyi kendi imkânları ile öğrenmeye çalıştı. Sınıf arkadaşları, Arapça konuştuğu zaman tepki gösteriyorlardı. Türkiye’de Reyan’ı en çok üzen ve hiç unutamayacağı anısı, okulda sıra arkadaşının annesi tarafından uyarılmasıydı. Utanmadan ve karşısındakinin bir çocuk olduğuna aldırmadan *“Kızımın yanına oturma, sen Suriyelisin”* demişti kadın...

Reyan Gaziantep'te iki sene kaldıktan sonra ailesi ile birlikte İstanbul'a yerleşti. Lise eğitimine İstanbul'da devam etti ve Türkçesi de yavaş yavaş gelişmeye başladı. Dil öğrendikçe ortama daha fazla uyum sağladığının farkına vardı. Ayrıca Arapça konuştuğu zaman karşılaştığı tepkiler de fazla değildi. Gün geçtikçe kendisine olan güveni daha da arttı.

Reyan liseyi bitirdikten sonra üniversite sınavlarına girerek İstanbul'da özel bir üniversitede lisans eğitimine başladı. Özel üniversitede okuduğu için ne yazık ki burs alamıyordu. Okul ortamından ve hocaların kendisiyle ilgili tutumundan oldukça memnun olduğunu belirtiyor. Eğitim konusunda Türkiye'nin Suriye'den daha iyi olduğunu düşünüyor. Bu arada, Suriye'de ilkokulda okurken ceza olarak hocasından tokat yediği anı asla unutamıyor. Türkiye'de ortaöğretim, lise ve lisansta böyle bir durumla karşılaşmadığını söylüyor. Reyan'ın derslerinde karşılaştığı tek sorun Türkçeye yeteri düzeyde hâkim olamaması. Bu sorunu daha fazla çalışarak çözebileceğine inanıyor.

Mezun olduktan sonra kendine iş yeri açmak Reyan'ın en büyük hedefleri arasında. Bu hayali ona güç veriyor. İş yerini nerede açacağı konusunda kararsız, ayrıca savaşın bitip bitmeyeceğini ve Türkiye'de alacağı diplomanın kendi ülkesinde geçerli olup olmayacağını bilmiyor. Reyan şöyle diyor:

“Türkiye’de bazı kesimler Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerini istiyorlar. İnsanların zihniyetinde, herkesin doğduğu yerde yaşaması gerektiğine ilişkin kalıp bir

düşünce hâkim. Oysa vatan sadece doğduğumuz yer değil, yaşadığımız, sevdiğimiz ve rahat ettiğimiz yerdir.”

Suriye’deki yaşantısını pek hatırlamıyor, ama iletişiminde olduğu kişilerin yaşadığı zorlukların farkında. Zaman zaman Suriye’deki arkadaşlarıyla internet üzerinden görüşüyor. Bazen kendi durumunu onların içinde buldukları durumla kıyaslayarak şöyle diyor:

“Onların şu an yaşadıklarını anlatmaya kelimeler yetmez, onlar için sadece çok zor diyebilirim.”

Her sabah silah sesleriyle gözlerini açtığı o kara günlere bir daha dönmek istemiyor Reyan. Ailesiyle birlikte ülkesindeki savaştan kaçarak canını kurtarabildiği için çok şanslı olduğunu düşünüyor. Kendini orada kalan, evinden olan, annesinden ve babasından ayrı düşen insanlarla kıyaslamıyor bile. Bu yüzden şu an yaşadığı yerden ve içinde bulunduğu durumdan memnun.

BEŞAR EL-FARİS

Beşar el-Faris, 1995 yılında Suriye'nin Halep şehrinde Hukuk Fakültesi mezunu polis bir baba ve Türk kökenli bir annenin çocuğu olarak dünyaya gözlerini açtı. Babası, annesi ve altı kardeşi ile birlikte mutlu bir yaşamı vardı. Suriye'de zeytinlikleri, arazileri, evleri ve arabaları olan müreffeh bir ailede büyüyordu. Okul hayatında da başarılı bir öğrenciydi Beşar; lisede okuyordu. Hayat her zamanki gibi normal akışında devam ederken, bir sabah ülkesinde savaş başladı, evleri, arabaları yok oldu. Artık hiçbir şey bir daha eskisi gibi olmadı. Her şeyin sonuna gelindiğini ve çaresizliğin girdabında olduğunu fark eden Beşar 2014'te ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etti. İlk önce Gaziantep'e geldiler. Orada üç gün kaldıktan sonra İzmir'e geçtiler. Son olarak Karabük'e gelerek buraya yerleştiler.

Beşar'ın göçmenlik hayatı böyle başladı. Değişik illerde lokanta ve fırınlarda çalışarak geçimini sürdürdü. Ne yazık ki hiçbir yerden sosyal ve ekonomik destek alamadı. Savaştan kaçarak geldiği Türkiye'de çok büyük sıkıntılarla baş etmek zorunda kaldı. Burada bazı ön yargılı insanların Suriyelilere karşı tavrı Beşar ve onun gibi mağdur insanlara zor anlar yaşattı. Beşar içinde bulunduğu bu üzücü durumu şu cümlelerle aktarıyor:

“Bankada, otobüste veya dolmuşta insanlardan ‘bak bu Suriyeliler bizi işgal etti’ gibisinden nahoş ifadeler duydum. Bu tür şeylerle çok karşılaştık, ama alıştık artık.”

Beşar, onu rahatsız eden bir başka konuya da dikkat çekiyor;

“Bazen birkaç Suriyeli kötü bir şeyler yapar, ardından ‘Suriyeli’ olmak suçlu olmakla özdeşleştirilir. Hâlbuki tüm insanlar aynı değildir. Bizim gibi çaresizlikten Türkiye’ye gelen çok fazla insan var. Suriye’de hayat şartları iyi olsaydı bu insanlar ülkelerini terk eder miydi?”

Beşar’da Suriye’den gitmemek için çok sabretmiş, her şeye tahammül etmiş, ama günün birinde birde sevdiği kız başka birisiyle evlendirilince, artık onu Suriye’ye bağlayan hiçbir şey kalmamıştı. Beşar içindeki duyguların hiç kimseye tarif edemeyecek kadar kırılğan olduğunu söylüyor.

Hayata tutunmak için azim gösterdi, çaba sarf etti, zira başka çaresi yoktu ya alışacak ya da hiçbir şekilde can güvenliğinin dahi olmadığı Suriye’ye geri dönecekti. Özellikle Türkiye’ye geldiği ilk sene çok zorluk çekti. Ortama alışmak için çok şey öğrenmesi gerekiyordu: en önemli sorun dil meselesiydi. Lise son sınıftaydı o sırada. İzmir’de yaşarken hem okudu hem çalıştı. Güne saat 05.00’da başlayıp 07.00’a kadar ders çalışır, ardından işe giderdi. Saat 20.00’da işten çıkar çıkmaz İngilizce kursuna gider ve 22.00-23.00 civarı eve dönerdi. Tam bir sene boyunca bu şekilde devam etti. Lise bitirme sınav sonuçları açıklandığı gün heyecanla sonucuna baktı. “Başarılı” yazıyordu, ama bu kelimenin ne anlama geldiğini anlamadı. Patronuna sordu ve patronu ona sınavından geçmiş olduğunu söyleyince Beşar çok sevindi; hemen annesini aradı. Annesi mutluluk gözyaşlarına boğuldu. Bu durumda Beşar da kendini tutamadı, sevinç-

ten ağlamaya başladı. Bu ana şahitlik eden patronu da elinde olmadan duygu seline kapıldı. Bu olay Beşar'ın zihninde derin iz bıraktı. Hayallerinin peşinden koşmaya devam etti, Karabük Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünü kazandı. Onca zorluğu atlatıp üniversiteyi kazanması, tarifsiz bir mutluluk yaşattı Beşar'a. Okulda öğretim üyeleri ve arkadaşları ile iyi anlaş-tı. Hepsi çok iyi insanlardı. Zaten kendisi de *“insanlara nasıl davranırsan onlar da sana öyle davranır; saygı gösterirsen saygı görürsün”* düşüncesi ile hareket eden birisi. Bu yüzden çevresindekilere karşı saygı ve sevgiyi hiç eksik etmediğini belirtiyor.

Hayatını elinden geldiğince yoluna koymaya çalışır-ken bir yandan da gelecek kaygıları yüzünden Beşar'ın içi içini yiyor. Türkiye de mi kalacak? Suriye'ye geri dönecek mi? Ya hayalleri gerçekleşmezse? Suriye'deki savaşın ne zaman biteceği, ülkesinde hayatın normale dönüp dönmeyeceği belli değil. Sürekli zihnini meşgul eden bu soruların şimdilik kesin bir yanıtı yok.

Bunca derdin yanında bir de babasının hastalığı üzü-yor Beşar'ı. Bir an önce mezun olup işe girerek ailesine bakabilmek ve babasını tedavi ettirmek istiyor. Hatta zaman zaman bir sonraki sene okuyamamaktan endişe ediyor çünkü bir an önce işe girmesi gerekiyor. Yüreği bu kadar yükü kaldırmaya çalışırken bir de bazı insan-ların önyargılı davranışlarından fazlasıyla yorulduğunu söylüyor, onca dertle bir şekilde başa çıkmaya çalışı-yor. *“Herkesin kendi hikâyesi, geçmişi ve sıkıntısı, her insanın kendi duyguları var. Bu da benim hikâyem”* diyerek bitiriyor...

HİCRAN

Yedi kişilik bir aile düşünün. Hiç derdi olmayan, geçim sıkıntısı çekmeyen, çocukların oyun sesleriyle neselenen bir aile. Hicran böyle bir ailenin kızıydı. Afganistan'da kendi evinde yaşayan, mutlu ve huzurlu bir ailenin kızı... Fakat bu huzur ve mutluluk, terörün başlamasıyla yerini korkuya bıraktı. Hicran ve ailesi terör dehşetine katlanamayacak bir hale geldiler. Artık sokaklardaki çocuk sesleri yerini silah ve bomba seslerine bıraktı. Evden dışarı çıkamaz oldu insanlar. Böyle bir ortamda bir kız çocuğunun okula gitmesi imkânsızdı. Hicran, eğitimine devam edemedi. Neyse ki büyük bir zorlukla da olsa sadece liseyi bitirmeyi başardı.

Terörün kasıp kavurduğu Afganistan'da kadınlara yönelik derin bir ayrımcılık söz konusuydu. Kadınlar okula gidemez, herhangi bir işte çalışamazdı. Dışarı çıkmaları bile farklı şekilde yorumlanıyordu. Hicran bu zorlulukları bizzat yaşadı.

Artık üzüntüsünü saklayamıyordu. Ülkesinde özgürlük adına hiçbir şey yoktu. Kadınlar sadece ev işi yapan ve yapmak zorunda bırakılmış, hukuksuz kimselerdi. Hicran yaşadıklarını şöyle aktarıyor:

“Orada kadın olmak zor iştir. Her zaman kapalı olmak zorundasın. Ben çalışamıyordum. Eğitim almam neredeyse imkânsızdı. Dışarı çıkan kadınlara herkes değişik gözle bakar. Orada böyle garip ve korkunç şeyler yaşadık.”

Tanık olduğu kanlı eylemler, patlama sesleri, bağırışlar ve sürekli ağlayan gözler Hicran'ı derinden yaraladı. Okulunun önünde yaşanan bombalı saldırı, bardağı taşıran son damla oldu. O sırada Hicran ve kardeşleri okuldaydı. Büyük bir gürültüyle patlayan bombanın sesine herkes bir tarafa dağıldı. Hicran ne yapacağını bilmedi, sanki o an zaman duruverdi. Kendine gelince yaptığı ilk şey kardeşlerinin yanına koşmaktı. Patlama sesleri evlerine kadar ulaşmıştı. Sesi duyan annesi ağlayarak okula koştu. Neyse ki Hicran'a ve kardeşlerine bir şey olmadı. Her yer kan gölü gibiydi. Annesi hemen Hicran'ı ve kardeşlerini oradan uzaklaştırdı, fakat gördükleri unutulacak türden değildi. Hicran'ın ailesi göç etmeye karar verdi, ellerindeki iki evi satarak bir süreliğine babaannesinin evine taşındılar. 2016 yılında ellerindeki parayla İran'a kadar gidebildiler. Amaçları İran üzerinden Avrupa'ya gitmekti, ancak durum düşündükleri gibi olmadı. İran'dan Avrupa ülkelerine ya da başka bir ülkeye geçiş izni verilmedi. Bu kadar yolu kat edip, ellerinde olan her şeyi sattıktan sonra geri de dönemezlerdi. Yeniden savaşın içine girip yarın ne olacağını, başlarına ne geleceğini bilmeden yaşayamazlardı. Tek çare Türkiye'ye iltica etmektir. Bu yüzden gece gündüz demeden saatlerce yürüdüler. Zorlu bir yolculuğun ardından Türkiye'ye ayak bastılar. Önce Ankara'da üç ay kadar kaldılar, ardından Afyonkarahisar'a gönderildiler. Buradaki yaşam koşullarından memnundu aile. Ülkesinde gördükleri onca baskı ve şiddetin ardından Türkiye'deki serbest ve güvenli yaşam, paha biçilmez bir nimetti onlar için. Hicran artık sokağa çıktığında veya başka bir yere gittiğinde ona tuhaf bakan

gözlerle karşılaşmıyordu. Ayrıca eğitim almasını engelleyecek herhangi bir durum söz konusu değildi. Bu ortam, onların geleceğe umutla sarılmalarını sağladı. Hicran önce Yabancı Öğrenci Sınavına girdi ve Afyon Kocatepe Üniversitesini kazandı. Hâlihazırda üniversitede ilk yılını doldurmak üzere olan Hicran, ileride bir meslek sahibi olabileceği için çok mutlu. Ailenin tek sorunu geçim sıkıntısı. Yedi kişilik bir ailede dört kişinin çalışmasına rağmen yine maddi sıkıntılar bitmek bilmiyor. Oysa bir zamanlar kendi evlerinde geçim sıkıntısı çekmeden yaşıyorlardı. Bu yüzden eski günlerini özliyorlar.

Hicran Afganistan'a dönme konusunda isteksiz. Zira kendi vatanında böyle bir yaşamdan yoksun olduğunu belirtiyor. Artık burada hem okuyor hem de küçük bir işletmede kazandığı parayla harçlığını çıkarıyor. Hicran her türlü zorluğa rağmen, sahip olduğu özgürlüğü hayatta hiçbir şeyle kıyaslanmayacak kadar kıymetli buluyor; özgürlük, güzel bir istikbalin olmazsa olmaz şartıdır diyor.

YUSUF

Yusuf²⁴ 26 sene önce Afganistan’da doğdu. Babası Afganistan uğruna düşmanla göğüs göğse çarpışan bir generaldi. Üstelik Afgan-Sovyet savaşında komutan olarak görev yapmış bir askerdi. Babasının yaşam öyküsünden oldukça etkilenen Yusuf, büyüdüğünde babası gibi güçlü bir asker olmak istiyordu. Onun göç hikâyesi de bu arzuyla başladı. Tanık olduğu olaylar Yusuf’u göç etmeye iten en önemli etkendi.

Yusuf; okumayı, yazmayı, öğrenmeyi çok seviyor. Küçüklüğünden beri, okuduğu okullarda hep başarılı bir öğrenci olarak takdir edildi. Birçok öğretmeni onun çok iyi yerlere geleceğini söylerdi; ama bazıları da Yusuf’u kökeni ve babasının mesleği yüzünden dışlardı. Aslen Özbek olduğu için; Peştun, Hazara ve Farslar tarafından hep ötekileştirildi. Yaşadığı bu ayrımcılığı Yusuf şöyle anlatıyor:

“Afgan dediğin şey ayrı ayrı ırklardan müteşekkil bir millettir. Peştunlar, Farslar, Özbekler ve Hazaralar vd. Özbek olduğumuz için okullarda bize karşı ayrımcı tutum sergilendi. Önümüze hep engel koydular, hakkımız olan çok şeyi alamadık. Bir bölgede Farslar çoğunluktaysa orada sadece Farslar yükselebilir. Başka bir bölgede Özbekler varsa orada sadece Özbekler yükselebilir. Afganistan’ın birçok bölgesinde yaşadım. Bu yüzden küçüklükten beri hep ayrımcılıkla karşılaştım.”

²⁴ Mülakat gerçekleştirilen kişi ismini paylaşmak istemediği için hikayede “Yusuf” ismi kullanılmıştır.

Yusuf ve ailesi, babasının mesleğinden dolayı farklı bölgelerde yaşadılar ve her yerde ayrımcılığa maruz kaldılar. Babası sadece ülkesi için savaşıyordu, ama dışarıdaki insanlar yaşanan olaylardan dolayı askerleri sevmezlerdi. Her şeye rağmen Yusuf babasıyla her zaman gurur duydu, onun bir hayranı olarak büyüdü. Daha ağabeyi annesinin kucağındaiken babası cephede savaştaydı. Bölgeler arasında çıkan sorunlarda babası devreye girer ve arabuluculuk yapardı. Birçok bölgede barışın sağlanması doğrudan onun hizmetlerinin sonucuydu. Yusuf şöyle diyor:

“Babam toplamda yedi farklı köyü dört evlilik yaparak birleştirmiş ve Sovyetlere karşı daha güçlü bir mücadeleyi organize etmişti. Bu evliliklerinin temel nedeni köyler arasında barışı sağlamak, Sovyet güçlerine karşı daha hızlı ilerlemek ve düşmanı yenilgiye uğratmaktı. Babam Afganistan’da oldukça önemli görevlerde bulundu. Çünkü kendisi 300 kişilik orduyu 3000’e ve sonrasında 30.000’lere çıkararak mücadele vermiş birisidir. Askerlik hayatında hep başarılı olmuştur.”

Afganistan’da savaş sona erdiği zaman Taliban terörü ortaya çıktı ve ülkeyi büsbütün perişan etti. Bu durum ekonomiyi de etkiledi. Açlık ve sefalet gittikçe derinleşmeye başladı. Yusuf yaşadıklarını şöyle aktarıyor:

“Yedinci sınıfta okula giderken sabahları kuru ekmeği suya banarak karnımı doyuruyordum. Bunu asla unutamıyorum. 12 ya da 13 yaşındayım, okula gitmek için tek bir pantolonum vardı ve onu kirletme gibi bir lüksüm yoktu. Kirletsem ne giyecektim, bilemiyorum?”

Pazardan aldığımız ekmeğin parasını veremeyecek kadar sıkıntılı bir yaşantımız vardı bizim.”

Taliban terörü sadece ekonomiyi mahvetmedi, her yerde kanlı cinayetlere imza attı, şiddet ve korku düzeni kurdu. Babası general olduğu için olayları ve gelişmeleri birinci ağızdan dinlerdi Yusuf. Taliban, onun yaşadığı bölgede de hâkimiyet kurmak istemiş, babasını bizzat çağırarak iş birliği önerisinde bulunmuşlardı. Yusuf bu olayı babasından dinlediği şekilde aktarıyor:

*“Taliban’dan önce bizim bölgemizde kadın ve erkek farkı gözetilmeden herkes eşit muamele görürdü. Yönetimde etkin rol komutanlardaydı ve her komutan sorumluluğu altındaki bölgeyi herhangi bir kargaşaya müsaa-
de etmeden yönetiyordu. Güvenilir bir kişinin başta olması ve halka hakça muamelede bulunması toplumsal barışı sağlamak adına bir güvenceydi. Bu yüzden Taliban bizim bölgeye giremedi. Bölge halkı da komutanlarının arkasındaydı. Amerika’da İkiz Kulelere saldırı düzenlendiği sırada Taliban örgütü babamı çağırıp ‘Amerika ile birlikte NATO da buraya gelecek ve Amerika’dan hoşnut olmayan kişileri tavsiye edecekler. Siz de o kişilerden birisiniz. Bu yüzden ortak hareket etmeli ve başımızın çaresine bakmalıyız. Eğer isterseniz onlara karşı beraber savaşabiliriz’ demişler. Babam ise ‘Ben bu zamana kadar sizinle ittifak yapmadım ve yapmam da. Afganistan halkı ne isterse onu yaparız’ diyerek sert bir şekilde Taliban’ın iş birliği önerisini geri çevirmiş.”*

Bu gelişmelerin ardından Taliban kısa sürede her yerde etkisini artıran büyük bir terör örgütü haline geldi. İnsanlar caddelere, sokaklara çıkmaz oldu. Günün

birinde caddede yürürken tanıklık ettiği bir olayı hala korku ve heyecanla, Yusuf sesi titreyerek aktarıyor:

“Birden fazla askerin bulunduğu araba aniden yolda durdu. Kamyonun arkasını açtılar ve 14-15 yaşlarındaki gençlerin cesetleri indirildi. Hepsi şehit olmuştu. Pantolon ve elbiselerinin üstü büsbütün kana bulanmıştı. Birinin kolu, diğerinin bacağı yoktu, hatta başı gövdesinden ayrı olanlar bile vardı aralarında... O an olduğum yerde donakaldım, gördüklerim haftalarca aklımdan çıkmadı.”

Yusuf daha 16 yaşındayken günün birinde büyük bir patlama sesi duydu. Kardeşlerinin okuldan çıkış saatiydi. Telaş içinde bisikletine binerek okula doğru gitti. Patlama tam da kardeşlerinin okuduğu okulun önünde gerçekleşmişti. Neyse ki çocuklar okuldan geç çıktıkları için bir şey olmamıştı. Bu patlama, öğrencilerin okuldan çıkış saatine denk gelseydi o gün orada yüzlerce çocuk ölebilirdi.

Küçük yaşta büyük olaylara tanıklık eden Yusuf, yaşadıklarından ders alarak kendine bir gelecek çizdi, kitaplarına daha çok sarıldı. Okumayı çok severdi, ama bunun ülkesinde mümkün olamayacağını bilincindeydi. Ne yapıp edip başka bir ülkede okuması gerekiyordu. Bu konuda en büyük destekçisi babasıydı. Zaten babası her zaman çocuklarına okumalarını, kendilerini geliştirmelerini telkin ederdi. Onca kargaşa ve savaş içinde Yusuf'un ve kardeşlerinin eline silah verip *“savaşacaksınız”* değil, aksine her daim *“okumalısınız; bu ülkenin eğitimli insanlara ihtiyacı var”* derdi.

Yusuf 2012’de Türkiye’nin Kara Harp Okulu sınavına girdi. Yaşamış olduğu acı günler galiba son buluyordu. Hayalleri gerçekleşecekti; subay olacak, ardından rütbesini yükselterek babası gibi komutan olacaktı. Ama ne yazık ki mülakattan geçemeyerek elendi. Kendi kendine *“ümitsiz olmayacağım, yapabileceğim çok şey var, gerekirse yasa dışı yollara bile başvurabilirim”* diyerek yoluna devam etti. Gelmesi kolay olmadığı gibi Türkiye’ye geldikten sonraki hayat maceraları hiç eksik olmadı. Yaklaşık altı ay boyunca maddi sıkıntı, yokluk ve geçim sorunlarıyla boğuştu. Evden çıkarken yanına aldığı küçük çantasında iki pantolon ve ayağındaki bir çift ayakkabısı dışında hiçbir şeyi yoktu. Ailesiyle iletişim sağlaması son derece zordu. Abisinin yapmış olduğu bir miktar mütevazı yardım bunca sıkıntıyı gidermek için yeterli değildi. Yusuf, her şeye rağmen, azmin önünde hiçbir şeyin duramayacağını düşündü, dil sorununun çözdü, Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavına girerek Afyon Kocatepe Üniversitesi Maliye Bölümünü kazandı. Üniversite hayatı boyunca hem okudu hem de çalıştı. Bunun yanı sıra çocuklara İngilizce ve Arapça özel dersler verdi. Eğitim hayatı boyunca burs başvurusunda bulunsa da herhangi bir yerden burs alamadı. Başarılı bir öğrenci olduğu için hocalarının verdiği 300 TL’lik burs desteği Yusuf için son derece önemli, aynı zamanda anlamlıydı. Bunca zorluğa rağmen okulunu başarıyla bitirdi. Şu anda aynı üniversitede, maliye programında yüksek lisans okuyor.

Yusuf için Afganistan’a dönmek, Türkiye’deki kazanımlarının yok olması demektir. Zira Afganistan’da halk hala ağır şartlar altında yaşıyor. Eğer bir gün ülke-

sine dönerse edindiği tecrübe ve bilgisini oraya götüreceğini, Türk gençleri gibi hareket edeceğini söylüyor. Her fırsatta Türkiye’de bulunmaktan ve eğitim almaktan memnun olduğunu dile getiren Yusuf, hedeflerini gerçekleştirmeye, vermiş olduğu özel derslerden kazandığı parayla yüksek lisansını bitirmeye çalışıyor.